

ISSN 1857-0976

ANALE ȘTIINȚIFICE
ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

Științe socio-umane

Ediția a VIII-a

Chișinău, 2008

SUMAR:

Științe Juridice

Dr. Radion COJOCARU, Sergiu CERNOMOREȚ Aspecte evolutive privind incriminarea infracțiunii de pruncucidere (epoca antică și medievală).....	7
Dr. Radion COJOCARU Incriminarea infracțiunii de pruncucidere în epoca modernă și contemporană.....	11
Dr. Veaceslav GRATI, Principiile speciale ale dreptului polițienesc.....	16
Dr. Veaceslav GRATI Sergiu CRUDU Definierea și delimitarea noțiunilor de secret și transparență în activitatea polițienească.....	21
Dr. Iurie LARII Impactul factorilor economici asupra criminalității gerontologice.....	26
Dr. Alexandru PARENIIUC Obiectul de atentare a omorului la comandă.....	29
Dr. Tudor PAȘCANEANU Descentralizarea serviciilor publice – principiu constituțional.....	35
Dr. Tudor PAȘCANEANU Natura juridică a consiliului sătesc (comunal) și orășenesc (municipal).....	37
Dr. Ștefan STAMATIN, Mircea-Laurențiu DAVID Noțiuni introductive privind formele (modalitățile) de asistență juridică internațională în materie penală.....	38
Mariana Cristina BOROIU Probleme privind procedura simplificată a falimentului.....	41
Mariana Cristina BOROIU Acquis-ul comunitar în domeniul politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă.....	44
Marcel BOȘCĂNEANU, Olga REVENCO Aspecte generale privind funcția publică comunitară.....	47
Corneliu BURBULEA Reglementarea juridică a probatoriului procesual penal sub aspectul problemelor ce țin de inadmisibilitatea probelor.....	50
Anatol CANANĂU Conflicte de cetățenie: apatridia și bipatridia.....	54
Valeriu CERBA Obiectivele și funcțiile OAI în perspectiva edificării statului de drept.....	57

Vasile BRAGOI Managementul resurselor umane și particularitățile adaptării profesionale în organele afacerilor interne.....	131
Rodica BULAI, Iurie BULAI Sistemul de drept al societății informaționale din Republica Moldova.....	133
Cristina PATIURCA Rolul managerului în respectarea și promovarea elementelor de comunicare nonverbală.....	137
Nicolae PLOTEANU Problema autentificării personale și semnătura digitală.....	140
Nicolae PLOTEANU, Angela COȚOFANĂ Proprietatea intelectuală și dreptul de autor.....	143

Politologie, filozofie și științe istorice

Dr. Aliona BIVOL Aspecte psihocomportamentale ale adolescenților.....	151
Др. Олег КАСИЯДИ Общая внешняя политика и безопасность Европейского Союза и её значение для Республики Молдова.....	154
Dr. Silvia ȘAPTEFRAȚI Titlul operei de artă: considerații semantice.....	158
Anatolie REGHIMENT Forța argumentului contra argumentului forței.....	162

Limbi moderne

Dr. Nelly SAMOIL Rigorile comunicării verbale.....	166
Ina BALAN Riturile funerare la geto-daci.....	169
Diana CEBOTARI Accelerated learning for advanced learners.....	172
Zinaida CHILIMCIUC Le verlan et le lanvers.....	175
Olga IOVCEVA, Olga AHRAMENCO Professional development: reflective teaching. Improvement of teaching through systematic inquiry.....	178
Nicolae OBREJA Aspecte ale predării limbajului de specialitate.....	180

Dr. Radion COJOCARU,

adjunct al șefului catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare”,

Sergiu CERNOMOREȚ,

lector asistent al catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare”,

master în drept

ASPECTE EVOLUTIVE PRIVIND INCRIMINAREA INFRAȚIUNII DE PRUNCUCIDERE (epoca antică și medievală)

Infanticide is the crime which was differently defined thought different historical periods. Furthermore, the definition of infanticide have many different perspective in each time period. First of all, it was caused by great contradictions of opinion of its social danger in different historical periods.

1. Pe parcursul evoluției sale, comunitatea umană a stabilit care fapte anume sunt infracțiuni în funcție de nivelul de dezvoltare, de tipul istoric al respectivei societăți și de spiritualitatea fiecărui popor în parte. Urmărind istoria dezvoltării dreptului, putem constata, că societatea în toate timpurile a avut și continuă să aibă o reacție tradițională față de atentatele orientate contra vieții omului, considerându-le ca unele dintre cele mai periculoase fapte și sancționându-le în mod corespunzător.

Într-adevăr, protejarea vieții persoanei s-a impus ca o necesitate obiectivă, indispensabilă pentru existența oricărei societăți încă din cele mai vechi timpuri. Astfel, cea mai veche lege, bazată pe legea talionului — Codul lui Hammurabi, prevedea că: dacă cineva ucide femeia altuia, i se omoară fiica; dacă o construcție se prăbușea din cauza unui viciu și omora pe fiul proprietarului, era ucis fiul arhitectului; dacă un om liber deținut pentru datorii murea din cauza lovirilor sau a lipsurilor, era ucis fiul creditorului, care a cerut ca acesta să fie transmis pentru achitarea datoriilor [1, pag.77].

Diferențierea dintre omorul intenționat și uciderea din imprudență evidențiază caracterul evoluat al acestei legi. De asemenea, și legile lui Manu condamnau orice violență asupra persoanei, omorul fiind considerat ca o infracțiune gravă, care se pedepsea cu moartea [2, pag.42].

2. Pruncuciderea ca fenomen social a apărut încă din cele mai vechi timpuri, însă spre deosebire de alte tipuri de omor, pe parcursul diferitelor etape ale evoluției umane, din punct de vedere moral și juridic, a cunoscut aprecieri diferite, ba chiar în unele cazuri și contradictorii.

În perioada barbară uciderea se executa fără nici o limită. Sursele istorice ne oferă numeroase exemple: uciderea gemenilor pe coasta occidentală a Africii, în

America de Sud, în Melanezia, Australia, Noua Guinee (Oceania).

La unele popoare, nou-născuții se sacrificau pentru a potoli zeii. Acest obicei a fost practicat și în Egipt (la cartaginezi) [3, pag.391]. După ce au suferit înfrângere în războiul punic, cartaginezii au atribuit pierderile mâniei zeilor. Pentru a îmbuna idolii la care se închinau, aceștia au organizat sacrificarea a 200 de copii din cele mai nobile familii. Drept simbol al acestui obicei, cartaginezii au construit o statuie de aramă, denumită Kronos, semnificând o persoană cu mâinile întinse deasupra unei gropi pline cu jărat [4, pag.130].

Polinezienii în fiecare an își ucideau 2/3 dintre copii. Aceeași soartă o aveau și nou-născuții din unele triburi ale Africii de Sud, fiind cruțați doar copiii care se nășteau în anumite situații. Triburile războinice din Angola își omorau copiii fără vreo excepție, pentru a nu îngreuna femeile în timpul marșurilor militare. Rândurile triburilor erau completate prin înfierea copiilor în vârstă de 13-14 ani din alte triburi, părinții cărora erau omorâți și mâncați [4, pag.133].

La macii din America de Sud femeile își ucideau toți copiii în afară de ultimul sau pe cel pe care din anumite convingeri îl recunoșteau ca fiind ultimul. Aceeași soartă îi așteptau și pe nou-născuții, care se nășteau ulterior. Se consideră, că anume practicarea acestui obicei a și condus la dispariția triburilor în cauză, care au opus cea mai dârză rezistență cotropitorilor spanioli [4, pag.133].

Pruncuciderea erau atestate și la aborigenii australieni în perioadele de criză: pe timp de secetă și foame. La unele triburi nomade nou-născuții erau abandonați pentru a ușura strămutările în alte locuri. De menționat că reprezentanții acestor triburi nu considerau abandonul nou-născutului urmat de moartea acestuia ca faptă de omor.

În societatea evreiască pruncuciderea nu se practica, iar omorul unui copil nedorit era considerată drept crimă. Josephus scria: “Legea spune, ca toți pruncii să fie crescuți și interzice femeilor fie avortul, fie omorârea fătului.” În triburile germanice exista o lege similară care pedepsea faptele de pruncucidere. Tacitus a găsit moravuri scrise, în care pruncuciderea se interpreta ca: quemquam ex agnatis necare flagitium habetur (este rușinos să omori orice copil nedorit) [7].

Dreptul iudaic pedepsea fapta de omor cu moartea, însă pedeapsa capitală era exclusă în prezența unor forme atenuante, dintre care făcea parte și cea de privare a vieții unui prunc neviabil. Condamnând vechile cutume barbare preislamice, care permiteau uciderea în anumite cazuri a copiilor de către părinți, Coranul a interzis uciderea fetelor nou-născute, practică până atunci de frica sărăciei.

Odată cu răspândirea creștinismului, pruncuciderea a devenit mai puțin acceptată, dar continua să existe în zone foarte sărace și suprapopulate, cum ar fi China și India, unde pruncii de sex feminin erau, de obicei, mai vulnerabili.

5. Inițial, dreptul canonic permitea uciderea copilului legitim de către părinți doar în cazurile, în care biserica refuza să-l boteze din cauza chipului monstruos. În alte situații, legile canonice considerau uciderea copilului nou-născut, săvârșită de către mama acestuia, ca o nesocotire a ordinii divine și ca o lezare a ordinii umane, pruncuciderea făcând parte din categoria omorurilor calificate. Reacția negativă a societății față de femeile rămase însărcinate în urma relațiilor extraconjugale justifica pedepsirea aspră a faptelor de pruncucidere [8, pag.5].

Atitudinea intolerabilă a societății medievale față de asemenea fapte a fost materializată într-un șir de legi scrise. Una dintre cele mai importante legi canonice, Corpus iuris canonici, pedepsea pruncuciderea cu îngroparea de vie a femeii vinovate [11, pag.12].

În Franța, prin Legea din 1270, acele femei care-și omorau copiii în mod repetat erau arse pe rug. Ulterior, aceeași pedeapsă era instituită și pentru femeile, care săvârșeau fapta pentru prima dată. Din anul 1556, potrivit edictului lui Henric al II-lea, pruncucigașele se pedepseau cu moartea doar în cazul în care ascundeau sarcina sau faptul nașterii, nu chemau martori, care să adeverească că copilul s-a născut viu sau mort, precum și atunci când își ucideau copilul, încă nebotezat, și nu era îngropat în cimitir conform tradițiilor religioase. Pedeapsa capitală se aplica prin spânzurare, iar corpul neînsufletit al făptuitoarei era ars [12, pag.5].

Un regim sancționator aspru pentru pruncucidere a fost instituit și în legislația germană prin pravila Bambregsa din 1507. Ulterior, acest regim a fost introdus și în Legea Carolina din 1532.

Potrivit art.131 al acestei legiuiri, femeia care în mod tainic, din furie sau cu intenție, își ucidea copilul născut viabil era îngropată de vie sau străpunsă cu țărșul. Totodată, pentru ușurarea disperării femeii ucigașe, aceasta putea fi pedepsită și prin înecare. În cazul în care numărul acestor fapte creștea considerabil, în scopul intimidării unor asemenea femei și a prevenirii săvârșirii pruncuciderilor, de fiecare dată se aplica fie arderea de viu sau străpunsul cu țărșul, fie strivirea cu clește incandescente înainte de înecare [13, pag.93].

În sec. al XVII-lea, în Austria, pruncuciderea se pedepsea cu decapitarea, iar după executarea pedepsei inima din corpul neînsufletit al făptuitoarei era străpunsă cu un țărș.

6. Pentru prima dată în Rusia pruncuciderea și-a găsit un regim distinct de incriminare în Pravila Sobornicească a țarului Alexei Mihailovici din 1694 [14, pag.7]. Această legiuire pedepsea două fapte de pruncucidere. Prima se referea la uciderea copilului legitim, iar a doua – la uciderea copilului nelegitim. Potrivit art.7 din cap. XXII al acestei legi, mama sau tatăl, care-și ucidea copilul, era pedepsit cu un an de închisoare, iar după executarea pedepsei, făptuitorul era adus în biserică, unde se aducea la cunoștința publicului păcatul comis de către acesta. [8, pag.17].

Regimul blând de sancționare a părinților era justificat de recunoașterea dreptului la viață și la moarte, pe care aceștia îl aveau asupra copiilor. Fapta era apreciată mai mult ca un păcat religios, decât ca infracțiune.

Un regim sancționator aspru era prevăzut de art.26 al acestei legi, care condamnă uciderea de către mamă a copilului născut în afara căsătoriei, drept consecință a ducerii unei vieți desfrânate de către aceasta. O asemenea faptă putea fi comisă doar de către mama copilului și era pedepsită, fără excepție, cu moartea. Pruncuciderea era interpretată ca o infracțiune, care atenta la moralitatea societății și la viața persoanei, fapt determinat de atitudinea intolerabilă pe care o avea societatea, în special biserica, față de femeile care nășteau în afara căsătoriei.

7. În primele legiuiri românești scrise, cum ar fi Cartea de învățătură de la pravilele împărătești, tipărită în 1648 la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași, și Îndreptarea legii, tipărită în 1562 la Târgoviște, era incriminată fapta de paricid, care consta în uciderea părinților, copiilor, fraților, soției și care se pedepsea cu “moarte mai cumplită”, judecătorii având latitudinea să aprecieze modalitatea de executare a pedepsei respective [11, pag.15]. De asemenea, în dreptul cutumiar ius Valahio paricidul constituia o formă agravată a omorului și era pedepsit cu ardere de viu [15, pag.52].

În contextul acestui demers, putem susține că retrospectiva istorică a incriminării pruncuciderii în

Dr. Radion COJOCARU,
adjunctul șefului catedrei „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare”

INCRIMINAREA INFRAȚIUNII DE PRUNCUCIDERE ÎN EPOCA MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ

Infanticide represented an extenuating form of crime of murder. Great interest has evolution of making evidence of justificatory causes which had been staying at the base of mitigation of punishment of this kind of crime in different criminal law systems.

1. În epoca modernă evoluția științei penale a fost marcată de apariția unor principii noi, cum ar fi cel al legalității incriminării și cel al umanizării pedepsei. În secolul al XVIII-lea a fost formulată teoria autonomiei pedepsei, potrivit căreia pedeapsa are valoare de sine stătătoare și este un imperativ categoric al rațiunii, derivând din ideea de dreptate, respectiv, de ispășire a pedepsei pentru orice faptă.

Din acest punct de vedere modelările gândirii juridice au impulsivat apariția unor idei și teze în doctrina penală, prin care se justifica comportamentul infracțional al mamei, care-și ucide copilul nou-născut imediat după naștere, în situația în care fapta este determinată de anumite stări afective provocate de actul nașterii.

2. Un susținător al ideii pedepsirii mai blânde a pruncuciderii în raport cu alte tipuri de omor a fost filozoful german Immanuel Kant, care considera, că omorul trebuie sancționat în temeiul legii talionului. Totodată, Kant se pronunța împotriva pedepsirii cu moartea a omorului săvârșit în timpul duelului și a pruncuciderii [1, pag.52].

Întru argumentarea poziției sale, distinsul filozof pleca de la premisa, potrivit căreia, în ambele cazuri, drept imbold pentru săvârșirea omorului servește apărarea reputației persoanei, a sentimentului de prețuire morală, de care orice individ se bucură în fața semenilor săi. În special, în cazul pruncuciderii legiuitorul nu-l poate proteja pe făptuitor de dezaprobarea publică, pe care o generează nașterea unui copil în afara căsătoriei, acesta fiind impus să-și apere singur reputația prin omorârea conceptului nașterii. Dacă societatea poate ignora existența copiilor nelegitimi, atunci poate tolera și uciderea acestora [1, pag.52].

Brisso de Varvilles considera, că pruncuciderea este generată de normele morale și juridice instituite în societate, care condamnau cu asprime sarcinile femeilor apărute în urma relațiilor extraconjugale. Anume din aceste rațiuni autorul afirma, că

pruncuciderea este rezultatul contradicției dintre natura ființei umane și normele morale sau juridice instituite în societate, legea condamnându-i pe cei, care se ascund de dezaprobarea publică. Brisso de Varvilles scotea în evidență două căi alternative, pe care le putea adopta societatea în scopul prevenirii pruncuciderilor: orice sarcină a femeii trebuie să fie aprobată de societate sau legea penală să fie mai blândă în raport cu mamele ucigașe [2, pag.92].

Ulterior, în contextul progreselor remarcabile ale medicinei, știința penală a fundamentat răspunderea penală pentru pruncucidere și prin invocarea unor cauze medicale declanșate de procesul fiziologic al nașterii, care sunt în măsură să aibă repercusiuni grave asupra psihicului mamei. În acest sens, autorul N.Taganțev susținea ideea, potrivit căreia la baza includerii în legea penală a componentei infracțiunii de pruncucidere, în mod prioritar, trebuie luată în considerație starea psihică deosebită a mamei, pricinuită de actul nașterii [3, pag.7].

3. Ideile înnoitoare consemnate au influențat esențial legislațiile penale din acele timpuri, multe țări europene recurgând la modificarea regimului de sancționare a pruncuciderii. În acest context, la sfârșitul sec. al XIX-lea — începutul sec. al XX-lea fapta era incriminată ca formă atenuantă a omorului în codurile penale ale Belgiei, Germaniei, Norvegiei, Olandei, Portugaliei, Italiei, Austriei, Suediei, Spaniei etc.

În Codul penal francez din 1871 pruncuciderea nu mai constituia o formă agravantă a omorului, ci era calificată pe baze generale — ca omor simplu. Deși prin Legea din 1810 a fost restabilit regimul agravant de sancționare a acestui tip de omor (fapta fiind sancționată cu pedeapsa capitală), ulterior, prin Legea din 1824, pedeapsa cu moartea a fost înlocuită cu muncă silnică pe viață, iar prin Legea din 1832 coparticipanții erau sancționați cu muncă silnică pe un termen de 5 ani [1, pag.54].

Caracterul evoluat al legislației penale franceze, în materia incriminării pruncuciderii, a fost marcat și

1864, care a fost aplicat până la adoptarea și intrarea în vigoare a Codului penal din 1936.

7. Evoluția legislației penale a URSS în domeniul reglementării infracțiunii de pruncucidere a fost marcată de ezitări substanțiale vizavi de evaluarea gradului prejudiciabil al acestei fapte infracționale. În anii 1920-1930, majoritatea codurilor penale ale republicilor unionale incriminau omorul copilului nou-născut săvârșit de către mamă ca formă agravată de omor.

Întru fundamentarea răspunderii penale pentru pruncucidere politica penală din acele timpuri pleca de la ideea, potrivit căreia puterea sovietică luase măsuri non-represive suficiente de prevenire a acestui fenomen infracțional. Dintre acestea erau invocate următoarele: abolirea instituției copiilor nelegitimi; conferirea dreptului femeii de a decide în mod benevol asupra problemelor legate de sarcină; acordarea mijloacelor materiale de ajutorare a mamelor singuratice; apărarea dreptului de muncă al femeii etc.

Din aceste considerente CP al RSFSR din 1922 incrimina fapta de pruncucidere ca formă agravantă a omorului, căzând sub incidența art.142 lit.d) – omor săvârșit de către ocrotitorul legal al victimei și lit.e) – omor săvârșit asupra unei persoane aflate în stare de neputință. Același regim de sancționare a pruncuciderii era stabilit și în CP al RSFSR din 1926 [4, pag.29-30].

Pe perioada anilor 1920-1930 legislațiile penale ale șapte republici unionale incriminau pruncuciderea ca formă agravantă a omorului [9]. Excepție făcea CP al RSS Beloruse, potrivit căruia pruncuciderea se pedepsea ca omor intenționat simplu, și CP al RSS Ucrainene, care califica pruncuciderea ca formă atenuantă de omor [10].

În mod contradictoriu practica judiciară a URSS din acea perioadă ocolea imperatiile legii, prin care se pedepsea cu asprime fapta de pruncucidere, interpretând-o ca formă a omorului comis în împrejurări scuzabile. Astfel, Judecătoria Supremă a RSFSR, prin Scrisoarea de Instrucție din 1926, atrăgea atenția judecătorilor asupra faptului, că natura juridică a pruncuciderii și gradul ei prejudiciabil se deosebește vădit de celelalte forme agravante ale omorului. În acest sens, se considera ca fiind inefficientă, sub aspectul atingerii scopurilor pedepsei penale, aplicarea unor măsuri severe pentru săvârșirea faptelor de pruncucidere, iar lupta cu acest fenomen infracțional nu trebuia realizată doar prin aplicarea unor măsuri represive, ci pe calea îmbunătățirii stării materiale a femeilor singuratice și lichidarea prejudecăților seculare. Ulterior această directivă era aplicată în mod constant de către judecătorii populare la soluționarea cauzelor penale referitoare la pruncucidere, pentru comiterea faptei putând fi aplicată o pedeapsă privativă de libertate de până la 8 ani (conform CP al RSFSR din 1922) și 10 ani — după intrarea în vigoare a CP al

RSFSR din 1926 [11, pag.65]. În cazul în care fapta era comisă de femeia aflată la prima naștere, de fiecare dată se aplica condamnarea condiționată [12, pag. 196-198].

8. O altă poziție, față de cea amintită, a fost fixată în Directiva specială a Judecătoriei Supreme din 27.08.1935, în conformitate cu care, în condițiile creșterii posibilităților materiale și spirituale de asigurare a populației, se considera ca fiind inefficientă aplicarea față de faptele de pruncucidere a unor pedepse ușoare sau a condamnării condiționate, dacă la baza săvârșirii infracțiunilor stăteau asemenea motive, cum ar fi lipsurile materiale, dezaprobarea publică etc. În acest caz practica judiciară în lupta cu aceste infracțiuni era orientată pe calea amplificării măsurilor represive, pentru aceste fapte urmând a fi aplicate doar pedepse privative de libertate [13, pag.549].

Asemenea contradicții au trezit polemici în doctrina penală, statuându-se, în acest sens, două puncte de vedere. Promotorii primei opinii susțineau ideea amplificării măsurilor represive față de pruncucideri, invocând drept argument faptul că „atmosfera socială favorabilă”, prezumată la moment, nu era în măsură să justifice comportamentul infracțional al mamei ucigașe, atunci când săvârșirea faptei era determinată de condițiile grele de existență sau dezaprobarea publică generată de nașterea copiilor din afara căsătoriei [14, pag.158; 13, pag.547-548]. Se pleca, întru argumentarea opiniei, de la premisa, că societatea socialistă ajunsese la un asemenea nivel de dezvoltare, încât conflictele, situațiile psiho-traumatice sociale sau în genere motivația socială nu mai poate justifica aplicarea unui tratament privilegiat de sancționare pentru pruncucidere.

Potrivit celui de-al doilea punct de vedere, unica soluție de compromis dintre normele de drept și practica judiciară în materia soluționării cauzelor penale privitoare la pruncucideri se vedea în introducerea unei norme speciale, care urma să incrimineze fapta de ucidere a copilului nou-născut de către mamă în timpul sau imediat după naștere în calitate de formă atenuantă a omorului [3, pag.12]. Susținătorii acestei teze justificau necesitatea sancționării mai blânde a pruncuciderii nu atât prin stările afective generate de conflictele preexistente nașterii (dezaprobarea publică, severitatea excesivă a părinților etc.), ci primordial prin starea de tulburare fizică sau psihică survenită ca urmare a procesului fiziologic al nașterii, care poate slăbi capacitatea psihică a mamei de a-și dirija comportamentul. În viziunea autorului M.Șargorodski, anume această stare justifică comportamentul infracțional al mamei, iar norma generală de incriminare a omorului nu poate reflecta pe deplin pericolul social și natura juridică a pruncuciderii [1, pag.88].

5. Filipaș A. Infracțiunea de pruncucidere – aspecte ale perfecționării incriminării // *Analele Universității, București*, 1981.
6. Boroi A. Pruncuciderea și uciderea din culpă. Editura Ministerului de Interne, București, 1992.
7. Dosarul nr. 140 din 25.04. 182-17. 10. 1822 cu privire la învinuirea Mariei Calarași de omorul pruncului nou-născut. A. N. R. M., fondul 38, dosar citat după Lupașcu Z. în „Instituțiile politice și cele juridice din Basarabia 1812-1917”. Editura ARC, Chișinău, 2004.
8. Brânză S., Stati V. Omorul pruncului de către mamă: răspundere și pedeapsă penală // *Avocatul poporului*, nr.7-9, 2000.
9. Omorul pruncului de către mamă (pruncuciderea) cunoștea un regim aspru de sancționare în CP al RSS Uzbekistan din 1926 (art. 186); CP al RSS Azerbaidjan din 1927 (art. 171); CP al RSS Turkmenistan din 1928 (art. 132); CP al RSS Tadjikistan 1935 (art. 168); CP al RSS Armenia din 1927 (art. 162); CP al RSS Gruzină din 1928 (art. 144 lit. e) și lit. j)).
10. CP al RSS Belarusă incrimina pruncuciderea pe baze generale conform art. 214. Inițial, în CP al RSS Ucrainene din 1922 pruncuciderea era incriminată ca o formă agravată a omorului, însă în CP din 1927 această faptă a fost incriminată ca un tip de omor comis în circumstanțe atenuante.
11. Уголовное законодательство СССР и союзных республик, под ред. Д.С.Карева. Госюриздат, Москва, 1957 г.
12. Каринский Д., Рогинский Г. Уголовный Кодекс РСФСР. Пособие для слушателей правовых вузов, школ и юридических курсов. Изд. Советское законодательство, Москва, 1935 г.
13. Пионтковский А.А., Меньшагин В. Д. Курс советского уголовного права. Особенная часть. Том 1. Госюриздат, Москва, 1955 г.
14. Тадевосян С. В. Об уголовной ответственности за преступления против детей. Советское государство и право. 1940. Citat de M. K. Аниязиц on «Ответственность за преступления против жизни по действующему законодательству союзных республик». Изд. Юридическая литература, Москва, 1964 г.
15. Reglementarea distinctă a pruncuciderii a fost implementată în codurile penale ale următoarelor republici unionale: RSSUcr. (art. 96), RSSM (art. 92), RSSUzb. (art. 83), RSSAzer. (art. 96), RSSTadj. (art. 106), RSSTurk. (art. 110), RSSLit. (art. 106), RSSLet. (art. 100), RSSE (art. 102), RSSK (art. 97). Excepție făceau CP al RSSFR, RSSG, RSSB, RSSArm. și RSSKaz., care incriminau fapta de pruncucidere pe baze generale, conform normei penale, care prevedea răspunderea penală pentru omor intenționat simplu fără circumstanțe agravante sau atenuante.
16. CP ale RSSLit., RSSLet., RSSTadj. și RSSTurk. sancționau pruncuciderea cu privațiune de libertate de până la cinci ani, CP al RSSE – până la patru ani, CP al RSSKarg., CP al RSSAzer., CP al RSSM, CP al RSSUzb. și CP al RSSUcr. – până la trei ani.
17. Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (1974-1999). Departamentul Activități Editoriale, Poligrafie și Aprovizionare cu Cărți, Chișinău, 2000.

El este obligat să păstreze secretul problemelor de natură confidențială, pe care, prin natura sarcinilor de serviciu, le află, le culege sau intră în contact cu ele și care țin de viața privată a unor persoane, informații care le pot afecta interesele sau reputația, motiv pentru care ele trebuie păstrate cu grijă, putând fi expuse doar în interesul instituției sau al procesului penal [3, pag. 56]. În legătură cu acest principiu, polițistului îi este interzis să divulge ordinele și dispozițiile primite de la șefii săi, să transmită cuiva ceea ce discută și decide conducerea instituției, să facă aprecieri publice despre șefi, colegi sau alți funcționari ai autorităților publice, cu care intră în contact în orele de serviciu sau în afara lor.

Principiul păstrării secretului profesional nu trebuie, însă, să aducă atingere atmosferei de transparență, care trebuie să domine activitatea polițienească.

Corelația transparenței cu secretizarea include două dimensiuni. Transparența vizează înlăturarea secretomaniei față de întreaga activitate a aparatului de poliție, în general, (categoriile de infracțiuni comise, dinamica fenomenului infracțional, informarea populației despre soluționarea unor cauze aparte etc.). Pe plan individual, însă, transparența presupune un comportament de deschidere față de cetățeni și posibilitatea informării lor despre preocupările polițiștilor pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, creându-se, totodată, posibilitatea ca fiecare polițist să-și poată expune punctul de vedere în condiții bine determinate, prin mas-media.

În legătură strânsă cu păstrarea secretului profesional se află și respectarea cerințelor față de compartimentarea muncii. Aceasta nu înseamnă lipsă de încredere sau de colegialitate, ci doar afirmarea rigorilor profesiei de polițist.

În concluzie vom sublinia, că principiul păstrării secretului profesional (conspirativitatea) este expresia unei înalte pregătiri etico-profesionale și a responsabilității, pe care o presupune calitatea de polițist, știut bine fiind faptul, că orice abatere de la conspirativitate, oricât de mică ar fi, poate cauza mari dificultăți și complicații de orice natură.

Principiul cooperării în muncă. Cooperarea este un proces complex, prin intermediul căruia mai multe persoane, grupuri, instituții, organe își organizează și își direcționează activitatea în vederea atingerii unui scop comun.

Sub aspect concepțional cooperarea în muncă presupune:

— coordonarea acțiunilor executate de organele, formațiunile și cadrele de poliție în ce privește scopul, locul, timpul și procedeele de executare a misiunilor;

— orientarea și unirea eforturilor acestora pentru realizarea, cu maximă eficiență, a atribuțiilor, ce revin în ansamblu, acestui aparat.

1. Cooperarea în muncă se realizează pe plan intern între organele de poliție, între formațiunile poliției, respectiv între cadrele de polițiști.

a. Cooperarea între organele de poliție

Organele de poliție au o anumită competență teritorială, materială și funcțională și, implicit, o responsabilitate în limitele unității administrativ-teritoriale, în care funcționează.

Fenomenul infracțional este un fenomen, care nu poate fi limitat sub aspect teritorial și care, de multe ori, își extinde aria la nivelul întregii țări sau chiar depășește cadrul național.

Cauzele problemelor, care fac obiectul cooperării organelor de poliție, sunt foarte variate. Cu titlu de exemplu relevăm câteva aspecte mai importante: 1) prinderea și reținerea infractorilor, dați în urmărire locală sau generală (evadați, dezertori ori persoane, care se sustrag de la urmărirea penală, judecată sau executarea pedepsei); 2) controlul asupra mișcării infractorilor voiajori; 3) descoperirea autorilor furturilor de autovehicule ori ai accidentelor de circulație, care au părăsit locul faptei; 4) efectuarea unor acțiuni și controale comune de mai multe organe de poliție sau în colaborare cu alte organe, care au și ele atribuții polițienești în stat (poliția militară, Garda Financiară, poliția silvică, poliția sanitar-veterinară, poliția de frontieră etc.); 5) desfășurarea unor activități de cercetare penală; 6) soluționarea unor cazuri de dispariții de persoane sau existența unor cadavre neidentificate; 7) traficul ilicit de droguri, arme și ființe umane; 8) identificarea unor bunuri furate și valorificate în alte localități ale țării; 9) realizarea unor analize și efectuarea unor ședințe comune de lucru privind dinamica fenomenului infracțional și contravențional.

b. Cooperarea formațiunilor poliției

Volumul, varietatea și complexitatea problemelor date în competența poliției au determinat crearea de formațiuni (compartimente) specializate în principalele domenii de activitate. Dar, oricât de mult s-ar specializa, formațiunile poliției nu pot și nu trebuie să acționeze izolat, deoarece eficiența activității lor s-ar diminua.

Principalele forme de cooperare a formațiunilor poliției sunt: 1) acțiuni și controale comune; 2) schimbul reciproc de date și informații; 3) analize și ședințe de lucru comune; efectuarea unor instructaje de specialitate comune; 4) schimbul de experiență, propuneri și sugestii în diverse probleme de activitate.

c. Cooperarea între cadrele polițienești

În cazul în care un funcționar de poliție intră în posesia unor date, care i-ar interesa pe colegii săi, acesta îi va informa operativ și viceversa. Această cooperare se impune din considerentele arătate mai sus.

2. Cooperarea polițienească pe plan extern se realizează la nivel continental în cadrul unor structuri

1) în cazul infractorilor periculoși, dispăruți și urmăriți de poliție sau care sunt prinși în flagrant delict, apariția neașteptată a polițistului produce un efect psihologic derutant, în care infractorul devine incapabil să mai reacționeze. Exploatarea eficientă a acestui moment permite imobilizarea și reținerea lui cu mai multă ușurință [3, pag.58];

2) în cazul surprinderii infractorului funcționarii de poliție descoperă, cercetează, ridică și fixează probele cele mai concludente, mai pertinente și utile pentru dovedirea vinovăției infractorului, probe a căror valoare probatorie nu poate fi diminuată sau contestată;

3) cu ocazia realizării surprinderii în flagrant delict poliția se va strădui să înlăture consecințele socialmente periculoase sau să le diminueze, consecințe care ar fi putut fi mult mai grave, dacă acțiunea socialmente periculoasă era dusă de infractor până la capăt;

4) operativitatea permite organelor poliției identificarea martorilor oculari la locul faptei, ceea ce înlesnește darea de depoziții și declarații de către aceștia mult mai obiective și cu lux de amănunte esențiale instrumentării cauzei, înlăturând, totodată, și posibilitatea influențării acestora de către infractori;

5) operativitatea și oportunitatea acțiunilor poliției înlătură cazurile, în care infractorul ar putea fugi, s-ar putea ascunde sau ar putea valorifica bunurile corpuri delictive (instrumentele folosite la săvârșirea faptei, produsul infracțiunii etc.), de a-și crea un alibi sau de a crea orice altă situație de natură să zădărnicească aflarea adevărului în cauză.

Operativitatea examinării locului faptei este deosebit de importantă pentru administrarea materialului probatoriu, pentru identificarea, reținerea și tragerea la răspundere a infractorului, care pe lângă rolul său punitiv atât față de cel ce a nesocotit prevederile legale, va avea efect și asupra altor persoane, care sunt predispuse să săvârșescă fapte antisociale.

În concluzie să reținem, că pentru apărarea avutului public și privat, a drepturilor și intereselor persoanelor, a ordinii de drept în general organele poliției trebuie să acționeze cu suficientă operativitate și oportunitate, deoarece orice întârziere nejustificată a prevenirii și descoperirii ilegalităților conduce la amplificarea prejudiciilor materiale, fizice și morale cauzate societății.

Principiul conlucrării permanente cu cetățenii și colectivele de muncă. Acest principiu este condiționat de evoluția democratică a statului și participarea tot mai activă a populației la conducerea acestuia.

În procesul exercitării sarcinilor de serviciu de către organele poliției într-un stat de drept participarea populației are un rol foarte important, deoarece, în

primul rând, cresc considerabil forțele, care asigură ordinea și securitatea publică, și, în al doilea rând, forța de constrângere a organelor poliției, aplicată delincvenților, se completează cu acțiunile de influență obștească.

Formele și modalitățile participării populației la asigurarea ordinii și securității publice, apărarea intereselor legitime ale cetățenilor, susținerea pe toate căile a organelor de drept cu atribuții în acest sens, prevenirea, combaterea și reprimarea infracțiunilor și contravențiilor sunt foarte variate, fiind reglementate de legi, hotărâri, dar și de ordine și instrucțiuni departamentale (de exemplu, activitatea Gărzilor Populare, responsabilii de imobile, personalul de pază etc.)

Practica activității polițienești a demonstrat, în marea majoritate a cazurilor, că colaborarea cetățenilor și a colectivelor de muncă cu organele poliției are loc într-un cadru neinstituționalizat, care se realizează spontan din inițiativa acestora.

Această colaborare și sprijinul acordat de populație organelor poliției își are suportul în interesul, pe care îl reprezintă pentru cetățeni, pentru fiecare instituție și întreaga societate în ansamblu fenomenul infracțional. Acest interes condiționează, de asemenea, rolul social și importanța activității organelor poliției de prevenire și combatere a acestui fenomen, de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale, de asigurare a unei atmosfere de ordine și pace în societate.

În scopul asigurării unei interacțiuni mai fructuoase cu cetățenii, organele statului, cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii criminalității, efectuează următoarele acțiuni: 1) delegarea, în temeiul legii, către unii cetățeni și unele colective de muncă a atribuțiilor de menținere a ordinii publice, de protejare a drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor, de prevenire și combatere a faptelor ilicite; 2) acumularea și transmiterea către cetățeni a experienței avansate și a unor deprinderi de combatere a criminalității, de luptă contra elementelor antisociale; 3) informarea regulată a cetățenilor și a colectivelor de muncă, utilizându-se cele mai variate căi și mijloace (de exemplu, mass-media, dări de seamă în fața comunităților etc.), despre starea de lucruri în vederea asigurării ordinii și securității publice și necesitatea participării lor la această operă; 4) stimularea cetățenilor și a colectivelor, care participă activ la menținerea ordinii publice și lupta contra infractorilor etc.

Acest sprijin al populației, acordat organelor poliției, nu vine de la sine, ci depinde de o multitudine de factori, dintre care cei mai importanți sunt competența profesională, comportamentul și imaginea polițistului în societate.

În concluzie vom sublinia următoarele: buna colaborare a organelor poliției și cetățenilor depinde,

Dr. Veaceslav GRATI,
 director al Institutului de Formare Profesională
 Continuă și Cercetări Științifice Aplicative,
 conferențiar universitar
Sergiu CRUDU,
 master în drept

DEFINIREA ȘI DELIMITAREA NOȚIUNILOR DE SECRET ȘI TRANSPARENTĂ ÎN ACTIVITATEA POLIȚIENEASCĂ

The code of ethics and deontology of the policeman foresees the police employee to respect the principles of transparency and confidence. In the same time, how can fulfill and respect these principles with success and what are the obligations, limits and prohibitions established to the police employee? The present article gives the answer to these questions.

În statul de drept obiectivul de bază al poliției este de a acoperi două sarcini distincte, dar unite între ele: a supraveghea aplicarea legilor fundamentale ale statului, asigurând o situație generatoare de liniște publică, și a se limita strict la puterile, care îi sunt atribuite, abținându-se de la orice act arbitrar și respectând libertățile și drepturile individuale ale cetățenilor. Aceasta presupune nu numai preocuparea pentru ceea ce s-a făcut, ci, mai ales, pentru modul sau felul în care se face ceva în acest context. În exercitarea atribuțiilor sale, poliția trebuie să respecte dreptul subiectiv, inclusiv la libertățile și drepturile omului, și să evite a acționa într-o manieră arbitrară sau ilegală. Cu alte cuvinte, funcționarii poliției sunt obligați să utilizeze următoarele principii: legalitatea, umanismul și echitatea socială, conlucrarea cu cetățenii și cu colectivele de muncă, transparența și respectarea secretului profesional [3, art. 3].

Cum, însă, pot fi asigurate concomitent, în timpul realizării sarcinilor de serviciu, așa principii cum sunt transparența și confidențialitatea și cum anume trebuie ele realizate?

Furnizarea informațiilor referitoare la activitățile desfășurate poate determina câștigarea încrederii populației. Astfel, aducerea la cunoștința cetățenilor, prin mijloace adecvate de informare, a modului, în care se efectuează intervențiile (cu precizarea acțiunilor, pe care lucrătorul este îndreptățit să le efectueze, a comportamentului impus cetățenilor pe timpul acestora și a riscurilor pe care și le asumă în cazul nerespectării lor), particularizat pe tipuri de misiuni, poate determina o reacție de acceptare, dacă acțiunile se înscriu în tiparele cunoscute de societate.

Respectarea principiului transparenței, concomitent cu îndeplinirea cerințelor referitoare la asigurarea securității datelor, inclusiv a celor cu caracter personal, a impus crearea unor structuri interne/persoane specializate în relațiile cu mass-media,

care se conduc de regulamente speciale de organizare și funcționare și au atribuții bine definite.

Transparența este și unul dintre principiile, care se află la baza activității structurilor de ordine și siguranță publică ca instituții moderne, de tip democratic și, implicit, a lucrătorilor acestora și are drept scop:

- eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității autorităților publice și a instituțiilor publice, inclusiv a poliției;
- stimularea formării opiniilor și participării active a populației la procesul de luare a deciziilor în spirit democratic. [6, art. 2]

În același timp, se impune și respectarea confidențialității informațiilor, care pot afecta integritatea persoanelor, procesul de administrare a probelor, securitatea martorilor sau a altor persoane. Același art. 3 al Legii „Cu privire la poliție” menționează: „Nu pot fi divulgate informațiile, care constituie secret de stat și de serviciu, secret comercial al organizațiilor și persoanelor, informațiile despre persoanele, care au participat la depistarea, prevenirea, curmarea, cercetarea și descoperirea crimelor, la examinarea judiciară a dosarelor penale și la organizarea măsurilor de protecție de stat a acestor persoane, precum și informațiile a căror divulgare ar complica descoperirea infracțiunilor ori ar contribui la săvârșirea lor.”

Principiul confidențialității are o importanță deosebită și ține strict de specificul activității polițienești. Acesta impune asigurarea secretului activităților, care se execută sau care urmează a fi executate de către organele polițienești (razii, ambuscade, operațiuni) pentru urmărirea persoanelor, ce au încălcat legea ori sunt în atenția poliției, fiind suspectate de comiterea unor fapte care contravin legii, să nu cunoască metodele și mijloacele concrete

tehnică militară, proprietățile, rețetele sau tehnologiile producerii unor substanțe explozive cu destinație de luptă;

d) dislocarea, destinația, gradul de apărare al obiectelor cu regim special și de importanță deosebită, proiectarea și construirea lor;

e) dislocarea, structura organizatorică, dotarea cu armament și efectivul Forțelor Armate.

2) din domeniul economiei, științei și tehnicii, privind:

a) conținutul planurilor de pregătire a Republicii Moldova pentru eventuale acțiuni militare, potențialul de mobilizare al industriei pentru producerea armamentului și tehnicii militare, volumul livrărilor și rezervele de materie primă și materiale strategice, amplasarea și volumul rezervelor materiale de stat;

b) volumul și planurile de producere (în expresia valorică sau naturală) a armamentului, tehnicii militare și a altei producții de apărare, capacitățile existente de producere a acestora și sporirea lor, legăturile de cooperare ale întreprinderilor, autorii sau producătorii armamentului, tehnicii militare și a altei producții de apărare;

c) cercetările științifice, lucrările experimentale de construcție și de proiectare, tehnologiile de mare importanță pentru apărarea sau economia țării, care determină asigurarea securității ei;

d) forțele și mijloacele apărării civile, dislocarea, destinația și gradul de apărare a obiectelor gestiunii administrative, asigurarea securității populației;

3) din domeniul politicii externe și economiei, privind:

activitatea de politică externă, relațiile economice externe (comerciale, creditare și valutare) ale Republicii Moldova, a căror răspândire înainte de vreme poate pune în pericol interesele țării;

4) din domeniul activității de recunoaștere, de contrainformații și operative de investigații, privind:

- forțele, mijloacele, sursele, metodele, planurile și rezultatele activității de recunoaștere, de contrainformații și operative de investigații, precum și datele despre finanțarea acestei activități, care dezvăluie informațiile enumerate;

- persoanele care colaborează sau au colaborat confidențial cu organele, care desfășoară activitate de recunoaștere, de contrainformații și operativă de investigații;

- sistemul de comunicație guvernamentală și alte tipuri de legătură specială, cifrurile de stat, metodele și mijloacele de analiză a lor;

- metodele și mijloacele de protecție a informației secrete;

- programele de stat și acțiunile în domeniul apărării secretului de stat [4, art.5].

b) Secretul de serviciu – constituie acele

informații, date și documente, care se referă la activitatea OAI și care, fără a fi secrete de stat, nu trebuie cunoscute decât persoanelor, cărora le sunt necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu.

c) Informație secretă cu caracter comercial

- constituie informațiile ce nu constituie secret de stat, care țin de producție, tehnologii, administrare, de activitatea financiară și de altă activitate a agentului economic, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate să aducă atingere intereselor lui. Informațiile, care constituie secret comercial, sunt proprietate a agentului antreprenorial sau se află în posesia, folosința sau la dispoziția acestuia în limitele stabilite de el în conformitate cu legislația [5, art.1].

d) Informații confidențiale cu caracter privat

(*viața privată*) - reprezintă datele, care se referă la o persoană privată identificată sau identificabilă, a cărei dezvăluire ar constitui o violare a intimității persoanei, face parte din categoria informației confidențiale despre persoane.

Nu constituie informație confidențială datele, care țin exclusiv de identificarea persoanelor (date ce se conțin în buletinele de identitate) [9, pag. 188-194].

Funcționarii de poliție vor aplica măsurile necesare protecției informațiilor contra distrugerii sau pierderii lor, contra accesului, modificării sau difuzării neautorizate, dar aceste măsuri nu pot limita dreptul de acces la informațiile oficiale în condițiile legii. Obligația, care le revine în acest context, e să cunoască și să respecte prevederile legale privind apărarea secretului de stat și de serviciu; să evite discuții despre activități desfășurate la serviciu, comunicări de date prin scrisori, telefon, lăudăroșenie, stare de ebrietate etc.; să oprească alți colegi în momentul în care constată, că aceștia sunt pe cale de a difuza secrete; să raporteze imediat constatarea unei scurgeri de informație, comisă de alte persoane sau chiar de el însuși.[6, pag.361, 380-381].

Funcționarii de poliție pot să divulge orice informații cu caracter personal și care vor fi solicitate în conformitate cu legea doar în cazurile în care:

a) persoana, la care se referă, consimte divulgarea lor;

b) informația solicitată, în integritatea sa, a fost pusă la dispoziția publicului (publicată în conformitate cu legislația în vigoare), anterior datei solicitării.

În cazul în care persoana vizată nu consimte divulgarea informațiilor, accesul la ele poate fi permis doar prin hotărârea instanței de judecată, care a stabilit, că divulgarea va fi în interesul public, adică se va referi la ocrotirea sănătății populației, la securitatea publică, la protecția mediului înconjurător.

Principiul păstrării secretului personal nu trebuie să afecteze transparența, care trebuie să domine activitatea polițienească.

Confidențialitatea se îmbină, de cele mai multe

concetățenii săi (sector, zone de cartier, ieșirile de la școală, fluidizarea circulației, informare din școli etc.).

Una dintre cele mai frecvente misiuni ce îi revin, indiferent de loc (serviciu, loc public sau privat), este furnizarea de informații cu privire la atribuțiile de serviciu, documente necesare îndeplinirii procedurilor legale etc. În acest context, o ascultare atentă și analizarea cu profesionalism a problemei expuse va permite informarea corectă a publicului.

Primul contact al reprezentanților mass-media sau a altor persoane venite în audiență la poliție are loc deseori la sediul acestora și, de aceea, este absolut necesară existența unui spațiu de primire a publicului. Amenajarea acestuia trebuie să răspundă cerințelor de asigurare a confidențialității discuțiilor și de redactare/completare a formularelor tipizate, nefiind indicată amplasarea unui astfel de loc într-un spațiu cu trafic intens ori dotarea excesivă cu mobilier. Trebuie avut în vedere faptul, că gestionarea nevoilor cetățenilor nu impune împărtășirea vieții interne a unității și a lucrătorilor săi (afișaj al activității sindicale, decorarea personalizată în exces a birourilor, conversații private sau profesionale între funcționari etc.). Calitatea contactului stabilit între lucrător și public este determinată de modul în care sunt folosite regulile elementare de politețe (este interzisă tutuirea, familiarismul excesiv etc.) [10, pag.6, 8].

În concluzie specificăm, că asigurarea corelației dintre transparență și confidențialitate este unul dintre factorii determinanți ai asigurării succesului activității polițienești. Aceasta necesită un grad înalt de pregătire profesională, vigilență, spirit de observație, abilități de comunicare. Activitățile educative trebuie racordate la asigurarea calității în ceea ce privește pregătirea cadrelor polițienești, în care să predomine profesionismul, cunoștințele, competențele și, nu în ultimă instanță, intelectul în conformitate cu deontologia profesională.

Referințe bibliografice:

1. Codul de comportament pentru persoane oficiale, însărcinate cu aplicarea legii (adoptat de Adunarea Generală a ONU la 17 decembrie 1979 prin Rezoluția 34/169) și Codul de conduită pentru polițiștii, elaborat prin Rezoluția nr. 14169 a Adunării Generale a ONU la 17 decembrie 1979, anunțat prin Ordinul MAI nr. 193 din 1993).
2. Codul European de Etică al Poliției – Recomandarea Rec (2001) 10-a a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, adoptată la 19 septembrie 2001.
3. Legea nr. 416-XII din 18 decembrie 1990 „Cu privire la poliție”, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 17-19 din 31 ianuarie 2002.
4. Legea nr.106-XIII din 17.05.94 „Cu privire la

- secretul de stat”.
5. Legea nr. 171-XIII din 06.07.94 “Cu privire la secretul comercial”.
6. Legea nr.982-XIV din 11.05.2000 „Privind accesul la informație”.
7. Codul de etică și deontologie a poliției. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 481 din 10 mai 2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.05.06, nr. 75-78, art. 527).
8. Bîrgău M., Beșleagă Gr. Pregătirea profesională în organele de poliție. Chișinău, 2002.
9. Stamatin Ș., Grati V. Activitatea administrativă a organelor afacerilor interne. (Partea generală). Chișinău, 2003.
10. <http://www.mai.gov.ro/Documente/Cariera/ghid%20revizuit%20S1%20la%2018%2005%202006.pdf>

există, dar prezintă o importanță majoră pentru această perioadă de vârstă în comparație cu cele precedente.

Este de menționat și faptul că la etapa pensionării aceștia se bucură de timp liber suficient, care atât de mult le lipsea anterior pentru realizarea și satisfacerea scopurilor și intereselor personale. Cu alte cuvinte, apar noi posibilități de a făuri un nou mod de viață în concordanță cu propriile interese, necesități și orientări. Cu regret, constatăm că în această perioadă are loc tot mai des implicarea vădită a persoanelor în etate în diferite activități, care, de fapt, sunt niște pierderi compensatoare ale activității de muncă anterioare. Actualmente, instabilitatea, dezrădăcinarea caracteristicilor ce se referă la statutul oamenilor în etate și a bătrânilor se constată în marginalizarea situației lor în societate.

Aceasta se exprimă prin faptul că statutul economic al categoriei respective de persoane este destul de inferior, deoarece are loc intensificarea procesului de sărăcire. Aflarea acestei generații la nivelul sărăciei nu poate fi recunoscut ca ceva normal, acceptabil.

Sărăcia, încă din antichitate, a prezentat suficiente argumente care să ne demonstreze că stă la baza multor situații nedorite, cum ar fi îmbolnăvirea, vagabondajul, crima și disperarea [5, p. 112]. Astăzi, multe din consecințele enumerate ale sărăciei sunt caracteristice și oamenilor în etate, care, la rândul lor, atacă în mod serios echilibrul interior al indivizilor ce fac parte din această categorie a populației, punându-i în imposibilitatea de a-și mai putea realiza, prin mijloace legale, aspirațiile și necesitățile vitale primordiale.

În afară de aceasta, este regretabilă și situația care impune în calitate de criteriu prioritar de apreciere a statutului individului în societate starea materială a acestuia, dar nu nivelul de educație sau de dezvoltare intelectuală.

Cercetătorul american Isaac Ehrlich vine cu un studiu în care demonstrează că există o relație de netăgăduit între rata criminalității și numărul de familii care înregistrează un venit cu cel puțin jumătate sub venitul mediu [6, p. 23].

Actualmente, în situația dificilă de tranziție a Republicii Moldova și a țărilor ex-socialiste la sistemul relațiilor economiei de piață, problemele ce se referă la optimizarea activității de muncă a lucrătorilor vârstnici au devenit secundare. Mai mult decât atât, lucrătorii de vârstă înaintată rămân neimplicați în câmpul muncii, deși, din punct de vedere strategic, este evident avantajul utilizării eficiente a capacității lor de muncă, care se compensează prin experiența bogată, cunoștințele și calificarea înaltă în domeniul profesat. Referitor la acest fapt, just menționează sociologul M.Eliutina precum că lipsește acel sistem bine chibzuit cu referire la itinerarele profesionale ale persoanelor de vârsta pensionării care și-au păstrat

capacitatea de muncă și intensitatea activității sociale [7, p. 89-90].

După cum s-a relatat mai sus, atât în perioada bătrâneții, cât și pe parcursul vieții în ansamblu, au loc schimbări permanente în organismul uman, care, de fapt, influențează starea sănătății și capacitatea de muncă.

Vârsta înaintată se manifestă prin diminuarea parametrilor de dezvoltare fiziologică, posibilităților funcționale ale organismului, inclusiv al sistemului nervos, reducerea intensității auzului, vederii și a altor organe senzaționale [8, p. 65-69]. Toate acestea nu permit în multe cazuri menținerea ca în trecut a regimului de lucru, efectuarea unor operațiuni complexe în domeniul activității de muncă prestată etc.

În același timp, devierile anatomo-fiziologice și psihice ale personalității pot fi compensate cu experiența profesională și de viață a acesteia [9, p. 106].

Sănătatea individului în etate, menționează T. Karsaevscaia, se exprimă prin starea fizică, psihică și morală care îi permite să realizeze optimal activitatea social-utilă, fără careva limitări esențiale [10, p. 21-22].

Deci, starea sănătății în perioada bătrâneții, de regulă, nu împiedică activitatea socială și cea de muncă, deși este necesar de a corela condițiile și organizarea muncii cu particularitățile vârstei persoanelor în etate, inclusiv cu formele și tipurile oportune de activitate socială a acestora.

Astfel, neimplicarea populației vârstnice active în activitatea economică generează tensiune socială, lupta între generații, majorarea încărcăturii demografice și, în cele din urmă, apariția conflictelor între diferite grupe de vârstă a populației.

În contextul celor expuse, credem oportun ca legiitorul autohton să revadă problema cu privire la stabilirea unor limite de vârstă mai înaintate, în concordanță cu care persoana în etate ar avea posibilitatea să se pensioneze definitiv în ordinea generală. Această teză are drept argument faptul, că o mare parte a populației care a atins vârsta pensionării rămâne a fi activă din punct de vedere economic.

Referințe bibliografice:

1. Walter F. Wileax, *History of Statistics*, Social Science Encyclopedias, Vol. 14, Macmillan, New York, 1931.
2. Nistoreanu Gh., Păun C., *Criminologie*, Editura Europa Nova, București, 1996.
3. Karl Marx, *Theses on Feuerback*, in Lewis S. Feuer, ed., *Marx and Engel's Basic Writings on Politics and Philosophy*, Anchor, New York, 1959.
4. Карпец И.И., *Криминалогия*, Москва, 1995.
5. Lynn Mc Donald, *The Sociology of Law and Order*, Ed. Farber, London, 1976.

Dr. Alexandru PARENIUC,
șef al Laboratorului de cercetări științifice aplicative

OBIECTUL DE ATENTARE A OMORULUI LA COMANDĂ

Conform gradului de pericol social al infracțiunilor, conținuturile constitutive ale lor pot fi de trei tipuri [1, pag.69]:

- componentă de bază;
- componentă cu circumstanțe agravante;
- componentă cu circumstanțe atenuante.

Omorul la comandă este un omor simplu (art.145 alin.(1) al CP), la care se adaugă un semn circumstanțial (accidental), ce îi determină specificul față de norma generală și, implicit, gradul de pericol social sporit. În ipoteza acestei idei pentru omorul la comandă apar ca obligatorii pentru determinare, în primul rând, semnele variantei-tip a infracțiunii, iar apoi și semnul accidental – la comandă. Oricum, drept semne constitutive ale infracțiunii apar semnele, care caracterizează omorul general. Acestea sunt semnele, care se referă la condițiile preexistente (obiect și subiect al infracțiunii) și cele care caracterizează conținutul constitutiv (latura obiectivă și latura subiectivă a infracțiunii).

Apelând la semnele constitutive ale omorului în general, reieșim din cele, care se referă nemijlocit la infracțiunea prevăzută în art. 145 al CP, fără a apela la semnele deja examinate, ce reflectă specificul general al infracțiunilor contra vieții persoanei.

Ierarhia valorică a categoriilor de obiecte ale infracțiunilor ne impune constatarea detaliată a obiectului lor nemijlocit. Distincția dintre obiectul generic și obiectul nemijlocit se bazează pe raporturile apărute în cadrul sistemului de valori. În acest sistem valorile sociale ocrotite de legea penală se grupează în jurul valorilor fundamentale, într-un raport de la particular la general, determinând și diferențierea obiectului juridic al infracțiunii în obiect generic și obiect nemijlocit [2, pag.144]. Obiectul nemijlocit al infracțiunii constituie acea valoare socială concretă, la care a atentat infractorul. Deosebirea infracțiunilor contra vieții persoanei de alte atentate infracționale contra vieții și sănătății persoanei poate fi întemeiată, în anumite cazuri, având în vedere anume esența obiectului nemijlocit al incriminării.

Gradul de pericol social, pe care îl prezintă omorul, este deosebit de mare, această faptă punând în primejdie nu numai securitatea fiecărei persoane [3, pag.13], dar, implicit, și a întregii colectivități, fără respectul pentru viața persoanelor fiind imposibilă o liniștită conviețuire socială. Cu alte cuvinte, aducându-se atingere celui mai important atribut al persoanei –

vieții ei, se pune în pericol însăși existența pașnică a colectivității, conviețuirea membrilor acesteia.

Drept urmare a comiterii omorului, omul este privat de viață. Moartea persoanei exclude posibilitatea recuperării daunei cauzate, deoarece privarea de viață cauzează consecințe prejudiciabile ireversibile. Însă dauna în cazul omorului nu este limitată doar la privarea victimei de viață. De regulă, se cauzează o daună morală rudelor acesteia. Fiind strâns legate de interesele întregului grup social, viața omului își dobândește adevărata ei semnificație și valoare numai în cadrul relațiilor sociale. Doar raportată la aceste relații viața devine un drept al omului [4, pag.5].

Autorii români *Al. Boroii, Gh. Nistoreanu, V. Dobrinioiu, I. Pascu, I. Molnar, V. Lazăr* apreciază drept obiect juridic al infracțiunii de omor relațiile sociale, a căror formare, desfășurare și dezvoltare normală implică respectul față de valoarea vieții umane și normele, care ocrotesc și obligă pe fiecare individ să se comporte astfel, încât să nu o lezeze [5, pag.23]; infracțiunea de omor are ca obiect juridic special relațiile sociale referitoare la acordarea dreptului la viață fiecărui om [6, pag.93]; prin incriminarea omorului este ocrotită viața persoanei și prin mijlocirea acesteia sunt apărute relațiile sociale, care se nasc și se dezvoltă în jurul acestei valori sociale [7, pag.60].

Un alt grup de autori români (*C. Bulai, A. Filipaș, C. Mitrache*) consideră, că infracțiunea de omor simplu are ca obiect juridic viața unei anume persoane și relațiile sociale specifice, a căror existență și normală desfășurare nu pot fi asigurate, decât prin apărarea vieții persoanei respective împotriva faptelor intenționate de ucidere [8, pag.284].

O opinie asemănătoare este împărtășită și de autorul *A. Borodac*, care, însă, pune accent doar pe relațiile sociale, a căror existență și desfășurare normală sunt condiționate de ocrotirea vieții persoanei – drept obiect nemijlocit al infracțiunii de omor [9, pag.299]. În toate statele și în toate timpurile omorul a fost considerat o infracțiune gravă contra persoanei. Ea atentează la viața omului – bunul, care i se oferă numai o dată în viață și de aceea trebuie, de rând cu alte momente, să i se acorde o protecție juridico-penală sporită.

Autorul rus *A. Naumov* susține, că drept obiect al omorului (nu se concretizează care modalitate a acestuia, însă, evident, se are în vedere cel nemijlocit)

În doctrina penală mai veche se admitea, că omul este considerat în viață din momentul în care fătul a dobândit, prin naștere, existența extrauterină independentă, începând să respire [21, pag.220].

A fost expusă și opinia, în baza căreia despre un om în viață se poate vorbi nu neapărat din momentul, în care copilul se angajează în procesul nașterii, adică înainte ca acesta să fie expulzat și să-și înceapă existența extrauterină [22, pag.135].

Viața omului începe din momentul apariției pe lume, remarcă autorul *N. Vetrov*, fără a concretiza acest moment în vreun mod [23, pag.110].

În literatura de specialitate română se consideră, că ființa umană, în perioada cuprinsă între declanșarea procesului nașterii (urmată de desprinderea treptată a copilului de organismul matern) și nașterea propriu-zisă (respectiv, expulzarea copilului), deși n-are existență extrauterină, este ființă fiziologică independentă și, ca atare, actul deucidere îndreptat împotriva ei constituie omor [24, pag.12-13].

Autorii *Iu. Severin, A. Naumov, A. Piontcovski* etc. consideră drept început al vieții apariția fătului în timpul nașterii [25, pag.235] fiziologice (adică momentul în care o anumită parte a corpului copilului a apărut din burta mamei sau, după cum se evidențiază în medicină, nașterea ca proces începe cu tăierea ombilicului copilului, care iese din pântecul mamei și se finalizează cu delimitarea copilului de la corpul mamei și prima răsuflare [26, pag.37]), inclusiv timpurii ori artificiale. De aceea privarea de viață a pruncului la acest moment și mai târziu constituie omor.

Ca început al vieții, remarcă autorii *N. Vetrov, Iu. Leapunov*, se consideră perioada nașterii fiziologice, după care copilul începe a respira și striga. Corespunzător, se poate spune, că începutul vieții coincide cu momentul primei răsuflări [27, pag.20-21] a copilului. În acest context, considerăm că se confundă anumite noțiuni specifice procesului nașterii, însă nu în mod exclusiv: respirație și strigăt.

Drept început al vieții se recunoaște apariția fătului în timpul nașterii, care devine capabil să existe extrauterin (separarea copilului de corpul mamei, expulzarea lui [28, pag.70]), presupun autorii *M. Șargorodski, V. Kașepov* etc [29, pag.73].

În opinia profesorilor *M. Kovaliov, A. Borodac*, începutul vieții persoanei poate fi considerat momentul, în care copilul poate fi vătămat fără traumatizarea corpului mamei [30, pag.126].

Ca început al vieții omului, susține *N. Zagoronikov*, se consideră începutul nașterii (naturale, dar nu condiționată de influența mediului exterior sau bolii). Acest moment demonstrează faptul, că fătul a obținut toate calitățile necesare vieții extrauterine. De aceea omorul fătului până la începutul nașterii constituie avort, iar influența ilegală asupra

copilului născut și privarea de viață a acestuia după naștere constituie omor.

Autorul *S. Brânză* consideră, că cel mai oportun va fi, dacă se va determina momentul de început al vieții persoanei conjugarea și completarea a două opinii doctrinare și anume: pruncucidere va exista nu doar în cazul separării fătului de corpul mamei și începutul vieții de sine stătătoare, dar și în cazul omorului copilului care nu a început o viață extrauterină de sine stătătoare, cu condiția apariției unei oarecare părți a corpului copilului din pântecul mamei.

Progresele realizate în domeniul științelor medicale, ca și în domeniul științelor juridice, au impus, însă, o opinie net superioară, potrivit căreia apariția dreptului la viață se situează în momentul declanșării procesului biologic al nașterii. În sprijinul acestei teze, pe care o susținem pe deplin, vin cu argumente medicii anatomopatologi, care opiniază, că moartea violentă a nou-născutului se poate produce intrauterin (*ante partum*), deci înainte de naștere, în timpul nașterii (*perinatal*) și după naștere (*post partum*) [31, pag.220-221].

O altă legitate faptică este constatarea momentului sfârșitului vieții și survenirii morții, după care apărarea vieții persoanei este lipsită de esență, deoarece nu mai există [32, pag.17-24]. Momentul final al vieții unei persoane este și el o problemă încă discutată în medicină. Momentul, din care omul este considerat mort, interesează de asemenea teoria dreptului penal, deoarece corpul persoanei, care este deja moartă, la fel ca și cel al persoanei nenăscute, nu poate fi obiect material al omorului [33, pag.13]. Stabilirea criteriilor morții are incidență asupra soluționării unei serii de probleme cu adânci implicații social-juridice, alături de cele propriu-zis penale [34, pag.221]. Cu excepția unor cazuri rare, moartea persoanei nu se prezintă ca un fapt instantaneu, viața nu părăsește deodată întreaga emisferă cerebrală și, cu atât mai puțin, celelalte organe sau țesuturi [35, pag.13]. Cu alte cuvinte, moartea este și ea un proces complex, caracterizat prin mai multe stări terminale [36, pag.29-30]: agonie, moartea clinică, moartea biologică, ultima fiind considerată moarte ireversibilă, spre deosebire de primele două, în care procesul tanatologic poate fi întrerupt, fără consecințe morfo-funcționale [37, pag.221].

În viziunea medicului legist *Gh. Baci* moartea reprezintă o dereglare integrală și ireversibilă a proceselor vitale ale organismului, care condiționează stingerea activității biologice a tuturor țesuturilor și organelor [38, pag.91].

Ca moment de sfârșit al vieții este moartea biologică, adică o asemenea stare a organismului uman, în care totalmente este întreruptă activitatea cardiacă și în acest context a început procesul invers

Ne raliem ideii autorului C. Bulai, care susține că omorul are ca obiect material corpul unei persoane în viață, deoarece asupra acestuia poartă acțiunea deucidere, ce constituie elementul material și se produce urmarea imediată a acesteia, adică moartea persoanei respective [49, pag.284]. Se impune ca, întotdeauna, corpul ucis să fie al altei persoane decât al făptuitorului [50, pag.24].

Referințe bibliografice:

- Borodac A. Drept penal. Chișinău, 1994, pag.69.
- Bulai C. Drept penal român. Partea generală. Vol.I, București, 1992, pag.144.
- Уголовное право России. Учебник для вузов в 2-х томах. Том 2. Особенная часть. Под ред. Игнатова А.Н., Красикова Ю.А. Москва, Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 1999 г., pag.13.
- Boroi Alexandru. Infracțiuni contra vieții. București, ALL BECK, 1999, pag.5.
- Boroi Alexandru. Aspecte teoretice și practice privind infracțiunile de omor și lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte. București, Serviciul Editorial al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” a Ministerului de Interne, 1991, pag.23.
- Nistoreanu Gh., Dobrinioiu V., Molnar I., Pascu I., Boroi A., Lazăr V. Drept penal. Partea specială. București, Editura „Continent XXI”, 1995.
- Nistoreanu Gheorghe, Boroi Alexandru. Drept penal. Partea specială. Ediția a II-a. București, Editura ALL BECK, 2002, pag.60.
- Bulai C., Filipaș A., Mitrache C. Instituții de drept penal. Ediția a II-a, revizuită și adăugată. București, Editura Trei, 2003., pag.284.
- Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Barbăneagră A., Berliba V., Bârgău M., Borodac A., Bujor V., Carpov T., Gheorghiuță M., Gurschi C., Lașcu M., Popovici T., Țăulean V., Ulianoschi Gh., Ulianoschi X. Chișinău, Centrul de Drept al Avocaților, Editura ARC, 2003, pag.299.
- Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации, под ред.А.В.Наумова. Москва, Юристъ, 1997, pag.265.
- Уголовный кодекс Украины. Научно-практический комментарий. 3-е издание. Ответственный редактор С.С.Яценко. Киев, А.С.К., 2003, pag.261-262; Бородулин А.И. Убийства по найму: криминалистическая характеристика; методика расследования. Под ред.Р.С. Белкина. Москва, Новый Юрист, 1997, pag.5.
- Уголовное право Российской Федерации. Учебник под ред.В.П.Кашепова. Москва, «Былина», 1999, pag.259.
- Загородников Н.И., *op.cit.*, pag.344.
- Филимонов В.Д. Криминалогические основы уголовного права. Томск, 1961, pag.101; Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Издание 2-е, измененное и дополненное, под общей редакцией Скуратова Ю.И., Лебедева В.М. Москва, Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 1999 (832 стр.), pag.224.
- Nistoreanu Gheorghe, Boroi Alexandru. Drept penal. Partea specială. Ediția a II-a, București, Editura ALL BECK, 2002, pag.60.
- Бородин С.В. Преступления против жизни. Санкт-Петербург, Юридический центр Пресс, 2003.
- Российское Уголовное право. Особенная часть. Учебник под ред.В.Н.Кудрявцева, А.В.Наумова. Москва, Юристъ, 1997, pag.29-30.
- Brânză S. Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei. Chișinău, USM, 1999.
- Boroi Alexandru. Aspecte teoretice și practice privind infracțiunile de omor și lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte. București, Serviciul Editorial al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” a Ministerului de Interne, 1991, pag.13.
- Stancu Emilian. Criminalistica, Vol.II. București, Editura Actami, 1995, pag.221.
- Stancu Emilian, *op.cit.*, pag.220.
- Braunștein B. Drept penal al RPR. Partea specială. Iași, 1959, pag.135.
- Ветров Н.И. Уголовное право. Общая и Особенная части. 2-е издание. Учебное пособие. Москва, Книжный мир, 2001, pag.110.
- Boroi Alexandru. Aspecte teoretice și practice privind infracțiunile de omor și lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte. București, Serviciul Editorial al Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” a Ministerului de Interne, 1991, pag.12-13.
- Комментарий к Уголовному кодексу РСФСР, под ред.Ю.Д.Северина. Москва, Юридическая литература, 1984, pag.235.
- Шаргородский М.Д. Преступления против жизни. Москва, Госюриздат, 1948, pag.59; Уголовное право. Особенная часть. Учебник для вузов. Москва, НОРМА-ИНФРА-М, 2000, pag.37.
- Уголовное право Российской Федерации. Особенная часть, под ред.Здравомыслова Б.В. Москва, 1996, pag.20-21.
- Loghin O. Dreptul penal roman. Partea specială. Vol.I, București, 1994, pag.70.

Dr. Tudor PAȘCANEANU,
 lector universitar superior,
 Academia de Studii Economice din Moldova

DESCENTRALIZAREA SERVICIILOR PUBLICE – PRINCIPIU CONSTITUȚIONAL

Le phénomène de la décentralisation des services publics se caractérise par l'accordage de la part des autorités locales d'une autonomie aux services publics dans le cadre des collectivités locales, tout en mettant à leur disposition de la personnalité juridique, leur extraction du contrôle hiérarchique et leur soumission aux règles de la tutelle administrative.

Unul dintre principiile, pe care se întemeiază administrația publică locală din Republica Moldova, prevăzut la art. 109 al Constituției, este principiul descentralizării serviciilor publice.

Noțiunea de *servicii publice descentralizate* este definită în art. 1 al Legii vechi (nr. 186-XIV din 1998) ca desemnând acele servicii publice, care sunt scoase din subordinea autorităților centrale, și sunt organizate în mod autonom, atribuindu-li-se un patrimoniu și o gestiune proprie în cadrul unității administrativ-teritoriale.

Pe de altă parte, potrivit art. 12 alin. (2) din aceeași lege, prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local. El conduce serviciile publice desconcentrate ale ministerelor, departamentelor și ale celorlalte autorități centrale ale administrației publice, veghează la respectarea, pe plan local, a legislației, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor Guvernului și actelor normative ale autorităților centrale de specialitate.

Prin urmare, legiuitorul face în acest articol o distincție clară între serviciile publice organizate de autoritățile locale în limitele unităților administrativ-teritoriale ca fiind servicii publice descentralizate și serviciile publice ale ministerelor, departamentelor și ale celorlalte autorități centrale ale administrației publice, organizate în unitățile administrativ-teritoriale ca fiind servicii publice desconcentrate.

De aici consecința, că serviciile publice caracterizate de art. 1 al Legii vechi (nr. 186-XIV din 1998) nu puteau fi considerate ca fiind descentralizate atât timp, cât se aflau în subordinea prefectului [1, pag. 11].

Trebuie menționat faptul, că Legea nouă (nr. 436-XVI din 2006) se limitează să consacre, la art. 3 alin. (1), că administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale **descentralizării serviciilor publice**, eligibilității autorităților publice locale și consultării cetățenilor în probleme locale de interes deosebit.

În literatura juridică desconcentrarea serviciilor publice este definită ca “modul de organizare administrativă, în care serviciile publice cu caracter regional, local sau special sunt girate de autorități administrative autonome, adică de autorități administrative, care sunt în afara ierarhiei autorităților statului” [2, pag. 74].

Legea serviciului public (nr. 443-XIII din 04.05.1995) [3], la art. 1, definește serviciul public în felul următor: serviciul public înseamnă totalitatea autorităților publice și activitatea persoanelor, care ocupă posturi în aparatul acestor organe, îndreptată spre realizarea împuternicirilor acestor autorități în scopul dezvoltării economiei, culturii, sferei sociale, ocrotirii drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor.

Acest mod de concepere a noțiunii serviciului public de către legiuitorul moldovean este apropiată punctului de vedere organic al noțiunii serviciului public întâlnit în literatura juridică, dar și celui funcțional.

În acest sens, prof. Paul Negulescu definea serviciul public ca fiind: “o creațiune a statului, a județului sau a comunei, pusă la dispoziția publicului în scopul de a satisface, în mod regulat și continuu, nevoi cu caracter general, cărora inițiativa privată nu ar putea să le dea decât o satisfacție incompletă și intermitentă” [4, pag. 217-218].

Din punct de vedere funcțional, prof. E.D. Tarangul definește serviciul public ca orice activitate a autorităților publice pentru satisfacerea unei nevoi de interes general, care este atât de importantă, încât trebuie să funcționeze în mod regulat și continuu. [5, pag. 15]

În continuare, obiectul de reglementare a prevederilor Legii nr. 443-XIII din 1995 îl constituie statutul juridic al funcționarului public. [6, pag. 70]

În accepțiunea curentă ne vom afla în prezența unui serviciu public în situațiile în care:

Dr. Tudor PAȘCANEANU,
lector universitar superior,
Academia de Studii Economice din Moldova

NATURA JURIDICĂ A CONSILIULUI SĂTESC (COMUNAL) ȘI ORĂȘENESC (MUNICIPAL)

L'Etat ne représente pas l'unique collectivité territoriale reconnue, mais en même temps les collectivités territoriales locales représentent des personnes morales de droit public, ayant la capacité de droit public et des intérêts publics personnels, différents des intérêts publics de l'Etat. Elles disposent des autorités administratives personnelles pour satisfaire ces intérêts publics, ainsi que des moyens matériels, financiers et humains nécessaires.

Atât legile vechi privind administrația publică locală (nr. 186-XIV din 1998; nr. 123-XV din 2003), cât și cea nouă (nr. 436-XVI din 2006) definesc consiliul sătesc (comunal), orășenesc (municipal) ca fiind autorități administrative autonome. Aceeași situație o întâlnim în legea română 69 din 1991, modificată și completată prin legea nr. 24 din 1996, Ordonanța de urgență nr. 22 din 1997, prin care consiliile comunale, orășenești și cele municipale sunt definite ca fiind „autorități publice” sau „autorități administrative autonome” [1, pag.47]. Cert este că Legea română nouă (nr. 215 din 2001) nu mai conferă caracterul de autoritate autonomă consiliilor locale, ci se limitează să afirme, că prin aceste structuri administrative se realizează autonomia locală” [2, pag.47].

Prin terminologia utilizată de Legea nr. 436-XVI din 2006 se concretizează distincția dintre consiliile sătești (comunale), orășenești (municipale) și cele raionale, cărora nu li se mai conferă acest atribut.

În literatura de specialitate se poartă o discuție aprinsă referitor la utilizarea noțiunii „autoritate publică”, și anume: legiuitorul constituant și cel organic utilizează noțiunea de autoritate publică pentru a individualiza structuri ale statului sau aparținând colectivităților locale înzestrate cu atribuții de putere publică. În legătură cu noțiunea de autoritate publică se pune problema determinării sferelor organelor de stat, care se încadrează în această noțiune. Literatura juridică din Republica Moldova până în prezent, însă, nu a discutat această problemă. Punctul de vedere, care apare cel mai apropiat de intenția legiuitorului, este, după cum arată Eugen Popa, că doctrina și legislația anterioară Constituției române din 1991 utiliza cu precădere noțiunea de organ administrativ pentru a desemna o structură organizatorică ierarhizată, investită cu atribuții de exercitare a puterii de stat. El precizând în continuare, că trebuie astfel să ne reamintim, că ne mai aflăm în plină centralizare administrativă, când unica formă de structurare a organelor statului era cea ierarhizată. În acest sistem chiar și organele de la nivel local comunal, orășenesc, municipal, județean se aflau într-o ierarhie administrativă, fiind simple executoare ale ordinilor primite de la centru. În sinteză se apreciază, că noțiunea de organ de stat sau organ administrativ evocă o structură organizatorică investită cu atribuții de putere publică,

aliată într-o strictă ierarhie administrativă, și care participă în raporturi juridice ca reprezentante ale statului” [3, pag. 48].

Faptul că atât Constituția României, cât și cea a Republicii Moldova au dat preferință noțiunii de autoritate publică, nu se aliniază ideii, că într-un sistem descentralizat organele locale, prin care se realizează descentralizarea, continuă să exercite atribuții strâns legate de funcțiile fundamentale ale statului. În acest sens prof. Tudor Drăganu subliniază, că organele locale nu numai că acționează în temeiul și în limitele unei împuterniciri conferite lor prin lege, dar și sunt abilitate să emită, pe cale unilaterală, în anumite domenii acte obligatorii susceptibile a fi sancționate prin constrângere de stat” [4, pag. 9].

Totuși, Constituția Republicii Moldova din 1994 și atât legile nr. 186-XIV din 1998; nr. 123-XV din 2003, cât și noua lege nr. 436-XVI din 2006 operează cu noțiunea de autoritate administrativă cu caracter reprezentativ atunci, când încearcă să definească consiliul sătesc (comunal), orășenesc (municipal).

Pe de altă parte, consiliul sătesc (comunal), orășenesc (municipal) este definit ca „autoritate deliberativă”, în timp ce primarii localităților apar ca autorități executive.

Intenția legiuitorului a fost să sublinieze, că la nivel local (sătesc (comunal), orășenesc (municipal)) consiliile respective au un caracter colegial, adoptând decizii cu majoritatea voturilor membrilor ce le compun, iar forma principală, prin care acestea își exercită atribuțiile, este decizia cu caracter normativ. Astfel, consiliile locale au, în primul rând, un rol de reglementare a relațiilor, care se încadrează în sfera interesului local, spre deosebire de primarii localităților, care pun în executare deciziile consiliilor locale și dispozițiile cuprinse în celelalte acte normative.

Referințe bibliografice:

1. A se vedea: Eugen Popa. *Marile instituții ale dreptului administrativ*. Editura Sophia, Arad, 2002, pag. 47.
2. Ibidem, pag. 47.
3. Ibidem, pag. 48.
4. Tudor Drăganu. *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I. București, 1998, pag.9.

se putea determina locul unde a fost îngropat corpul agentului de poliție.

Sunt, așa cum am arătat, numai câteva exemple de forme de existență eventual acceptabile. Statele au libertatea, cu respectarea propriilor legi penale și procedurale, să folosească orice formă de asistență juridică pentru realizarea presiunii și pentru lupta eficace contra fenomenului infracțional.

În cadrul formelor de asistență juridică penală consacrate un prim grup al acestora îl constituie formele care servesc la realizarea luptei împotriva fenomenului infracțional în general, facilitând prin transmiterea de informații, combaterea criminalității, mai ales sub aspectul prevenției generale. Informațiile procurate prin intermediul acestor forme pot servi deseori și la descoperirea, urmărirea sau soluționarea unui caz concret, precum și la cunoașterea antecedentelor unor infracțiuni, facilitând identificarea acestora și individualizarea pedepselor ce se aplică. Aceste forme de asistență prin informare aduc deci un raport direct în sfera prevenției generale, și un aport eventual și indirect în sfera activității de represiune.

Fac parte din grupul formelor consacrate care au drept obiect procurarea de informații, deci forme cu caracter informativ: remiterea de copii sau extrase de pe hotărârile penale, remiterea fișelor de antecedente penale și schimbul internațional de informații privind o serie de probleme care interesează statele în lupta lor comună contra criminalității.

Remiterea de copii sau extrase de pe hotărârile penale, remiterea fișelor de antecedente penale, schimbul de alte informații au, loc întotdeauna în executarea unei înțelegeri anterioare (convenție bilaterală).

Codul de procedură penală al Republicii Moldova indică nemijlocit modalitatea de asistență juridică internațională în materie penală. Prin Legea nr.48 din 07.03.2008 în codul nominalizat anterior au fost operate un șir de modificări.

Totuși Legea Republicii Moldova nr. 371 din 01.12.2006 este cea care reglementează în mod expres asistența juridică internațională în materie penală.

În raport cu funcția lor directă, adică înlesnirea luptei contra fenomenului infracțional, procurarea de informații servește la ținerea în evidență a persoanelor socialmente periculoase refugiate pe teritoriul unui stat.

Pentru buna organizare a luptei contra fenomenului infracțional, un stat trebuie să-și cunoască exact acest fenomen, atât în raport cu infracțiunile săvârșite pe teritoriul său și cu datele interne privind persoanele cu antecedente penale, cât și în raport cu dinamica criminalității în raport cu alte state. Pentru acest motiv un stat este interesat să cunoască îndeosebi infracțiunile pe care cetățenii săi le au săvârșit pe teritoriul altor state și condamnările pronunțate față de aceștia.

În raport cu funcția lor indirectă, procurarea de

informații este utilă realizării în bune condiții a justiției penale. Toate legislațiile penale admit astăzi că pentru aplicarea unei pedepse juste trebuie să țină seama de personalitatea infractorului, personalitate, care, din punct de vedere penal, poate fi cunoscută și prin antecedentele sale, adică prin condamnările sale anterioare.

Deci, remiterea de copii sau extrase de pe hotărârile de condamnare, remiterea fișelor de antecedente penale au un rol important în individualizarea pedepsei: la aplicarea unor măsuri ca suspendarea condiționată a executării pedepsei sau înlocuirea răspunderii penale, ori la acordarea grațierii, sau la acordarea reabilitării judecătorești etc.

Problemele care se pun în legătură cu conținutul informațiilor și transmiterea lor ca formă de asistență sunt următoarele:

- ce acte (copii, extrase, buletine) trebuie a fie transmise;
- ce condamnări trebuie menționate în buletin;
- pe ce cale se efectuează remiterea;
- care stat trebuie să suporte cheltuielile.

În general, comunicarea de copii sau extrase de pe hotărârile de condamnare privește cetățenii părților contractante.

Remiterea de fișe de antecedente penale are, în general, ca obiect nu numai transmiterea copiilor de pe hotărârile de condamnare privitoare la cetățenii părților contractante, ci și a copiilor referitoare la alte persoane urmărite sau supuse judecății pe teritoriul părții contractante solicitante. În acordurile încheiate se pot face rezerve, reducându-se cazurile de remitere la anumite categorii de persoane.

În ce privește problema referitoare la condamnările care trebuie menționate în buletinele remise se admite ca toate hotărârile de condamnare rămase definitive să fie menționate indiferent pentru ce fapte au fost pronunțate și indiferent de pedeapsa aplicată.

Modul în care se fac remiterile între părțile contractante poate fi diferit de la tratat la tratat. Totuși, tradiția este de a se folosi calea diplomatică [3, p. 85].

Remarcăm însă în ultimii ani o schimbare în aceste direcții. Astfel, în tratatele (convențiile) de asistență încheiate de Republica Moldova cu țările Comunității Statelor Independente este stabilit un mod de legătură mult mai rapid, mai direct între autoritățile competente ale părților contractante, renunțându-se în așa mod la tradiționala cale diplomatică, care are inconvenientul de a fi mult mai greoaie și deci mult mai latentă [4].

În cele din urmă, o problemă este cea care se referă la cheltuielile ce se fac în aceste împrejurări. Principiul este că ele se comportă pe partea contractantă solicitantă, parte interesată în obținerea asistenței. Evident că în acordurile bilaterale se poate

Mariana Cristina BOROIU,
doctorand la Academia "Ștefan cel Mare" a Ministerului
Afacerilor Interne al Republicii Moldova

PROBLEME PRIVIND PROCEDURA SIMPLIFICATĂ A FALIMENTULUI

În urmă cu aproximativ trei ani, Uniunea Europeană atrăgea atenția asupra unor aspecte privind îmbunătățirea cadrului legislativ în materia insolvenței, în sensul accelerării și simplificării procedurii, ca o condiție a îndeplinirii statutului de economie funcțională a României.

Economia funcțională presupunea, printre altele, eliminarea barierelor de la intrarea și ieșirea de pe piață a agenților economici, dar mai ales ieșirea rapidă de pe piață a celor neperformanți.

Deși au fost aduse o serie de modificări legislative, care au accelerat desfășurarea procedurii prin eliminarea procedurilor de executare silită paralele, prin înăsprirea condițiilor de aprobare și confirmare a unui plan de reorganizare, au rămas, totuși, o serie de probleme legate de celeritatea și simplificarea procedurii insolvenței.

Prin proiectul de modificare a legii nr. 64/1995 rep., concretizat astăzi în Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, publicată în Monitorul Oficial nr. 359 din 21.04.2006, s-a încercat tocmai depășirea acestui neajuns, introducându-se conceptul de *procedură simplificată*.

La introducerea acestui concept s-a avut în vedere numărul mare de cazuri, în care pentru lichidarea unor societăți fără bunuri, fără evidențe contabile, cu sedii fictive sau fără administratori găsiți, erau angrenate resurse umane, materiale și de timp împovărătoare și nejustificate.

Odată cu demararea procedurii simplificate este exclusă orice posibilitate de a mai solicita reorganizarea judiciară.

De asemenea, noile reglementări permit lichidatorului să utilizeze orice metodă de vânzare, cu acceptul creditorilor, și precizează, ca lichidatorul trebuie să asigure o "expunere adecvată" a activelor la piață. În cazul licitațiilor actul de transfer al proprietății nu va mai fi contractul de vânzare-cumpărare, ci procesul verbal de adjudecare.

Actul normativ stabilește termene reduse în cazul procedurii simplificate, pe etape, precum evaluarea creanțelor și înscrierea tabelului de creanțe. În rest procedura urmează aceiași pași ca și în cadrul procesului obișnuit de faliment.

Noile reglementări transferă o mare parte din dreptul decizional de la judecătorul sindic către

creditori. Aceștia au un cuvânt mai greu, decât instanța în probleme, cum ar fi admiterea planului de reorganizare sau numirea și stabilirea onorariului lichidatorului

Procedura simplificată reprezintă o alternativă la procedura generală prevăzută în Legea insolvenței, constituind, de fapt, o procedură de faliment aplicabilă în anumite situații expres și limitativ prevăzute în lege, care nu reclamă parcurgerea tuturor etapelor procedurii generale. Din nevoia resimțită în practică de accelerarea lichidării și radierii agenților economici neperformanți, a fost introdusă această alternativă la procedura prevăzută de actuala reglementare, mult mai rapidă și eficientă din punctul de vedere al resurselor angrenate.

Intrarea directă în procedura de faliment prin această procedură simplificată preîntâmpină încercările și acțiunile unor debitori de tergiversare cu rea-credință a deschiderii procedurii de faliment, existând în actuala reglementare a legii nr. 64/1995 rep. posibilitatea amânării cu cel puțin 6 luni a trecerii la faliment.

Conform Legii, procedura reorganizării judiciare și a falimentului este acea procedură instituită în vederea acoperirii pasivului debitorului, în insolvență, prin reorganizarea comerciantului și a activității acestuia, prin lichidarea unor bunuri din averea lui până la stingerea pasivului sau prin faliment.

Noțiunea de insolvență implică o situație patrimonială dificilă sau de criză a unui comerciant, determinând imposibilitatea îndeplinirii de către acesta la termen și în bune condiții a obligațiilor de plată asumate[1]. Conform legii, insolvența este „acea stare a patrimoniului debitorului, caracterizată prin incapacitatea vădită de plată a datoriilor exigibile cu sumele de bani disponibile” – art. 1 alin (2) din Lege.

Caracter colectivist, de apărare în comun a intereselor tuturor creditorilor comerciantului [2, pag. 14] aflat în stare de insolvență, prin efectuarea unei publicități având ca scop informarea creditorilor în scopul înscrierii acestora la masa credală. Prin aceasta, procedura falimentului se deosebește de procedura executării silite, exercitată în condițiile Codului de procedură civilă în mod individual de fiecare creditor.

Procedura falimentului este o procedură, care vizează întreaga „avere a debitorului”, și nu doar unul

cazul în care debitorul a mai făcut obiectul unui plan de reorganizare în cei 5 ani anteriori deschiderii procedurii, ar trebui ca intrarea în faliment să se facă tot imediat, ca urmare a verificării debitorului în baza de date computerizată a tribunalului. Din păcate, există în prezent și situații de proceduri succesive de faliment împotriva aceluiași debitor, întrucât nu se verifică la momentul înregistrării cererii introductive, dacă debitorul a mai fost supus unei astfel de proceduri. Sperăm ca, odată cu introducerea sistemului de informatizare ECRIS, să se poată stabili de la bun început, dacă acel debitor a mai fost supus vreunei proceduri de insolvență. Prin aceste verificări se va putea deschide imediat procedura simplificată a falimentului, nefiind nevoie de trecerea inutilă a unei perioade de timp.

2. Și în privința celei de-a doua ipoteze expuse mai sus, care vizează deschiderea procedurii simplificate la cererea debitorului, aceasta se realizează fie imediat, când cererea introductivă îi aparține, fie după depunerea intenției de reorganizare o dată cu actele și documentele contabile, după trecerea celor 10 zile prevăzute de art. 28 din lege.

3. Referitor la ultima ipoteză prezentată, cea de-a treia, a propunerii făcute de administratorul judiciar de trecere la procedura simplificată în urma întocmirii unui raport, aceasta se aplică cu o oarecare întârziere, situată în jurul unei perioade de 40-50 de zile de la data deschiderii procedurii.

Procedura simplificată se încheie în aceleași cazuri, ca și procedura generală, potrivit prevederilor Secțiunii a 8-a "Închiderea procedurii" din lege, respectiv lipsa bunurilor sau insuficiența acestora pentru acoperirea creanțelor prin distribuțiile făcute, cu excepția situației prevăzute la art. 132 alin. 1 din legea insolvenței, care se referă la închiderea procedurii de insolvență prin realizarea planului de reorganizare, în sensul îndeplinirii tuturor obligațiilor asumate prin plan.

În toate cazurile de închidere a procedurii simplificate consecința este a radierii societății debitoare. Procedura simplificată prezintă o serie de avantaje în sensul celerității, o dispoziție în acest sens fiind cea cuprinsă în art. 57 din lege, care prevede, că în cazul în care sediul debitorului nu este cunoscut, nefiind cel înregistrat la registrul comerțului, iar creditorii nu cunosc un alt sediu, punct de lucru al acestuia, comunicarea, notificarea oricărui act de procedură, inclusiv a sentinței de deschidere a procedurii simplificate, se efectuează numai prin Buletinul procedurilor de insolvență. O altă dispoziție, care evidențiază principiul celerității, care guvernează procedura simplificată, este cea cuprinsă în art. 86 alin. 6 din Legea insolvenței, care prevede, prin derogare de la regulile procedurii generale, că desfacerea contractelor individuale de muncă se

va face de urgență, fără a fi necesară parcurgerea procedurii de concediere colectivă, lichidatorul urmând să acorde personalului concediat numai preavizul de 15 zile lucrătoare.

De asemenea, în procedura simplificată se întocmesc doar două tabele cuprinzând obligațiile debitorului, respectiv cel preliminar și cel definitiv, iar prin sentința de deschidere a procedurii se dispune și dizolvarea societății, iar dreptul de administrare se ridică de drept.

Fără a fi perfectă, această procedură era absolut necesară, iar cuvintele cheie, care o definesc, sunt *celeritate, eficiență, costuri reduse* și nu în ultimul rând, *simplitate*.

Referințe bibliografice:

1. CAPRIEL A. Procedura reorganizării și lichidării judiciare. *Editura LUMINA LEX, București, 2006.*
2. Stanciu Cărpenu. *Drept comercial român.* Ediția a 5-a. Editura All Beck, București, 2004, pag. 14.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Angheni, Smaranda; Volonciu, Magda. *Drept comercial pentru învățământul economic.* Editura Universitară, 2004.
2. Stanciu Cărpenu. *Drept comercial român.* Ediția a 5-a. Editura All Beck, București, 2004.
3. Mariana Rudăreanu. *Drept civil II. Teoria generală a obligațiilor,* Editura Fundației România de Măine, București, 2004.
4. Ion Turcu. *Insolvența comercială, reorganizarea judiciară și falimentul.* Editura Lumina Lex, București, 2002.
5. Corneliu Turianu. *Curs de drept civil. Contracte speciale.* Editura Universitară, București, 2002.
6. Raul Petrescu. *Principalele contracte de drept comercial.* Editura Oscar Print, București, 1999.
7. Capriel, A. *Procedura reorganizării și lichidării judiciare.* Editura Lumina Lex, București, 2006.
8. Costin, M. *Falimentul — evoluție și actualitate.* Editura Lumina LEX, București, 2000.
9. Turcu, I. *Reorganizarea și lichidarea judiciară.* Editura Lumina LEX, București, 1996.
10. Craciunescu, D. *Dreptul societăților comerciale în sistemul dreptului comunitar.* Revista de drept comercial, 2004, v. 4, pag. 109-122.
11. Lazar, T. *Societatea comercială: persoana juridică în economia de piață.* Chișinău, 2000.
12. Lupu, Gh. *Drept comercial.* În 2 vol. Iasi, 1998.
13. Acostioaie, C. *Drept comercial: note de curs.* Iași.
14. Cristea, S. *Drept comercial: pentru colegii economice.* București, 2002.
15. Petrescu, R. *Drept comercial român.* București, 1998.

— combaterea excluderii sociale.

Obiectivul referitor la obținerea și menținerea unei rate înalte de ocupare a forței de muncă se va face fără subminarea concurenței. Pentru atingerea acestui obiectiv, Comunitatea și statele membre au dezvoltat Strategia europeană de ocupare a forței de muncă, strategie axată pe următoarele linii directoare:

— măsuri și acțiuni de ocupare a forței de muncă;

— spirit antreprenorial;

— adaptabilitate;

— șanse egale.

Adoptarea directivelor se face de către Consiliu în procedura de codecizie cu Parlamentul European, după consultarea prealabilă a Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor (art. 137). Această procedură se aplică în domenii ca: sănătate și securitate în muncă, condiții de muncă, integrarea persoanelor excluse de pe piața forței de muncă, informarea și consultarea angajaților, șanse egale pentru bărbați și femei cu referire la accesul și menținerea pe piața muncii și tratament egal la locul de muncă ca și la încurajarea combaterii excluderii sociale. Consiliul adoptă actele normative în aceste domenii cu majoritate calificată.

Pentru alte domenii Consiliul are nevoie de unanimitate în adoptarea actelor normative. Aceste domenii se referă la: protecția socială, protecția angajaților în momentul încheierii contractului de muncă, reprezentarea și apărarea intereselor colective ale angajaților, condițiile de angajare a persoanelor din țări cu reședința pe teritoriul Comunității, ca și contribuțiile financiare pentru promovarea ocupării forței de muncă și crearea de locuri de muncă.

Statele membre au competențe în reglementarea drepturilor la asociere, la grevă, precum și a condițiilor de salarizare.

Sistemele de securitate socială din statele membre nu au la bază același model, dat fiind tradiția, istoria și cultura specifice fiecărei țări. Din acest motiv nu se poate vorbi despre armonizarea acestor sisteme, dar trebuie avute în vedere măsuri și acțiuni, care să nu aducă prejudicii drepturilor fundamentale, în special liberei circulații a persoanelor, și la agravarea disparităților regionale. Acestea au fost motivele lansării, în anul 1990, a programului „MISEP”, ce are ca obiectiv promovarea schimburilor de informații privind sistemele și politicile de protecție socială din statele membre.

Chiar dacă politica privind protecția socială este responsabilitatea fiecărui stat, Comisia a considerat, că poate veni în ajutor, prin promovarea unor măsuri de cooperare și acțiuni comune. Astfel, în 1995, a fost lansată „Comunicarea privind viitorul protecției sociale”, ce propune un cadru european de dezbatere

a acestui domeniu. Drept urmare, în 1997, comunicarea „Modernizarea și îmbunătățirea protecției sociale în Uniunea Europeană” prezenta propuneri specifice de sprijin la nivel european. La baza comunicării stă conceptul prin care protecția socială trebuie privită ca un factor productiv și cel privind întărirea legăturilor dintre protecția socială și politica de ocupare a forței de muncă. În 1998 este publicat „Raportul privind protecția socială în Europa” (1997), în care sunt revăzute măsurile adoptate de statele membre și analizate tendințele sistemelor de protecție socială. În anul 2000, Consiliul a hotărât constituirea Comitetului pentru Protecție Socială (Decizia nr. 2000/436), cu responsabilități în urmărirea evoluției politicilor de protecție socială și schimburi de informare și de experiență între statele membre și este adoptată „Agenda privind politica socială” [COM (2000) 379], care, printr-o serie de acțiuni și inițiative, să ducă la modernizarea modelului social european.

Măsurile privind grupurile de persoane cu nevoi speciale, cum ar fi persoanele în vârstă sau persoanele cu deficiențe, au început să fie adoptate după intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam. Se poate menționa lansarea inițiativei „TIDE” (Decizia 93/512/CEE) care vine în sprijinul stimulării tehnologiilor ce facilitează integrarea persoanelor cu deficiențe și a persoanelor în vârstă, ca și continuarea sistemului de informare „Handynet” (Decizia 89/658/CEE). Programul „HELIOS”, desfășurat în perioada 1993 – 1996, a sprijinit integrarea persoanelor cu deficiențe. Programul s-a desfășurat la nivel local, cu ajutorul organizațiilor non-guvernamentale implicate în reabilitarea funcțională și în integrarea educațională (Decizia 93/136/CEE). Programul a fost complementat cu sistemul computerizat de informare și documentare „Handynet” – faza a doua.

Alte măsuri întreprinse de Comisie au fost cele legate de angajarea persoanelor cu deficiențe (Decizia nr. 86/379/CEE și Rezoluția Consiliului din 1999 privind șanse egale de angajare a persoanelor cu deficiențe) sau cea referitoare la integrarea copiilor și a tinerilor cu deficiențe în sistemul normal de învățământ.

Pentru a nu prejudicia dreptul de liberă circulație a persoanelor, Consiliul a adoptat Regulamentul nr. 1408/71/CEE, ce prevede coordonarea legislației naționale privind asigurările sociale. Regulamentul prevede protejarea drepturilor de asigurări sociale ale persoanelor ce-și schimbă domiciliul dintr-un stat membru în altul. Procedurile de aplicare a legislației se regăsesc în Regulamentul nr. 574/72/CEE. Comisia a făcut o propunere de îmbunătățire a celor două regulamente, propunere aflată la Parlament pentru a fi examinată [COM (98) 779].

Marcel BOȘCĂNEANU,
Academia „Ștefan cel Mare”, magistrul în drept
Olga REVENCO

ASPECTE GENERALE PRIVIND FUNCȚIA PUBLICĂ COMUNITARĂ

Public function is like a duty in an achievement of competence of public authority – that is composed in an ensemble of laws and obligations that forms the content of complex juridical report between physical person and the body that has invested it.

În cadrul organismelor Comunității Europene își desfășoară activitatea agenți supuși unor norme speciale, care reprezintă dreptul funcției publice europene.

Statutul actual al funcționarilor publici europeni a înlocuit statutul funcționarilor și regimul aplicabil altor agenți ai Comunității Europene și ai Comunității Economice a Energiei Atomice, fiind dictat de Consiliu în baza art. 212 al CE și 186 al CEEA, care conțineau prevederi derogatorii față de statutul personalului CECA din 28.01.1956.

Diferența de regim dintre funcționarii celor trei Comunități viza următoarele aspecte:

- ierarhia diferită a gradelor;
- nivelul de ansamblu al remunerațiilor, care era mai mic cu 3%;
- regimul pensiilor, care era mai puțin liberal.

Înainte adoptării Tratatului de fuziune personalul instituțiilor comunitare a fost supus, pe de o parte, unor protocoale cu privire la privilegiile și imunitățile, care li se aplicau, unui regim mai întâi convențional, propriu fiecărei comunități. Faptul că cele trei Comunități nu au fost instituite concomitent a determinat astfel o juxtapunere a celor trei corpuri de agenți supuși unor regimuri diferite [1, pag.9-11].

Astfel, CECA a cunoscut, până la data de 1 iulie 1956, când a fost adoptat un statut al funcționarilor publici din cadrul acestui organism, o perioadă în care funcționarii erau recrutați în bază de contract de drept public. Fuziunea Comunităților avea să antreneze unificarea, în egală măsură, a statutului, ca și a regimului de privilegii și imunități.

Prin art. 24 al Tratatului de fuziune din 08.04.1956 a fost impusă „stabilirea unui regulament unic al personalului și comun tuturor instituțiilor comunitare”.

Acest regulament, supus mai multor modificări, împreună cu alte texte, a fost reunit într-un document intern al Comunităților intitulat „STATUT”, care are ca subtitlu „Regulamente și reglementări aplicabile funcționarilor și ai altor agenți ai Comunității

Europene”.

După cum menționează V. Vedinaș, noțiunea de „Statut” are semnificația, că „indică natura înseși a situației funcționarului. Dar ea mai presupune și un sens restrâns, prin care se desemnează textele, în care sunt grupate principalele dispoziții aplicabile tuturor funcționarilor sau ansamblului funcționarilor dintr-un sector sau compartiment”.

Adoptarea unui Statut a influențat regimul general al funcției publice comunitare, cum se susține, în mod întemeiat, despre statutul funcționarilor naționali, iar aserțiunea este valabilă și în ceea ce îi privește și pe cei comunitari: „Statutul general este un cadru global, în interiorul căruia se integrează corpuri sau cadre de funcționari” [1, p.11].

Totodată, Statutul are menirea să grupeze principalele probleme, pe care le presupune condiția juridică a salariatului. Există și unele reglementări speciale referitoare la funcționarii din compartimentele științific și tehnic.

Acest Statut este format din patru părți:

- 1) prima parte este consacrată statutului funcționarilor comunitari și are unsprezece anexe;
- 2) a doua parte este consacrată regimului aplicabil altor categorii de agenți europeni;
- 3) a treia cuprinde alte reglementări aplicabile funcționarilor și agenților Comunităților Europene;
- 4) ultima parte cuprinde reglementări luate de comun acord de instituțiile Comunităților Europene și aplicabile funcționarilor și altor agenți comunitari.

Intervenția unei reglementări cu valoare de statut nu a rămas fără consecințe în ceea ce privește regimul funcției publice europene. Ea a avut drept efect faptul, că a plasat funcția publică comunitară în categoria funcțiilor publice așa-zis închise”.

Acest sistem „este asemănător funcției publice franceze sau germane, în care veritabilii funcționari sau titulari ai posturilor au vocații la carieră”.

În ceea ce privește sistemul german al funcției publice, se resimte forța tradiției și chiar mutațiile intervenite în administrația publică de-a lungul

și posibilitatea de a stabili reguli ale funcției publice prin contractul colectiv de muncă, pe de altă parte. Vom spune, că în țările, în care regulile contractuale coincid cu limitele admise de legiuitor funcției publice, se aplică un regim mixt, legal și contractual. Desigur, regulile contractuale pot interveni și în limitele impuse de executiv, dacă potrivit Constituției aceasta poate instrumenta sub aspect normativ materia dată [4, pag.133-134].

Structura internă a funcției publice

În perioada interbelică se făcea distincția între funcția publică propriu zisă, post și clasă.

Gradul era posibilitatea recunoscută unei persoane de a exercita o anumită funcție publică. El poate fi diferit față de funcția propriu-zisă, cum este, de exemplu, în armată, sau să coincidă cu aceasta, ceea ce reprezintă regula.

Gradul este conferit funcționarului în momentul investirii, dar poate fi dobândit și în urma promovării unui concurs sau pe parcursul carierei, ca urmare a avansării.

Doctrina contemporană definește gradele ca fiind elemente componente ale corpului funcționarilor, deoarece „corpurile grupează funcționarii supuși aceluiași statut particular și având vocație la același grad”[3, pag.634]

Între grad și post există următoarele legături.

Titularii unui grad determinat trebuie să ocupe posturile corespunzătoare gradului pe care îl au. Consiliul de Stat francez a dispus, printr-o decizie din 08.02.1961, că „un funcționar public nu poate fi, ca regulă generală, afectat decât unui post corespunzător gradului său”.

Gradul poate fi divizat în clase, care, la rândul lor, sunt structurate în eșaloane. Trecerea de la un grad sau clasă la alt grad sau clasă superioară reprezintă o avansare. Expresia de post evocă funcția în muncă, exercitarea efectivă a prerogativelor funcției de către o persoană anume sau „locurile de funcționari de același grad existente într-un serviciu”.

Noțiunea de post are și ea o semnificație deosebită în materia funcției publice, ea desemnând un loc de muncă, prevăzut bugetar și susceptibil de a fi ocupat prin concurs, în condițiile legii.

Relația dintre funcție și post este o relație de la general la particular, postul respectând o funcție publică individualizată. Conceptul de gestiune a funcției publice, prin referire la funcționarii naționali și internaționali, evocă activitatea de organizare a carierei funcționarului, de la debutul acesteia până la încheiere.

Definirea noțiunii de funcționar al comunității

Este funcționar al comunității orice persoană, care a fost numită, în condițiile prevăzute de acest statut, într-o funcție permanentă în una dintre instituțiile comunității, printr-un act scris al autorității investite cu puterea de numire[1, pag.17].

Din definiția precizată desprindem concluzia, că dobândirea statutului de funcționar comunitar este determinată de existența unui act de numire emis de autoritatea competentă. Deci, funcționarii sunt recrutați printr-un act unilateral al autorității competente și se supun dreptului comunitar în exclusivitate.

Din cele prezentate s-a putut vedea, că în ceia ce privește reglementarea funcției publice comunitare există, în țările Uniunii Europene, o dispută între concepția axată pe ideea statutului legal, care ne conduce la un regim juridic unilateral de drept public, și concepția statutului contractual, care ne duce la un regim de drept privat. În cele mai multe țări predomină concepția statutului legal.

Se poate spune că la ora actuală opiniile cu privire la natura juridică a funcției publice comunitare, fără să se fi ajuns la un numitor comun, au atins o limpezire, putându-se vorbi despre funcția publică ca statut legal sau despre funcția publică ca un raport de drept privat, fără ca una să fie opusă necesităților celeilalte.

Analizând statutul acestor organisme, unde sunt implicate direct persoane în gestiunea funcției publice comunitare, credem că pot fi desprinse câteva concluzii:

- a) toate au ca misiune reprezentarea intereselor funcționarilor și apărarea lor împotriva eventualelor măsuri discreționare, care ar putea fi luate față de ei;
- b) toate sunt organisme cu caracter colegial;
- c) preocuparea de a se crea premisele unei obiectivități maxime în activitate;
- d) preocuparea de a se crea un regim armonios și echitabil pentru toate instituțiile comunității, evitându-se orice posibile discrepante;
- e) instituirea unei operativități în activitatea acestor organisme de gestiune;
- f) mai putem desprinde o concluzie, pe care am evocat-o deja în acest articol, și anume: spre deosebire de funcționarii naționali, cei europeni au posibilitatea să contribuie la emiterea reglementărilor, care le guvernează regimul juridic, creându-se premisele, ca aceste reglementări să creeze cadrul, care să le reprezinte în cât mai mare măsură interesele;
- g) statutul acestor organisme este conceput astfel, încât să nu determine o dictatură a funcționarilor asupra instituțiilor comunitare, ci să asigure un echilibru între interesele acestor instituții și cele ale funcționarilor lor.

Referințe bibliografice:

1. Vedinaș V., Călinoiu C. Teoria funcției publice comunitare, București, editura „Nemira”, 1999.
2. Alexandru I. Administrația publică. Teorii. Relații. Perspective. București. editura “Lumina Lex”, 1999.
3. Iorgovan A. Tratat de drept administrativ. Vol. I, București, editura All-Beck 2001.
4. Verginia V. Călinescu. Teoria funcției publice comunitare. București, editura „Nemira”, 1999.

prevede, că statut de probe procedurale pot poseda în egală măsură atât datele faptice, cât și sursele lor.

Prof. N.A.Vlasova observă, că conținutul art. 74 al CPP al Federației Ruse, intitulat „Probele”, creează dificultăți suplimentare pentru definirea unor noțiuni importante, cum este și probațiunea procedural penală, deoarece sursele probelor în genere nu sunt enumerate [2, pag.55].

Savanții proceduraliști, judecătorii și colaboratorii organelor judiciare ale FR atrag atenție asupra ambiguității normei definitive, ce se conține în art. 74 al CPP al FR, care nu permite a conchide cu claritate: ce trebuie acum în realitate considerat mijloace de dovedire a circumstanțelor, care au importanță pentru acțiunea penală? Însă de felul, cum își închipuie soluționarea acestei probleme subiecții probațiunii, depinde nemijlocit legitimitatea și temeinicia oricăror hotărâri adoptate pe marginea acțiunii penale date.

Plenul Curții Supreme de Justiție a FR, în hotărârea din 05.03.2004 „Cu privire la aplicarea de către judecătorii a normelor CPP al FR”, a divizat foarte clar cele două noțiuni — cea cu privire la probe în calitate de orice informații și ceea a surselor probelor. În conformitate cu p.13 al hotărârii, „prin lista probelor, care confirmă acuizarea, cât și prin lista probelor, la care se referă partea apărării, se va înțelege nu numai referința în rechizitoriu la sursele probelor, dar și descrierea succintă a probelor, deoarece în virtutea alin. 1 al art. 74 al CPP al FR probe în acțiunea penală sunt considerate orice informații, în temeiul cărora judecătorul, procurorul, anchetatorul, în ordinea determinată de CPP al FR, stabilește prezența sau lipsa circumstanțelor necesare supunerii probațiunii în acțiunea penală”.

Conform opiniei lui V.I.Zajițki, în art. 74 al CPP al FR „este formulată așa-numita noțiune ambiguă a probelor: pe de o parte, acestea sunt informații, pe de alta — sursele lor procedurale”. O asemenea înțelegere a probelor este destul de răspândită și are temei legislativ – cerințele fixate în art. 74, 81, 83 ale CPP al FR [3, pag.45].

Analizând normele indicate, M.S.Șalumov a remarcat suficient de argumentat, că legiuitorul, determinând în alin.1 al art. 74 al CPP al FR proba ca orice informație, „nu a delimitat-o de noțiunea de sursă a probei, utilizată și ea în normele procesuale”, iar în alin. 2 al art. 74 a enumerat tipurile de probe, „ceea ce conduce la confuzii vădite”. În consecință, dacă urmărim „mersul raționamentului” legiuitorului, atunci atribuirea la probe a primelor patru tipuri este logică. Doar declarațiile bănuitului, învinuitului, părții vătămate, expertului, specialistului și sunt informațiile despre circumstanțele cauzei penale, aduse la cunoștință de persoanele indicate la audiere (art. 76–80 ale CPP al FR) [4, pag.2]. Recunoscând, în art. 158

al CPP al RM, drept corpuri delictive „...obiectele...care pot servi ca mijloace pentru descoperirea infracțiunii, constatarea circumstanțelor, identificarea persoanelor vinovate sau pentru respingerea învinuirii ori atenuarea răspunderii penale”, legiuitorul intră în contradicție cu prevederile alin. 1 al art. 93 al CPP al RM, în sensul căruia orice probă nu e nici persoană și nici obiect, ci informații privitoare la crime și alte circumstanțe ale cauzei penale, care se conțin în memoria unei persoane sau se păstrează pe un obiect concret. O contradicție analogică descoperim și la analiza pp. 4 și 5 ale alin. 2 al art. 93 al CPP al RM, care spun, că drept mijloace de probare urmează a fi considerate procesele verbale ale acțiunilor de urmărire penală și judiciare, informațiile ce se conțin în ele și nu datele faptice. Dar mai departe, în art. 157, 163 ale CPP al RM descoperim, că „Constituie mijloc material de probă documentele în orice formă, care provin de la persoane oficiale fizice sau juridice, dacă în ele sunt expuse ori adevărate de circumstanțe, care au importanță pentru cauză.”, adică de circumstanțele indicate în alin. 1 al art. 93 al CPP al RM: „procesele verbale...constituie mijloace de probă, în cazul în care confirmă circumstanțele constatate...”.

Proceduralistul rus M.S.Șalumov, indicând la modul convenit contradicțiile, care se conțin în legea procesual-penală a țării sale, conchide, că „probele sunt determinate absolut corect în CPP al FR ca date, adică informații despre circumstanțele faptei prejudiciabile, din motivul cărora se cercetează și se examinează cauza penală de către instanța de judecată, primite de persoana care înfăptuiește urmărirea penală sau de către instanța de judecată pe parcursul audierii persoanelor, efectuarea altor acțiuni de urmărire penală și judiciare, prezentarea documentelor și obiectelor anexate la cauza penală” [5].

Formularea dată pare a nu fi tocmai corectă, deoarece nu se poate să nu observăm diferența dintre noțiunile „informație” și „sursă de informații”. Informațiile alcătuiesc conținutul probelor, care confirmă sau infirmă ceea ce este necesar soluționării corecte a cauzei penale, adică sunt informații despre evenimentele, care au avut loc în trecut, imprimate sau reflectate pe obiectul respectiv. Ultimul, însă, este purtătorul acestei informații, adică sursa lui.

Probele în cauza penală întotdeauna au nu doar conținut factual, ci și forma procedurală de obținere și redare a informației necesare. Prezentând în sine unitatea conținutului factual și a formei legitime, ele servesc în întregime ca „mijloace de probă” a faptelor aflate în vizorul cauzei date.

După cum am menționat deja, o asemenea abordare este împărtășită de mai mulți savanți proceduraliști, ei având și anumite temeiuri. Informațiile, în oricare dintre mijloacele de probă numite la alin. 2 al art. 93 al CPP al RM, pot exista,

Prezența în legi a unei multitudini de unități terminologice diferite, care coincid după sens, conduc la confuzii în domeniul aplicării dreptului. În plus, inegalitatea denumirilor juridice se resfrânge nemijlocit asupra cercetărilor științifice, provocând discuții scolastice. Ea pătrunde în activitatea practică, înrădăcinându-se destul de trainic în lexiconul uzual, deși ulterior vor fi definitive norme separate. Prin urmare, problema standardizării termenilor este principală, deși, fără îndoială, nu este unica în perfecționarea limbajului actelor legislative. Tratarea probelor, pe care se bazează art. 93 al CPP al RM, provoacă obiecții și nu poate fi recunoscută ca perfectă. Neajunsul ei constă în aceea, că datele și sursele lor sunt examinate separat. O asemenea dispersare a datelor, aduse de aceste surse, recunoașterea în ele a semnificației de parcă ar fi date de sine stătătoare, va conduce la comiterea de greșeli în activitatea practică.

La soluționarea problemelor indicate ar putea contribui următoarea redacție a alin. 1 și 2 ale art. 93 al CPP al RM:

„Probe pe cazul penal sunt orice informații (date) obținute din mijloacele de probă prevăzute de lege în ordinea, determinată de prezentul Cod și exprimate în forma cerută de lege, în baza cărora instanța de judecată, procurorul, ofițerul de urmărire penală stabilește prezența sau lipsa circumstanțelor, care sunt supuse probațiunii pe parcursul procesului penal, cât și a altor circumstanțe, care au importanță pentru cauza penală.

Mijloace de probă sunt:

— declarațiile bănuitului, învinuitului, inculpatului, ale părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile, martorului, expuse în procesele verbale de audiere;

— raportul de expertiză;

— corpurile delictive;

— procesele-verbale privind acțiunile de urmărire penală, ale cercetării judecătorești și ale ședințelor de judecată;

— documentele (inclusiv cele oficiale);

— înregistrările audio sau video, fotografiile;

— raportul de constatare tehnico-științific și medico-legal.”

O atare formulare a alin. 1 și 2 ale articolului dat, după părerea noastră, va exclude interpretarea ei diferită și va garanta caracterul unitar al practicii aplicării justiției.

Referințe bibliografice:

1. В.Д. Спасович. О теории судебно-уголовных доказательств в связи с судоустройством и судопроизводством.
2. Н.А. Власова. Перечень доказательств -- это краткое изложение сведений, содержащихся в том или ином источнике. «Российская юстиция», 2003 г., № 9, стр. 55.
3. В.И. Зажицкий. Новые нормы доказательного права и практика их применения. „Российская юстиция”, 2003 г., № 7, стр. 45.
4. М.С. Шалумов. Вопросы доказательного права. «Законность», 2004 г., № 4, стр. 2.
5. Ibidem

Conform prevederilor art. 24 al acestei legi, în Republica Moldova pluralitatea de cetățenii se permite:

a) copiilor, care au dobândit în mod automat, la naștere cetățenia Republicii Moldova și cetățenia unui alt stat;

b) cetățenilor săi, care dețin concomitent cetățenia altui stat atunci, când această cetățenie este dobândită în mod automat prin căsătorie;

c) copiilor cetățeni ai Republicii Moldova, care au dobândit cetățenia unui alt stat în urma înfierii;

d) dacă această pluralitate rezultă din prevederile acordurilor internaționale, la care Republica Moldova este parte;

e) în cazul când renunțarea la cetățenia unui alt stat sau pierderea ei nu este posibilă sau nu poate fi rezonabil cerută;

f) în alte cazuri prevăzute de lege.

În interesele Republicii Moldova și în cazuri excepționale cetățenii altor state pot deveni și cetățeni ai Republicii Moldova, prin decretul Președintelui Republicii Moldova, dacă nu cad sub incidența art. 20 lit. a - d al Legii cetățeniei Republicii Moldova.

Art. 24 alin. 3 al acestei legi menționează, că „dobândirea de către cetățeanul Republicii Moldova a cetățeniei altui stat nu atrage pierderea cetățeniei Republicii Moldova”, ceea ce subînțelege că Republica Moldova atribuie un deosebit interes și nemijlocit se pronunță pentru dubla cetățenie.

Cu referire la drepturile și îndatoririle în cazul pluralității de cetățenii avem de menționat faptul, că cetățenii Republicii Moldova, domiciliați legal și obișnuit pe teritoriul ei, care posedă legal și cetățenia unui alt stat, beneficiază în egală măsură de aceleași drepturi și îndatoriri ca și ceilalți cetățeni ai Republicii Moldova.

În general, bipatridia rezultă din dobândirea unei noi cetățenii, fără a o pierde pe cea a statului de origine.

Astfel, de exemplu, dubla cetățenie poate apărea la un copil, ai cărui părinți sunt cetățeni ai unui stat, care acordă cetățenia după criteriul „*jus sanguinis*”, născut pe teritoriul unui stat, care acordă cetățenia după criteriul „*jus soli*”.

Căsătoria unei femei cu un străin poate conduce la bipatridie, dacă femeia își păstrează cetățenia, conform legislației statului de origine, dar dobândește și cetățenia statului soțului atunci, când legislația țării acestuia i-o acordă prin căsătorie.

La general, bipatridia nu este un handicap. În anumite situații ea poate conduce, însă, la o serie de complicații pentru persoana în cauză și la unele conflicte de interese pe planul relațiilor dintre cele două state, a căror cetățenie o are bipatridul.

Atât timp cât persoana bipatridă se află pe teritoriul unuia dintre cele două state, influența cetățeniei celui alt stat este, în general, redusă. Complicațiile pot apărea atunci când bipatridul trece

pe teritoriul celui alt stat, a cărui cetățenie o are. Dacă este vorba de un bărbat, acesta poate fi obligat, de exemplu, să execute serviciul militar, deși el își îndeplinește această obligație față de celălalt stat.

Situații conflictuale rezultând din bipatridie pot apărea în legătură cu exercițiul protecției diplomatice de către unul dintre cele două state, a căror cetățenie o are bipatridul, împotriva celui alt stat. În asemenea situații în practica internațională a putut fi indicată o tendință generală de a stabili și favoriza, dintre cele două cetățenii în conflict, pe cea reală și efectivă sau așa-zisa „cetățenie dominantă”.

Pentru a evita asemenea conflicte de cetățenie statele încheie convenții, de regulă, bilaterale, prin care stabilesc anumite reguli de opțiune, urmărind eliminarea cauzelor, care conduc la bipatridie.

2. Apatridia

Conflictul negativ de cetățenie, adică apatridia, rezultă, de asemenea, din nepotrivirile legislațiilor diferitor state în legătură cu dobândirea cetățeniei. Este cazul indivizilor, a căror situație nu poate fi încadrată în câmpul de acțiune al acestor legislații și care devin astfel apatrizi.

Apatridia este, deci, situația inversă în raport cu bipatridia. Ea caracterizează persoanele, care nu au nici o cetățenie, ori pe acelea care-și pierd cetățenia originară, fără să dobândească cetățenia altui stat. Copiii unor părinți apatrizi pot fi apatrizi și ei, dacă se nasc pe teritoriul unor state, care aplică, pentru acordarea cetățeniei, criteriul „*jus sanguinis*”.

Apatridul, fiind lipsit de legătura juridică personală cu un stat, nu are față de acesta obligațiile, care rezultă din această legătură; el este în același timp lipsit de orice protecție din partea vreunui stat. Statele, pe teritoriul cărora se află apatrizi, nu pot, însă, ignora prezența acestora. Apatrizii, la rândul lor, sunt obligați să respecte îndatoririle față de statul, pe teritoriul căruia se află. În general, li se acordă un tratament similar cu acela aplicat străinilor. Spre deosebire de aceștia, ei, însă, nu se bucură de protecția diplomatică a vreunui alt stat și pot fi astfel victime ale anumitor discriminări, expulzări abuzive etc....

Evoluția societății, tendința populației de a făuri o viață proprie mult mai prosperă, reprezintă una dintre premisele cele mai esențiale, care determină migrarea populației de la o regiune la alta, de la un stat la altul. Atât creșterea numărului oamenilor, cât și preocupările acestora, nivelul lor de cultură, dorința de informare și posibilitățile de a călători dintr-o țară în alta reprezintă ipotezele, care acutizează din ce în ce mai mult probleme, ce au ca obiect de preocupare dreptul persoanelor de a se stabili într-o anumită țară, cât și modul în care pot fi încheiate căsătorii între persoanele, ce dețin cetățenii diferite, cetățenia

Valeriu CERBA,
doctorand

OBIECTIVELE ȘI FUNCȚIILE ORGANELOR AFACERILOR INTERNE ÎN PERSPECTIVA EDIFICĂRII STATULUI DE DREPT

The initial moment of the research of objectives and functions of Ministry of Internal Affairs is the determination of their aim and first of all of general aim, that is defined as mission of organization. The last one is manifested as basis of determination of aims of other levels. The process of formulation of general aim (mission of police) is a task of great intricacy. Now the clear definition of general aim of Ministry of Internal Affairs is a complicated problem. This is explained in certain generate causes of intricacy of criminal situation, of intensity, of processes that take place in the society of historical instability in state leadership, of absence in society of some clear reference points and based on scientific aspect etc. The initial moment of determination of reference points of the Organs of Internal Affairs activity constitutes imperative insurance of common law and criminal control in corresponding area. In subsequent details, the purposes are formulated for lower levels, which correspond to some narrow field (for example, the control of attempts on the life and the health of citizens the protection of patrimonial interests).

Reperetele de bază ale activității organelor afacerilor interne se conțin, mai întâi, în Constituția Republicii Moldova, în Legea cu privire la poliție și Regulamentul MAI, dar și în alte acte normative și departamentale. Atingerea acestora în totalitate constituie obiectivul administrării organelor afacerilor interne. Prin orientarea la rezultatele finale se efectuează administrarea internă a sistemului, scopul căreia se reduce la asigurarea eficienței maxime a muncii organelor afacerilor interne cu cheltuieli minime de forțe și mijloace, lucru care mărturisește deja caracterul rațional al unei astfel de administrări. Prin urmare, raționalitatea activității de conducere constă, întâi de toate, în priceperea de a adopta decizii optime și de a le realiza cu cheltuieli minime de forțe, timp și mijloace.

Scopul general al administrării organelor afacerilor interne constă în obținerea unei eficiențe maxime în lupta contra criminalității și în protecția ordinii de drept pe un teritoriu concret de deservire. La rândul său, administrarea organelor afacerilor interne poate fi definită ca un proces de exercitare a influenței active asupra subiecților administrării în scopul obținerii unor rezultate concrete în lupta contra criminalității și protecția ordinii publice.

Noțiunea formulată nu pretinde a avea un caracter exhaustiv, deoarece scopul administrării se concretizează în sarcini, iar procesul de exercitare a influenței active se manifestă în funcțiile, pe care, ulterior, le vom analiza mai detaliat.

Știința dreptului tratează sarcinile și funcțiile administrării ca niște categorii conexe, legate organic între ele, deși acestea nu sunt echivalente. Existența sarcinilor generează nevoia de a dispune de funcții corespunzătoare, fără de care acestea nu ar putea fi realizate. În același timp, sarcinile determină

conținutul funcțiilor, influențând formele și metodele realizării lor.

Cu alte cuvinte, atingerea scopurilor menționate este determinată și limitată de obiectivele fixate în art. 1-6 ale Legii cu privire la poliție. În conformitate cu această lege poliția are următoarele obiective:

— apărarea vieții, sănătății, onoarei, demnității, drepturilor, libertăților, intereselor și averii cetățenilor de la atentate criminale și alte atacuri ilegale;

— prevenirea și curmarea crimelor și a altor infracțiuni;

— constatarea și descoperirea infracțiunilor, urmărirea persoanelor, care le-au săvârșit;

— menținerea ordinii publice și asigurarea securității publice;

— acordarea de ajutor, conform condițiilor și modului stabilit de prezenta lege, cetățenilor, autorităților administrației publice, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor în vederea ocrotirii drepturilor lor și exercitării atribuțiilor lor, stabilite de lege;

— realizarea acțiunilor de protecție de stat a persoanelor, care acordă ajutor în procesul penal, în conformitate cu legislația în vigoare.

Sarcinile enumerate sunt unice pentru toate structurile polițienești. Evident, semnificația socială a acestora, orientarea spre asigurarea necesităților publice cotidiene stringente permite calificarea acestor sarcini ca fiind fundamentale. În fond, pentru realizarea lor și există organele poliției.

Pornind de la analiza sarcinilor enumerate, vom menționa, că acestea sunt complicate și multiaspectuale, ceea ce, în ultimă instanță, determină și caracterul multilateral al activității de administrare. Aceasta, în opinia noastră, poate fi abordată ca o modalitate de garantare a activității eficiente a organelor afacerilor interne.

cele mai corecte se prezintă definiția dată de V.S. Osnovin, care prin funcții de administrare înțelege „cele mai generale, mai tipice genuri de acțiuni ale subiecților administrării, care caracterizează conținutul administrării ca activitate orientată spre instaurarea concordanței și ordinii în comportamentul oamenilor și colectivelor [5, pag. 53].

Nu există unitate de concepții nici în privința determinării genurilor de activitate administrativă pentru realizarea funcțiilor. În special, V. G. Afanasiev scoate în relief funcții, cum ar fi elaborarea și adoptarea deciziilor administrative, organizarea, reglementarea, corectarea, evidența și controlul [6, pag. 207]. Alți autori adaugă la acestea acumularea, procesarea, analiza și transmiterea informației, prognozarea, organizarea, reglementarea, conducerea, coordonarea, planificarea, stimularea, controlul și evidența [7, pag. 49-50].

G. I. Petrov, folosind caracterul acțiunilor de administrare drept criteriu de clasificare a elementelor ei, evidențiază următoarele tipuri principale ale lor: selectarea, repartizarea și educarea personalului, informația de pronosticare, planificarea, decizia, executarea și controlul. Primele cinci tipuri constituie primul grup, care creează condițiile generale pentru următoarele trei tipuri reunite în cel de al doilea grup [8, pag. 46].

În cadrul studierii funcțiilor organelor afacerilor interne cercetătorii, de exemplu, G. A. Tumanov, distinge două clase ale funcțiilor, care pot fi definite, convențional, funcții-operațiuni și funcții-sarcini. Funcțiile-operațiuni sunt funcții ale procesului de administrare, iar funcțiile-sarcini — funcții ale sistemului de administrare. Primele se manifestă în organele afacerilor interne, iar cele din categoria a doua sunt de fiecare dată specifice; primele reflectă forma activității de administrare, iar cele din categoria a doua — conținutul ei [9, pag. 138; 127].

Acceptând lista funcțiilor cercetate în literatura de specialitate, împărțăm, ca fiind cea mai preferabilă, clasificarea funcțiilor de administrare, pornind de la sarcinile obiectului și subiectului administrării. În particular, raportate la sistemul de administrare a organelor afacerilor interne, acestea trebuie împărțite în două grupuri. Totodată, vom menționa, că în cazul oricărei clasificări este imposibil să se facă o delimitare clară, deoarece funcțiilor le este proprie interdependența și întrecondiționarea. În acest raport și la o asemenea abordare va transpărea elementul convenționalului.

Primul grup de funcții este condiționat de specificul sistemului organelor afacerilor interne în ansamblu, este determinat de orientarea lui socială și realizat în sfera externă de administrare. La acesta se atribuie prevenirea, suprimarea, contracararea

fenomenelor infracționale și efectuarea urmăririi penale, asigurarea ordinii publice, a securității circulației rutiere, intervenția în situațiile excepționale și antiincendiare etc., adică activitatea, pentru realizarea căreia au și fost instituite organele afacerilor interne și în virtutea cărui fapt aceste funcții pot fi numite speciale (specifice). În esență, anume acestea determină scopurile finale de administrare ale organelor afacerilor interne.

Cel de-al doilea grup de funcții de asemenea caracterizează, în primul rând, subiectul administrării, adică activitatea, care trebuie să fie dirijată, planificată, organizată și reglementată, dar aceasta este realizată în sfera internă de administrare. Este caracteristic și faptul, că aceste funcții sunt într-o oarecare măsură inerente și obiectului de administrare. La acestea se atribuie: selectarea, instruirea, repartizarea și educarea personalului; organizarea statelor; planificarea-finanțarea; activitatea medico-sanitară etc.

Anterior am spus, că funcțiile sunt interdependente. Să încercăm să caracterizăm funcțiile de administrare în raport cu interconexiunea și esența lor.

Funcția de previziune în mecanismul de administrare a organelor afacerilor interne constă în stabilirea unei corelații științifice fundamentate a scopurilor și posibilităților de atingere a lor. Pornind de la faptul, că pronosticarea (în sens general acceptat) este obținerea informației despre starea viitoare a fenomenelor și evenimentelor, este necesar să se prevadă și să se estimeze efectul diferiților factori, care influențează sfera de funcționare a organelor afacerilor interne. Evaluarea întregului spectru al factorilor criminogeni și anticriminogeni în contextul realizării funcției de prognoză oferă tabloul stării așteptate a criminalității și ordinii publice în teritoriu. Ulterior, ținându-se cont de aceste pronosticuri, se vor determina posibilitățile organelor afacerilor interne de desfășurare a activității de combatere eficientă a acesteia și de asigurare cuvenită a ordinii publice. Pronosticarea mai este aplicată determinării scopurilor necesare.

Procesul planificării în sistemul organelor afacerilor interne este orientat spre coordonarea activităților tuturor elementelor componente ale acestora, iar sarcina, care se pune în cadrul acestui proces, este crearea bazei pentru realizarea consecventă a acțiunilor necesare. În acest sens, procesul planificării este procesul implementării unei abordări unice a soluționării problemelor de administrare internă și externă. Analizându-se documentele departamentale, care stabilesc tipurile de planuri, precum și funcțiile organelor afacerilor interne, după părerea noastră, trebuie să fie reliefate următoarele direcții de planificare:

pasivă în rândurile funcționarilor publici și ale lucrătorilor organelor de drept;

— documentarea infracțiunilor de ordin economico-financiar, care afectează substanțial economia statului;

— intensificarea activității în domeniul profilaxiei generale și individuale, mai cu seamă în rândurile contingentului special aflat în vizorul poliției, persoanelor neîncadrate în câmpul muncii, a minorilor lăsați fără supravegherea părinților etc.;

— organizarea și dirijarea acțiunilor de prevenire a situațiilor excepționale și exercitarea supravegherii de stat în domeniul protecției civile, asigurării apărării împotriva incendiilor a populației și bunurilor ei;

— impulsivarea colaborării cu societatea civilă și antrenarea acesteia în procesele de contracarare a criminalității, asigurarea ordinii de drept și a securității patrimoniului public și privat;

— realizarea programului de dotare tehnico-materială a subdiviziunilor centrale și teritoriale ale MAI, conform necesităților actuale, precum și asigurarea lucrătorilor poliției cu spațiu locativ;

— eficientizarea muncii individual-educative, a procesului de pregătire a cadrelor, de selectare și promovare a personalului MAI în corespundere cu imperativele timpului;

— asigurarea ordinii publice, inclusiv în cazul desfășurării adunărilor, mitingurilor, procesiunilor de stradă și demonstrațiilor, a manifestărilor sportive, teatralizate și alte acțiuni publice de masă, alte activități pe teritoriul municipiului, raionului sau sectorului;

— efectuarea operativă, completă și obiectivă a urmăririi penale;

— adoptarea măsurilor de protecție a victimelor, martorilor la procesul penal;

— reglementarea circulației rutiere, controlul respectării regulilor stabilite, a normativelor și standardelor în vigoare în sfera securității circulației rutiere;

— sporirea gradului de transparentă, mai ales în relațiile cu mass-media, apropierea poliției de problemele și nevoile cetățenilor cu referire la competențele OAI.

Evaluând funcțiile menționate, se poate conchide, că conținutul funcțiilor constituie un complex de influențe de ordin organizatorico-juridic interconexe și ale organelor orășenești și raionale ca subiecți ai administrării orientate spre realizarea nemijlocită a sarcinilor și atingerea scopurilor, care sunt puse în fața acestor organe.

Realizarea practică a funcțiilor atribuite organelor afacerilor interne se va face de către acestea în procesul de administrare atât externă, cât și internă.

Majoritatea funcțiilor organelor poliției se

realizează în procesul de conducere externă, adică în procesul activității privind protecția ordinii de drept și combaterea criminalității.

În procesul administrării interne structurile teritoriale exercită funcții cu caracter organizatoric intern, care se realizează sub conducerea șefului, ce deține competențe vaste privind organizarea activității serviciilor și subdiviziunilor subordonate lui.

Funcțiile exercitate de organele afacerilor interne pot fi divizate în trei grupuri: de bază, de asigurare și de conducere generală. Ultimul grup, în conformitate cu conținutul și orientarea acestuia, poate fi definit ca de stat-major, mai recent — Secția de organizare, planificare și control. Să analizăm grupurile menționate.

Funcțiile de bază ale organelor teritoriale sunt cele, pentru înfăptuirea cărora a și fost creată și funcționează această unitate. Funcțiile de bază se realizează de subdiviziunile structurale ramurale ale organelor afacerilor interne. Totodată, trebuie să ținem cont de faptul, că gradul și formele de realizare a funcțiilor numite depinde direct de nivelul de administrare, la care se află subdiviziunile structurale corespunzătoare. În particular, în organele poliției protecția nemijlocită a ordinii de drept și combaterea criminalității reprezintă volumul principal de muncă, iar la nivelul departamentelor și direcțiilor MAI aceste funcții își găsesc prioritar expresia în conducerea generală a acestei activități, în controlul și coordonarea acțiunilor subdiviziunilor structurale corespunzătoare ale organelor din subordine. Din toate acestea rezultă, că organele afacerilor interne municipale, raionale și sectoriale sunt instituite pentru a exercita influență asupra obiectelor mediului extern, adică funcția socială principală a acestora este combaterea criminalității și protecția ordinii publice.

Toate celelalte funcții constituie derivate ale acesteia și se divizează în funcții de nivele inferioare următoare, inclusiv în ceea ce ține de obligațiile funcționale ale lucrătorilor. Aceste funcții se realizează în conformitate cu direcțiile de bază ale activității comisariatelor de poliție, la care se atribuie funcțiile specifice de organizare a acțiunilor operativ-preventive, de urmărire penală, de profilaxie generală și individuală, de asigurare a ordinii publice și liniștii în societate.

Pe parcursul activității administrative colaboratorii organelor poliției intră în raporturi administrativ-juridice cu cetățeni, cu cele mai diferite instituții, organizații și persoane cu funcții de răspundere.

Funcțiile de asigurare (auxiliare) ale organelor afacerilor interne sunt cele care contribuie la exercitarea funcțiilor principale.

Trăsătura lor distinctivă se manifestă în aceea, că acestea se realizează în sfera administrării interne,

Valeriu CERBA,
doctorand

ORGANELE AFACERILOR INTERNE – ELEMENT AL SISTEMULUI CONDUCERII SOCIALE

An essential place in system of MIA occupy police stations of city, district and sector, because this represents the important link, which ensure immediate achievement of mission of protection of law order and criminal control. Therefore one tried to present to organs of internal affairs, as being a form of social system and start from object of investigation, was done an analyses of social systems – separated in administrator systems and administrative systems. At the same time the organs of internal affairs, as social system, supports different internal and external influences, as positive (creative), as negative (destructive), but the lack of coordination between elements of system can contribute at disorganization of this activities.

The Organs of Internal Affairs constitute – in functional meaning and organizational – an unique system in protection sphere of public order, reunite through community of purposes and unit of leadership.

Organele afacerilor interne, ca și elementele lor componente, se atribuie la categoria sistemelor sociale. Noțiunea de sistem s-a încetățenit în arsenalul terminologic al aproape tuturor științelor. La ora actuală aceasta este una dintre cele mai răspândite noțiuni, având rol central și în știința administrării.

Sistemele sociale sunt sisteme extrem de variate și complexe, deoarece, după cum se menționează în literatura de specialitate, societatea este un organism însuflețit (viu), care se află în continuă dezvoltare (dar nu ca fiind unit mecanic, și de aceea permite diferite combinații derivate ale elementelor sociale separate, pentru a căror cercetare este necesară analiza relațiilor de producție, care caracterizează formația socială respectivă, este necesară studierea legilor, a formelor ei de funcționare și de dezvoltare. În doctrina dreptului constituțional din Republica Moldova societatea este definită ca „un sistem social, constituit dintr-un număr considerabil de indivizi, în scopul satisfacerii cerințelor vitale, relațiile dintre ei fiind stabilite prin coordonate politico-juridice” [1, pag. 47].

La rândul său, sistemul social poate fi definit ca obiect structurat de natură socială, caracterizat printr-un sistem de relații și funcții. Sistemelor sociale le poate fi specifică și existența unor scopuri stabilite, ce reflectă obiectiv necesitățile condiționate ale subiecților sociali. Oricare dintre sistemele sociale mari este, de asemenea, constituit dintr-o totalitate de subsisteme relativ independente, ce funcționează pentru atingerea unui scop unic. În aceasta își găsește expresia noțiunea filozofică, de unde și identitatea dintre întreg și particular. În acest sens se cere remarcat, că particularul nu există decât în raportul, care conduce la general. Generalul și particularul nu sunt noțiuni absolute, ci relative, putând să se modifice, să se transforme unul în altul. Nici sistemul, nici

subsistemul nu se manifestă întotdeauna doar ca general sau ca particular, ele există simultan și într-o formă, și în alta. În opinia autorului V. G. Afanasiev, în funcție de punctul de vedere, din care este examinat, „întregul devine o parte a unui întreg mai general și mai complicat, în care se integrează, iar particularul devine întreg pentru acele părți, din care este constituit el însuși” [2, pag. 19].

Cea mai generală și suficient de explicită definiție a sistemului este următoarea: sistemul este totalitatea elementelor, ce constituie un tot întreg, care interacționează unele cu altele, precum și cu mediul, cu factorii exteriori [3, pag. 24].

Societatea este o realitate complexă. Spre deosebire de sistemele dirijate, în care programul de acțiune este stabilit din exterior, societatea reprezintă un sistem, în care procesele de conducere și de reglementare decurg firesc și sunt condiționate de organe, factori, mecanisme imanente ale sistemului propriu-zis al societății [4, pag. 3]. Se cere de subliniat aici necesitatea existenței a cel puțin de două elemente, legate între ele, structurate, care interacționează într-un anumit mod, ca urmare a acesteia constituind un tot întreg, care posedă semnele (criteriile) sistemului dat.

Astfel, unui sistem îi sunt caracteristice următoarele trăsături:

- existența a cel puțin de două elemente;
- interconexiunea acestor elemente;
- existența unor semne proprii, specifice sistemului respectiv, care îl deosebesc de altele.

Se cuvine a distinge noțiunile „semnele sistemului” și „semnele sistemice”. Prima este utilizată în definiția noțiunii de sistem, pe care am menționat-o anterior. Aceasta presupune, că sistemul trebuie perceput ca un tot unitar, și nu ca o simplă sumă de

normale a sistemului, altele sunt mai puțin necesare, iar altele, deși existența lor este dezirabilă, sunt facultative [4, pag. 7].

Această exigență se referă și la structura organizatorică a organelor afacerilor interne. Totodată, este caracteristic, că toate elementele trebuie să se afle în raporturi reciproce de cauzalitate și efect atât între ele, cât și cu sistemul în ansamblu. Schimbările din interiorul unui element exercită influență asupra funcționării altora. De exemplu, în cazul în care anumite schimbări din subdiviziunea structurală a organelor afacerilor interne și în activitatea acestora nu exercită influență asupra funcționării sistemului, nu sunt sesizate, atunci ar fi corect să se presupună, că acest element fie că nu are nici o solicitare funcțională (specială) și existența acestuia poate fi neglijată, fie că deține funcții-sarcini improprii atribuțiilor organului respectiv, ca sistem integral și, prin urmare, trebuie exclus din structura lui funcțional-organizatorică. Faptul indică, în orice caz, lacunele de organizare și administrare.

O situație similară va fi sesizată și în cazul, în care doi funcționari sau două subdiviziuni structurale acționează disparat, în dezacord. În particular, atunci când angajații secțiilor de organizare și planificare nu interacționează informațional și activează în conformitate cu interesele și sarcinile lor „proprii” denaturat interpretate, atunci va fi dificil să fie dirijați, iar aparatul propriu-zis va funcționa cu deficit de eficiență.

Se cere menționat, de asemenea, că lipsa de coordonare între elementele sistemului poate contribui la dezorganizarea activității acestuia. De aceea condiția de interdependență a acestora presupune asigurarea organizării optime (susținerea) a interacțiunii dintre subdiviziunile structurale și coordonarea eforturilor acestora de către subiectul administrării. Prin urmare, toate elementele sistemului trebuie să se afle în interacțiune. În cazul organelor afacerilor interne, acest principiu ar trebui să-și găsească expresia, mai întâi, în determinarea exactă și delimitarea clară a funcțiilor subdiviziunilor structurale și a atribuțiilor funcționale ale unor colaboratori aparte, a subordonării și răspunderii lor.

Orice sistem funcționează într-un anumit mediu, care exercită asupra lui influențe dintre cele mai variate. Aceasta îl impune să reacționeze într-un anumit mod, să se restructureze, pentru a se ajusta noilor condiții și realități. În caz contrar, acestea fie că se vor dezintegra în elemente separate, fie că se vor transforma într-un alt sistem cu proprietăți noi. Pentru ca aceasta să nu se întâmple, sistemul trebuie să fie dinamic și adaptabil, adică să dețină capacitatea de a depăși influențele sau de a reacționa la acestea, autoconservându-se sau dezvoltându-se [4, pag.8].

Ca sistem social, organele afacerilor interne

suportă diverse influențe externe și interne, atât de ordin pozitiv (creativ), cât și negativ (distructiv).

În esență, acestea sunt perturbații, avându-se în vedere modul de reacție la ele. Lipsa totală a acestora constituie o stare absolut imposibilă, ea putând fi reprezentată doar în mod abstract. În calitate de influențe apar funcțiile-sarcini încă nerealizate, iar în cazul, în care toate acestea ar fi rezolvate, ar dispărea necesitatea existenței sistemului propriu-zis.

Proprietatea analizată a sistemului – dinamismul se manifestă cel mai relevant la subiecții administrării. Această proprietate este achiziționată prin măsuri adoptate pe baza prognozei posibilelor perturbări și a reacționării în timp oportun la acestea. Ultima constă în perfecționarea funcțională și organizatorică (de exemplu, în redistribuirea funcțiilor sau în modificarea structurii organizaționale de personal, în sporirea intensității lucrărilor din contul organizării științifice a muncii (OȘM), al aplicării unor mijloace și metode eficiente de realizare a sarcinilor de serviciu etc.).

Reacționând la orice influențe perturbatoare, sistemul trebuie să transforme, dar numai atât cât să nu-și piardă calitatea lui de bază, care îl deosebește de altele și care îi permite să-și rezolve sarcinile trasate (să luăm, de exemplu, migrația populației – un factor care complică activitatea organelor afacerilor interne).

Dinamismul sistemului se asigură prin acordarea drepturilor cuvenite subiectului administrării și a posibilității de alegere a anumitor soluții din multitudinea de variante. Aceasta înseamnă eficientizarea funcționării lui prin intermediul influenței creative.

Orice sistem, pentru ca să fie maleabil, trebuie să posede un astfel de element, prin influența asupra căruia și prin intermediul căruia ar putea fi orientată și modificată activitatea acestuia, încât el și elementele lui componente să poată fi administrate, adică în cadrul sistemului trebuie să existe subiectul administrării [10, pag.16]. Ultimul, realizând în sistemul social funcții de administrare, percepe comenzile de administrare venite de la nivelurile superioare, organizează executarea lor și poartă răspundere pentru aceasta.

Analizând rolul și locul unui astfel de subiect în mediul conducerii sociale, se poate menționa, că nu întotdeauna poate fi sesizată capacitatea lui reală de a se manifesta cu succes în acest rol. Deseori subiectul administrării nu dispune de posibilități reale pentru a-și valorifica destinația. De regulă, aceasta se explică prin absența unor drepturi și împuterniciri, care se cuvine să fie acordate subiectului: tehnico-materiale și financiare corespunzătoare; lipsa timpului necesar pentru realizarea misiunii de administrare; incapacitatea subiectivă a unei persoane concrete de a realiza sarcinile trasate (calificare joasă, stare precară a sănătății, atitudine față de misiune).

Ultima cauză este de natură diferită. Eliminarea

subordonarea particularului față de general, ci și de autonomia lor relativă în cadrul sistemului, căruia aparțin. Din acest punct de vedere autonomia comisariatelor de poliție se manifestă în statutul lor. Concomitent își are efectele sale și principiul de subordonare dublă, adică acesta asigură un dublu contact informațional-administrativ neîntrerupt. În acest context și apare întrebarea privind importanța majoră a autoorganizării [13, pag. 42].

Și MAI, și comisariatele de poliție teritoriale suportă concomitent influențe de administrare pe linia administrațiilor centrale și locale atât în vederea coordonării diverselor chestiuni de combatere a fenomenelor infracționale, cât și al desemnării în funcție a conducătorilor comisariatelor de poliție, alocării resurselor financiare din bugetul local și creării condițiilor adecvate de lucru și de trai pentru angajații poliției de ordine publică.

De altfel, mai persistă unele dificultăți în ceea ce privește respectarea Legii nr. 436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală, a Hotărârii Guvernului nr.112 din 02.02.1999 „Cu privire la Ministerul Afacerilor Interne”, a Legii nr. 416-XII din 18.12.1990 cu privire la poliție, prin care autoritățile administrației publice locale sunt obligate să aloce din contul bugetelor locale mijloace financiare pentru întreținerea efectivului poliției municipale, procurarea tehnicii speciale și asigurarea cu spațiu locativ și de serviciu a angajaților poliției de ordine publică [14, pag. 2-5].

Studiile efectuate indică asupra faptului, că în conformitate cu situația existentă la data de 01.01.2008, a rămas nesoluționată o serie de probleme, care influențează negativ exercitarea atribuțiilor funcționale ale corpului de inspectori de sector. De exemplu, din 965 de posturi și sectoare de poliție circa 266 nu au încălzire centrală și nu au asigurare tehnică, inclusiv 14 posturi nu dispun de birouri de serviciu, iar în 13 dintre ele lipsește mobilierul necesar etc.

Din numărul total de 1337 șefi de post și inspectori de sector, care activează, 193 nu dispun de spațiu locativ, 754 nu locuiesc în sectorul deservit, iar 123 închiriază apartamente [15, pag. 1- 4].

Aceste fapte scot în evidență, probabil, una dintre cele mai importante particularități ale administrării duble, deoarece, potrivit legislației naționale, poliția de stat se subordonează în activitatea sa Ministerului Afacerilor Interne, iar poliția municipală are o subordonare dublă – MAI și autoritățile administrației publice locale.

Controlul activității poliției se înfăptuiește de Ministerul Afacerilor Interne, iar al activității poliției municipale – și de autoritățile administrației publice locale [16, art. 7].

Să examinăm încă o particularitate a funcționării comisariatelor de poliție, care reprezintă

obiecte de administrare complicate [17, pag. 17-20]. Bineînțeles, această noțiune este extrem de relativă și trebuie să fie descifrată în baza unui criteriu general. În acest caz un astfel de criteriu, în opinia noastră, este similitudinea comisariatelor de poliție cu sistemele ministerului afacerilor interne, ale direcției afacerilor interne. Complexitatea acestora din urmă este evidentă și nouă nu ne rămâne decât să demonstrăm asemănarea acestora cu comisariatele de poliție, demonstrând că ele sunt la fel de complicate.

În acest context similitudinea lor se manifestă sub aspect juridic, organizațional și funcțional.

Sub aspect juridic, și unele, și altele sunt organe ale afacerilor interne, care asigură realizarea funcției statului în domeniul asigurării ordinii publice pe un teritoriu concret și în limitele ramurale stabilite. Modul de constituire are un caracter statal de dispoziție, condiționat de activitatea executivă de dispoziție. Și comisariatele de poliție, și ministerul afacerilor interne, direcția afacerilor interne suportă influențe de administrare atât pe verticală (din partea structurilor din nivelurile superioare), cât și pe orizontală (din partea organelor locale). În sfârșit, și unele, și altele reprezintă persoane juridice cu toate consecințele de drept civil, ce decurg din acest statut.

Din punctul de vedere al constituirii organizatorice comisariatele de poliție (ca și ministerul, direcțiile afacerilor interne) reprezintă formațiuni relativ autonome, cu verigile lor de conducere, cu subdiviziuni structurale și, adesea, cu obiecte interne de administrare. Toate subdiviziunile de ramură și unele auxiliare ale comisariatelor de poliție (de personal, de instruire, financiar-economic) sunt similare cu subdiviziunile ministerului afacerilor interne, ale direcțiilor afacerilor interne.

În procesul de funcționare acestea realizează atât administrarea externă, cât și cea internă. Cu toate acestea, setul de funcții externe ale comisariatelor de poliție, cu mici excepții, este identic cu setul de funcții externe al ministerului, al direcției afacerilor interne. Se poate afirma, că acestora le este proprie majoritatea absolută a funcțiilor de administrare externă, atribuite ministerului, direcției afacerilor interne. Activitatea organizatorică internă diferă doar ca volum de realizare.

Subiecții realizează administrarea unor obiecte complicate și trebuie să reflecte în mod adecvat această complexitate, altfel zis, trebuie să fie la fel de complicați. Tocmai complexitatea comisariatelor de poliție ca obiecte de administrare condiționează în mare măsură constituirea subsistemelor complicate de administrare – ale aparatului MAI, ale Comisariatului general de poliție al mun. Chișinău și ale Direcției afacerilor interne a UTA Găgăuzia.

După cum am stabilit anterior, organele afacerilor interne municipale, raionale și de sector

exercitarea lor într-o sferă concretă a organelor corespunzătoare, atribuindu-li-se dreptul și obligația de a realiza aceste funcții. Organele afacerilor interne, potrivit funcțiilor lor, sunt responsabile de nivelul și gradul de combatere a criminalității, de asigurare a ordinii de drept și liniștii în unitățile administrativ-teritoriale deservite.

Menționăm în acest context, că știința administrării nu propune o interpretare unică a noțiunii de funcție. I. L. Bacilo consideră, că funcția organului este un complex de influențe organizațional-juridice interconexe, bazate pe schimbul neîntrerupt de informație [28, pag.43,56]. Funcțiile de administrare mai sunt definite și ca tip de activitate, adică aceea cu ce se ocupă organul de stat [29, pag. 23].

În literatura științifică se remarcă, că orice funcție este subordonată scopului, acționează pentru atingerea unui scop. Nu întâmplător, după cum observă corect unii savanți, adesea sarcinile sunt confundate cu funcțiile, pe care este chemat să le exercite un organ sau altul [2, pag.148]. La fel poate fi explicat motivul raportării sarcinilor la competențe. Definirea funcțiilor, care decurg din sarcinile atribuite organului de stat, reprezintă o problemă complicată. În particular, funcțiilor generale de administrare (evidența, analiza, planificarea etc.), ținând cont de destinația organului, li se imprimă un conținut concret, acestea transformându-se în funcții speciale, proprii subiectului corespunzător de administrare [30, pag. 138, 143]. În legătură cu cele menționate apare problema privind corelația competențelor, funcțiilor și împuternicirilor (drepturilor și obligațiilor). După cum am afirmat anterior, competența organului se conturează prin apelarea la funcția, care îi este atribuită, raportată la o sferă sau alta de activitate, organul având o serie de drepturi și obligații de exercitare a funcțiilor stabilite. [24, pag.40]. Prin urmare, funcția ocupă un loc determinant, dar esența competenței o formează drepturile și obligațiile, un coraport analogic existând și referitor la împuterniciri.

Specialistul în domeniu B.M. Lazarev consideră pe bună dreptate ca element al competenței drepturile și obligațiile de realizare a funcțiilor încredințate organului în sfera respectivă de activitate, determinate în baza obiectelor de resort [24, pag.51]. În calitate de încă un element al competenței pot fi examinate, de asemenea, drepturile și obligațiile organelor afacerilor interne privind executarea funcțiilor lor pe teritoriul atribuit. [24, pag.72]. Acestea constituie propriu-zis „competența teritorială” [31, pag.42].

În literatura de specialitate este expusă opinia, potrivit căreia și responsabilitatea ține de competență [28, pag. 52-53]. În privința ultimei unii autori consideră, că responsabilitatea reprezintă „una dintre categoriile de executare a obligațiilor juridice” [32, pag.86]. Aceasta constituie obligația de a suporta

măsurile coercitive exercitate de stat. Alți savanți admit posibilitatea examinării responsabilității juridice în sens larg – ca responsabilitate, și în sens mai îngust – ca pedeapsă [33, pag. 8 – 11].

În opinia noastră, responsabilitatea ar putea fi interpretată și ca evaluare negativă a activității, care, în majoritatea cazurilor, constă în aplicarea măsurilor coercitive.

Cele expuse ne permit formularea concluziei, că aceste două instituții – competența și răspunderea sunt eterogene, prima presupunând împuternicirea organului de stat (a funcției), iar cea de-a doua – consecințele prevăzute de lege ale executării inadecvate.

Elementele competenței în sistemul organelor afacerilor interne nu pot fi examinate ca fiind imuabile. Competența este mobilă și deseori suportă schimbări, chiar și în cazul stabilității schemei generale de administrare.

Sistemul de administrare solicită perfecționarea permanentă a administrării subdiviziunilor subordonate, a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor pe baza realizărilor în domeniul organizării științifice a administrării și a muncii. Într-o serie de documente de administrare referitoare la activitatea organelor afacerilor interne se conține o cerință fundamentală – a considera perfecționarea administrării drept una dintre rezervele de bază de sporire a eficienței activității operative de serviciu a organelor afacerilor interne. Cu titlu de directivă este formulată necesitatea studierii, generalizării și implementării experienței înaintate, a recomandărilor științei și a realizării lor tehnice. Este necesar, ca drepturile și obligațiile subiecților privind perfecționarea administrării comisariatelor de poliție să fie stabilite în baza experienței avansate și a realizărilor științei și tehnicii moderne.

Ierarhismul sistemului de administrare a organelor afacerilor interne se realizează și în baza principiului conducerii unice. Necesitatea materializării lui este condiționată de complexitatea și specificul sarcinilor realizate la acest nivel, precum și de imperativul asigurării responsabilității și al adoptării deciziilor administrative. O influență substanțială asupra respectării lui o exercită și dinamismul situației operative, care solicită maniabilitate maximă. Realizarea conducerii unice și a subordonării contribuie la instaurarea în comisariatele de poliție a unui sistem destul de strict de legături informaționale între subiectele și obiectele de administrare.

Pentru sistemul MAI este caracteristică o rețea ramificată de legături informaționale interne și externe. În particular, acestea asigură transmiterea:

— informației administrative și de inițiere între subdiviziunile superioare de administrare și cele din

securității circulației rutiere, a securității antiincendiară a localităților și a obiectelor de importanță vitală, iar pe de altă parte, de repartizarea sarcinilor și funcțiilor între organele afacerilor interne de diferit nivel.

Sistemul organelor afacerilor interne este constituit în raport cu organizarea de stat a Republicii Moldova. Ele reprezintă o organizație socială complicată, deoarece întrunesc organe omogene, constituie formațiuni organizaționale relativ independente, care sunt conduse de centrele lor. Fiecare dintre aceste formațiuni este un subsistem al unui sistem mai mare și, în același timp, este format din subsistemele sale.

Toate aceste subsisteme se suprapun într-o anumită consecutivitate. Ierarhismul unei astfel de structuri se relevă clar în faptul, că toate formațiunile, care constituie un sistem unic, se manifestă concomitent în rol de subiect și de obiect de administrare.

Fiecare dintre aceste formațiuni are o structură complicată, formând, la rândul său, un sistem ierarhic organizat cu elementele sale. Raporturile dintre organele superioare și cele inferioare se construiesc pe principii de subordonare. De aceea forma predominantă a relațiilor lor reciproce va fi subordonarea, în care ordinele, dispozițiile, indicațiile organului superior sunt obligatorii pentru cele inferioare. Se distinge subordonarea directă (tuturor verigilor superioare de administrare) și nemijlocită (cele mai apropiate verigi superioare).

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Guceac Ion. Curs elementar de drept constituțional. Vol. 1. Chișinău, Tipografia „Reclama”, 2001, 280 pag.
2. Афанасьев В. Научное управление обществом: опыт системного исследования. М., Политиздат, 1968. 384 стр.
3. Афанасьев В. Теория управления в сфере правоохранительной деятельности. Учебник. М., Академия МВД СССР, 1990. 324 стр.
4. Пановкин Ю.Л. Организация системы управления ОВД. 1997. 148 стр.
5. Томин Б.Т. Проблемы оптимизации среды функционирования органов внутренних дел. Учебное пособие. Горький, 1978, 109 стр.
6. Берг А. И. Кибернетика // „Философская энциклопедия”, т. 2. стр. 498.
7. Основин В.С. Основы науки социального управления. Изд-во Воронеж, 1971, 260 стр. Советские государственные отношения. М., Юридлит, 1965, 115 стр.
8. Туманов Г.А. Организация управления в сфере охраны общественного порядка. М., Юридлит, 1972, 138 стр.
9. Туманов Г.А. Орган внутренних дел как система управления. Лекция. М., ВШ МВД СССР, 1972, 168 стр.
10. Вершигора Е. Е. Менеджмент. Учебное пособие. М., ИНФРА-М, 1999, 126 стр.
11. Афанасьев В. Государственная служба (комплексный подход). Учебное пособие. М., 1999, 357 стр.
12. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului MAI nr. 884 din 30.07.1998. Monitorul Oficial al RM, nr.75-76/756 din 13.08.1998.
13. Бачило И. Л. Функции органов управления: правовые проблемы оформления и реализации. М., Юридлит, 1976, 242 стр.
14. Legea Republicii Moldova cu privire la administrarea publică locală, nr. 436-XVI din 26.12.2006. Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 09.03.2007, nr. 32-35/116.
15. Statistica DI și EO a MAI 01 RC - 2006-2007; Darea de seamă a MAI la MAPL pe a. 2007 din 10.01.2008.
16. Legea Republicii Moldova cu privire la poliție, nr. 416-XII din 18.12.1990.
17. Майдыков А.Ф. Управление городским, районным органом внутренних дел (внутриорганизационный аспект). Учебное пособие. Академия МВД СССР, 1979, 234 стр.
18. Елистратов А. И. Основные начала административного права. М., 1914, 162 стр.
19. Аврутин Ю. Е. Эффективность органов внутренних дел (опыт системного исследования). СПб., Санкт-Петербургская академия МВД России, 1998, 412 стр.
20. Караханов В. Е. Совершенствование оперативного управления горрайорганами в системе МВД, УВД. М., 1979, 218 стр.
21. Profiroiu M. Managementul organizațiilor publice. București, 2001, 89 p.
22. Лазарев Б. М. Государственное управление на этапе перестройки. М., 1988, 248 стр.
23. Манохин В. М. Советская государственная служба. М., Юридлит, 1966, 172 стр.
24. Лазарев Б. М. Компетенция органов управления. М., Юридлит., 1972, 183 стр.
25. Мицкевич А. В. Субъекты советского права. М., Юриздат, 1962, 120 стр.
26. Атаманчук Г. В. Государственное управление: проблемы методологии правового исследования. М., 1975, 121 стр.
27. Федосеев П.Н. Теоретические проблемы соц. экономического развития сов. общества на современном этапе // Вопросы философии,

Mircea-Laurențiu DAVID,
doctorand la Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului
Afacerilor Interne al Republicii Moldova

ORGANE NAȚIONALE ABILITATE CU DREPTUL DE ASISTENȚĂ ȘI COOPERARE INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

Legea Republicii Moldova privind organizarea judecătorească nr. 514-XIII din 06.07.1995, stabilește în art. 11 (3) că, asistența juridică internațională se solicită sau se acordă în condițiile prevăzute de lege și de convențiile internaționale la care Moldova este parte.

În conformitate cu prevederile articolului 24 al Convenției europene de asistență juridică în materie penală din 20.04.1959, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărârea nr.1332-XIII, din 26.09.97, orice parte contractantă, în momentul semnării Convenției date sau al depunerii instrumentului său de ratificare sau de aderare, va putea, prin declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să indice care autorități vor fi considerate ca autorități judiciare, potrivit scopului Convenției europene de asistență juridică în materie penală.

Conform scopului Convenției europene de asistență juridică în materie penală, în art. 1 alin. (6) al Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova pentru ratificarea Convenției europene de asistență juridică în materie penală se declară că, în sensul acestei Convenții, autorități judiciare se consideră: judecătorii, Curtea de Apel, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul de Justiție, Procuratura Generală, organele procuraturii Republicii Moldova.

Potrivit prevederilor pct. 26 al Hotărârii Guvernului Republicii Moldova cu privire Ministerul Justiției Republicii Moldova, nr. 129, din 15.02.2000 (Monitorul Oficial al R.M., nr. 19-20/210, din 24.02.2000) acesta din urmă prezintă, în modul stabilit, propuneri vizând încheierea tratatelor internaționale între Republica Moldova și alte state cu privire la asistența juridică și poartă tratativele respective; încheie acorduri privind colaborarea juridică cu organele respective ale statelor străine și organizațiile internaționale; organizează îndeplinirea tratatelor privind asistența juridică, precum și a altor tratate, acorduri și convenții internaționale în partea ce ține de competența Ministerului Justiției; pregătește propuneri privind aderarea Republicii Moldova la actele internaționale în domeniul dreptului, furnizează, la cererea organizațiilor internaționale, informații privind legislația, practica judiciară și notarială; colaborează cu organismele internaționale în domeniul

justiției.

În pct. 12 (17) al Hotărârii date este stipulat că Ministerul Justiției semnează, în modul stabilit, tratate și acorduri internaționale cu privire la asistența juridică. Printre sarcinile de bază ale Ministerul Justiției se numără, de asemenea, și participarea la protecția juridică internațională a drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor [1].

Un alt organ național abilitat în domeniul asistenței juridice internaționale în materie penală este Curtea Supremă de Justiție. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr. 789-XIII, din 26.03.1996 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 32-33/323, din 30.05.1996), prevede exercitarea în limitele competenței sale a atribuțiilor care derivă din tratatele internaționale, la care Republica Moldova este parte [2].

Codul de procedură penală a Republicii Moldova prevede în art.523 că adresările privitor la asistența juridică internațională în materie penală se efectuează prin intermediul Ministrului Justiției sau al Procuraturii Generale direct și/sau prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova, cu excepția cazurilor de asistență pe bază de reciprocitate, dacă se prevede o altă modalitate de adresare.

Prevederile Hotărârii Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului Ministerului Afacerilor de Externe, nr. 487, din 28.05.1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 43-44/457, din 03.07.1997), stipulează că Ministerul Afacerilor Externe este organul guvernamental abilitat cu funcția de coordonator în problemele respectării obligațiilor ce reies din prevederile tratatelor internaționale, precum și ale reprezentării intereselor statului în cadrul organismelor internaționale, inclusiv în domeniul drepturilor omului.

Tratatele Republicii Moldova încheiate cu România, Ucraina, Rusia, Republica Lituania, Republica Letonă privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă și penală prevăd că organele centrale de legătură din partea Republicii Moldova sunt: Ministerul de Justiție și Procuratura Generală. Acordul între Republica Moldova și Turcia

După cum se știe, în scopul combaterii fenomenului infracțional nu numai pe plan intern, ci și pe plan internațional, este necesară cooperarea statelor în materie juridică, în sensul colaborării și asistenței în diversele domenii ale activității juridice. O asemenea cooperare apare cu atât mai importantă din perspectiva integrării în Uniunea Europeană, în vederea asigurării compatibilității cadrului nostru normativ cu cerințele cadrului comunitar.

Noțiunea de asistență juridică internațională în materie penală a primit în doctrină două accepțiuni. Astfel, în sens larg, prin asistență juridică internațională se înțelege asistența pe care statele și-o oferă, în general, în cadrul luptei împotriva infracționalității [4, pag.16] (putem include aici: *cooperarea organelor de poliție judiciară, comisiile rogatorii internaționale în materie penală, recunoașterea hotărârilor judecătorești penale străine, extrădarea etc.*).

Asistența juridică internațională, în accepțiunea sa restrânsă, se referă la asistența juridică cu *caracter judiciar* (sau procesual), prin care se înțelege asistența pe care organele judiciare dintr-un stat o acordă, în cursul procesului penal, organelor judiciare din statul în care are loc activitatea judiciară și care constă în *efectuarea, predarea sau comunicarea* unor acte procedurale necesare soluționării acelei cauze [5, pag.405].

Cu alte cuvinte, noțiunea de asistență judiciară internațională reprezintă, de fapt, sensul restrâns al noțiunii de asistență juridică internațională în materie penală, ceea ce înseamnă că noțiunea de asistență juridică internațională o include pe cea de asistență judiciară internațională.

Până la intrarea în vigoare a Legii nr. 704/2001 privind asistența judiciară internațională în materie penală [6], în Codul de procedură penală erau reglementate, în art. 513-522, două proceduri speciale, prin care se acordă asistență judiciară: comisia rogatorie și recunoașterea hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine.

În urma abrogării articolelor 514-518 Codul de procedură penală, prin Legea nr. 704/2001, (care reglementau comisia rogatorie), modalitățile de realizare a asistenței judiciare internaționale au rămas cele prevăzute în această lege, procedura recunoașterii hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine fiind reglementată, în continuare, prin dispozițiile Codului de procedură penală (art. 519-522).

Art. 513 C. pr. pen. a cunoscut modificări succesive prin Legea nr. 704/2001 și Legea nr. 281/2003 [7]. Astfel, în urma modificării intervenite în 2001, în conținutul art. 513 C. pr. pen. s-a prevăzut: „condițiile și modalitățile de realizare a asistenței judiciare internaționale în materie penală sunt cele stabilite prin dispozițiile din legea specială, dacă prin

convenție internațională nu se prevede altfel” (se observă că, spre deosebire de reglementarea anterioară a acestei modificări, potrivit căreia condițiile de realizare a asistenței judiciare internaționale în materie penală sunt cele stabilite prin dispozițiile cuprinse în prezentul capitol, afară de cazul în care prin convenții ori, în lipsa acestora, pe bază de reciprocitate, s-a stabilit altfel”, a fost înlocuit sediul materiei, ca urmare a adoptării Legii nr. 704/2001, ca lege specială care conținea dispoziții în acest domeniu). Această modificare s-a justificat prin aceea că Legea nr. 704/2001 a abrogat dispozițiile din Codul de procedură penală (art. 514-518) privind comisia rogatorie internațională, ca formă de asistență judiciară internațională, dar conducea la concluzia că recunoașterea hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine nu este o formă de asistență judiciară internațională. O asemenea manieră de reglementare a dat naștere, astfel, unei contradicții între conținutul art. 513 C. pr. pen. și includerea dispozițiilor privind recunoașterea hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine într-o secțiune distinctă (Secțiunea a III-a), în cadrul capitolului destinat asistenței judiciare internaționale. De aceea, art. 513 C. pr. pen. a fost modificat, din nou, în 2003, prevăzându-se că modalitățile și condițiile de realizare a asistenței judiciare internaționale în materie penală sunt stabilite prin „dispozițiile cuprinse în legea specială și în prezentul capitol [8], dacă prin convențiile internaționale nu se prevede altfel [9].

Prin urmare, așa cum rezulta din conținutul art. 513 C. pr. pen. și din structura Capitolului VI al Titlului IV al Părții speciale a Codului de procedură penală, legiuitorul a inclus în noțiunea de asistență judiciară internațională atât comisia rogatorie, cât și recunoașterea hotărârilor penale sau a altor acte judiciare străine. Mai mult, prin adăugarea, tot prin Legea nr. 281/2003, a Secțiunii a IV-a - „Rejudecarea în caz de extrădare” în structura acestui capitol, legiuitorul a înțeles să extindă sensul noțiunii de asistență judiciară internațională; introducerea acestor dispoziții în capitolul destinat asistenței judiciare internaționale poate fi motivată de caracterul lor incidental, în sensul că se aplică în cursul unui proces penal care se desfășoară potrivit unei proceduri speciale - procedura specială a extrădării (în situația în care s-a cerut extrădarea unei persoane judecate și condamnate în lipsă).

De altfel, și prin Legea nr. 704/2001 s-a dat un sens mai larg noțiunii de asistență judiciară internațională, în enumerarea din art. 2 a activităților de asistență judiciară internațională în materie penală fiind cuprinse (alături de notificarea actelor de procedură care se întocmesc ori se depun într-un proces penal, efectuarea comisiilor rogatorii, înfățișarea în statul solicitant a martorilor, experților

Vitalie DIMIN,

lector al catedrei „Drept Polițienesc”, master în drept,

Natașa DIMIN,

lector al catedrei „Drept Public”, master în drept

ASPECTE PRIVIND POLITICA DE PERSONAL ÎN SERVICIUL PUBLIC

Les gens représentent une véritable richesse pour la société. Ils sont indispensables pas seulement pour ce qu'ils font, mais aussi, pour ce qu'ils sont. La conception en ce qui concerne la politique de personnel dans le service publique est favorisé par la démocratisation et la consolidation du service publique comme totalité des autorités publiques qui ont la mission de réaliser les prévisions de la Constitution de la République de Moldova. L'administration des ressources humaines doit être regardé comme une action bien orientée du sujet dirigeant qui assure la reproduction, la qualité et l'utilisation raisonnable du personnel.

Oamenii constituie adevărata bogăție a oricărei națiuni. Ei sunt importanți nu doar prin ceea ce fac, ci și prin ceea ce sunt. Oamenii joacă nu numai rolul de beneficiari ai progresului social-economic, dar și de agenți, acționând atât sub aspect individual, cât și colectiv în scopul soluționării problemelor comune.

Nu în zadar în numărul sarcinilor actuale ale politicii de stat a mai multor țări figurează și „lupta pentru talente”, prefigurându-se prioritatea capitalului uman. Capitalul uman e o reală valoare, o investiție, pentru administrarea căreia este necesară manifestarea unei responsabilități deosebite.

Noțiunea de capital uman nu e nouă. Ideile, ce țin de teoria capitalului uman și a resurselor umane, se întâlnesc încă la filozofii antici, care afirmă, că omul, care se pricepe să facă un lucru mai bine decât toți ceilalți, întotdeauna prezintă interes. Dar sistematizarea acestor idei începe odată cu creșterea cererii de persoane bine instruite, posedând un nivel profesional înalt, o capacitate profesională înaltă de muncă. În prezent ea a devenit și mai importantă în legătură cu faptul, că organele administrației statului se ciocnesc de probleme tot mai complicate și, adesea, cu cantități tot mai mici de resurse umane. Pentru instituțiile, care realizează volume mari de muncă intelectuală, oamenii constituie un capital deosebit de scump, care trebuie înțeles mai bine, investit în cele mai adecvate (pentru fiecare om) funcții și, sub aspect strategic, utilizate pentru realizarea sarcinilor, care stau în fața instituției.

Constituirea unei societăți democratice, bazate pe principiile statului de drept, pe pluralismul politic și rigorile economiei de piață, pe normele societății deschise, orientate spre om, spre nevoile lui, este un proces foarte dificil. Pentru înfăptuirea cu succes a acestor schimbări este necesar ca însăși administrația

publică în stat să fie reformată. Realizarea oricăror schimbări, mai ales a celor radicale, inclusiv din administrația publică, poate avea sorti de izbândă numai în cazul existenței unui aparat de stat de tip nou, care să fie completat în permanență cu cadre noi, cu specialiști în materie, care să se prezinte în rol de adepți ai valorilor democratice, ai pluralismului, competenței și competitivității, care sunt gata să aplice în viață principiile relațiilor de piață în toate domeniile vieții.

Prin urmare, o importanță deosebită în reformarea administrației îi revine factorului uman și **politicii de personal în serviciul public.**

Legea serviciului public a Republicii Moldova utilizează, cu sens de resurse umane, formulele „politică de cadre”, „resurse umane” și „politică de personal”. Aici vom specifica: formulele „politică de cadre” și „politică de personal” au semnificații identice. Vom remarca doar, că literatura de specialitate operează cu formula „politică de personal”, iar legislația indică și formula „politică de cadre”.

Politica de personal trebuie înțeleasă atât în sens restrâns, cât și în sens larg [1, pag.128].

Noțiunea de politică de personal, în prima sa accepțiune, se referă la principiile și regulile, în conformitate cu care se realizează încheierea, modificarea sau rezilierea contractelor de muncă, precum și conține drepturile și obligațiunile personalului din administrația publică. În cea de-a doua accepțiune a sa noțiunea de politică de personal mai înseamnă pregătirea, recrutarea, promovarea și perfecționarea gradului de calificare a funcționarilor publici și a celorlalți salariați.

Politica de personal se realizează în conformitate cu reguli, norme, coordonate, și

raționalitate și continuitate. În acest sens, politica rațională înseamnă, pe de o parte, existența unor norme logice simple și clare, realizabile în condiții specifice, iar pe de altă parte, presupune adaptarea acestei politici la mutațiile, ce se produc în viața economică și socială. Politica rațională presupune, de asemenea, măsuri treptate de modificare și refacere. Măsurile radicale și prea frecvente pot determina o stare de instabilitate a personalului din administrație, care conduce inevitabil la pierderea încrederii cetățenilor în administrația publică. Din acest motiv, prin politica de personal trebuie să se asigure continuitatea și stabilitatea funcționarilor;

— politica de personal se caracterizează printr-un profund umanism, care va influența benefic activitatea personalului din administrație.

De remarcat, că în lume există două tipuri principale de sisteme de personal în domeniul public: **sistemul de merit și sistemul politic** [9, pag.6].

În cadrul **sistemului de merit** salariații publici sunt angajați pe baza cunoștințelor lor, îndemnării și abilității de a realiza o activitate specifică eficientă și efectivă. Ei nu sunt angajați în bază de favoritism politic și sunt protejați împotriva unor înlăturări din funcție datorită acțiunilor politice. Acest sistem urmărește două scopuri: eficiența administrativă și menținerea drepturilor salariaților.

Acest sistem este cu atât mai benefic țării, cu cât realitatea statului este în proces de reformare și necesită asigurarea stabilității administrative, a eficienței și productivității în organele administrației publice.

În **sistemul politic** de personal șefii agențiilor publice sunt fie aleși, fie numiți de către un oficial. Motivul principal de cooptare a unor șefi din considerente politice este, în primul rând, răsplata pentru sprijinul politic. În al doilea rând, numirile politice asigură răspunderea persoanei, care a fost numită, în fața oficialului ales sau numit.

Pentru funcționarea normală a serviciului public este nevoie să existe o politică de stat a personalului, adică o totalitate de elemente, care să reglementeze atât pregătirea, recrutarea, promovarea cadrelor, cât și evaluarea activității funcționarilor publici. De rând cu aspectele conceptuale ale reglementării normative a activității personalului, sunt necesare și organe de conducere, care să dirijeze aceste procese, asigurând realizarea politicii de stat în domeniu. [10, pag.14]

Dacă ne referim la unele probleme ale politicii de personal din țara noastră, este de relevat, că în prezent nu există un organ central, care ar fi responsabil de organizarea și dirijarea activității de planificare și pronosticare a necesarului de cadre pe plan național. Starea aceasta a lucrurilor generează mari dificultăți: nendirijarea procesului de creare a rezervelor de cadre conduce la fărâșirea lor haotică, iar posturile vacante sunt suplinate inefficient și

inadecvat. În condițiile actuale, când republica parcurge o perioadă de durată, dificilă de crize, transformări radicale și reforme, se impune cu strictețe necesitatea creării unui astfel de organ (cum a fost, de exemplu, Direcția pentru politica de cadre, care s-a aflat în structura fostei Cancelarii de Stat, dar și-a încetat activitatea în noiembrie 2004, odată cu reorganizarea prin transformare a Cancelariei de Stat în Aparatul Guvernului). Lipsa unei asemenea structuri la nivel central are ca rezultat nerealizarea unui șir important de acțiuni, ce țin de politica de personal la nivel național, cum ar fi:

— organizarea și dirijarea activității de pronosticare și planificare a necesarului de cadre pentru aparatele autorităților publice centrale și locale;

— organizarea conducerii metodologice și coordonarea activității de selectare și repartizare a funcționarilor publici;

— organizarea conducerii metodologice a sistemului de perfecționare profesională a funcționarilor publici;

— organizarea conducerii metodologice a activității de evaluare a muncii funcționarilor publici;

— acordarea de sprijin autorităților publice centrale și locale în activitatea acestora cu cadrele;

— elaborarea și prezentarea proiectelor de acte referitoare la politica de cadre;

— înaintarea propunerilor referitoare la selectarea și repartizarea funcționarilor publici etc.

Importanța creării unei instituții responsabile de politica de cadre la nivel național constă în menirea ei de a supraveghea activitatea tuturor autorităților publice centrale și locale în domeniul realizării politicii de cadre, asigurarea executării uniforme a legislației, care se referă la serviciul public și la politica de cadre.

Alte probleme ale politicii de personal în Republica Moldova sunt:

— starea de instabilitate în administrația publică, adică numirea în posturi politice a unor noi conducători, fapt care conduce la schimbări imediate în structurile organizaționale de personal, în care responsabilitatea delimitează funcțiile politice de cele administrative;

— sistemul de selectare existent nu asigură realizarea dreptului cetățenilor la ocuparea funcțiilor publice în corespundere cu gradul de calificare profesională;

— Legea serviciului public nu stipulează în măsura cuvenită planificarea și dezvoltarea carierei funcționarului în conformitate cu nivelul pregătirii profesionale. Lipsesc stabilitatea și motivația funcționarului public de a face carieră profesională, reducându-se interesul față de îndatoririle de serviciu, încrederea că va fi promovat și avansat;

— serviciul public nu dispune de un sistem informațional unic, care să ofere informații de calitate,

Natașa DIMIN,

lector al catedrei „Drept Public”, master în drept,

Vitalie DIMIN,

lector al catedrei „Drept Polițienesc”, master în drept

ORGANIZAREA SERVICIULUI PUBLIC – ANALIZĂ COMPARATĂ

Dans les derniers années, l'intérêt envers le domaine du service publique a augmenté considérablement, parce que la formation des employés publiques qualifiés devient, pas seulement une exigence actuelle mais aussi une nécessité aigüe. Les états européennes ont recours, le premières, à l'organisation scientifiques, ce qui explique l'intérêt des spécialistes dans ce domaine en ce qui concerne l'expérience de ces pays. Chez nous, la réforme dans le domaine publique et le perfectionnement de la réglementation du service publique, de la fonction publique et de l'employé publique doit être réalisé en tenant compte de l'expérience des états développés comme France, Allemagne, Grande Bretagne.

Administrația publică este o ramură tânără a științei, ce înregistrează ritmuri rapide de dezvoltare. În ultimii ani interesul față de acest domeniu a crescut vădit, deoarece pregătirea funcționarilor publici calificați și profesioniști devine nu doar o cerință actuală, dar și o necesitate acută. În acest sens, statele europene au fost primele care au recurs la organizarea științifică a muncii funcționarilor publici, ceea ce explică interesul specialiștilor din domeniu față de experiența acestor țări.

Se impune necesitatea analizei creării instituției serviciului public în următoarele țări ale Europei: Marea Britanie, Franța, Germania și Italia. Anume aici s-au format pe parcursul timpului cele mai eficiente modele democratice ale serviciului public. Politologii englezi, germani și francezi au adus o contribuție esențială în crearea și dezvoltarea unor sisteme de administrare moderne și eficiente.

Schimbările în organizarea serviciului public nu s-au efectuat rapid, ci pe parcursul unei perioade de timp îndelungate. În țările Europei de Vest procesul formării structurilor birocrate naționale a început în sec. al XV-lea - al XVI-lea și s-a finisat în a doua jumătate a sec. al XIX-lea.

La sfârșitul sec. al XIX-lea în țările dezvoltate din Vest se petrec schimbări importante în aparatul administrativ de stat. În toate structurile administrative de stat se introduce principiul diviziunii muncii. De asemenea, se constituie o ierarhie instituțională și funcțională ce presupune subordonarea structurilor inferioare ale sistemului administrativ față de cele superioare și subordonarea întregului corp al funcționarilor șefului statului. Cu timpul, diviziunea muncii, bazată pe principiul ierarhic, este consfințită în acte normative ce reglementează detaliat funcțiile și competențele anumitor servicii publice, precum și îndatoririle tuturor funcționarilor.

O caracteristică a sistemului administrativ **englez**, creat către începutul sec. al XX-lea a fost separarea sferelor politice de cele administrative. Istoria serviciilor publice în cazul britanic este constituită din patru faze [1, pag.332]:

- serviciile regaliene au apărut și s-au dezvoltat foarte devreme (sec. al XIV-lea);
- serviciile sociale s-au dezvoltat începând cu sec. al XIX-lea, dar au cunoscut un impuls după al II-lea război mondial;
- serviciile economice s-au dezvoltat sub forma întreprinderilor publice, după al II-lea război mondial;
- Revoluția „Thatcher”, începând cu 1979, care a adus importante mișcări de delegare.

Instituția serviciului public contemporan s-a constituit relativ recent – în anii 70 ai secolului trecut. În această perioadă în țară s-au petrecut mari reforme administrative. În fruntea Comitetului de reformă a serviciului public a fost lordul Fulton. El a prezentat guvernului raportul „Serviciul public” care conținea 158 de recomandări. Toate aceste recomandări au fost acceptate de guvern. În ianuarie 1971 s-a început implementarea reformei. Se urmărea în primul rând anularea sistemului claselor și formarea a trei categorii de funcționari – categoria conducătorilor politici și administrativi, categoria lucrătorilor din clasa administrativă, iar a treia categorie este alcătuită din lucrători profesioniști și specialiști tehnici [2].

În prezent, în Marea Britanie, funcționarii se divid în: funcționari permanenți și nepermanenți, aceștia fiind temporari sau auxiliari. Funcționarii veritabili sunt numiți funcționari permanenți („permanent civil servant”): cei care dispun de un serviciu permanent în organele de poliție, în sistemul judiciar, plătiți din fondurile publice care lucrează tot timpul, numiți direct de coroană [3, pag.105].

Nu sunt considerați funcționari publici

funcționarilor. În 1959 a fost adoptată Ordonanța cu privire la serviciul public, care a introdus un șir nesemnificativ de modificări, care erau îndreptate în special spre intensificarea subordonării ierarhice a funcționarilor.

Legea din 1946 a introdus în circuit noțiunea de „cadru”, aceasta din urmă desemnând totalitatea funcțiilor ocupate de funcționarii publici de același rang[8]. Cu alte cuvinte, această noțiune cuprinde situația unui grup de oameni ce ocupă funcții similare (de exemplu, cadrul directorilor care cuprinde directorii tuturor departamentelor). Pe lângă aceasta există noțiunea de clasă a funcționarilor. În Franța există 4 clase, care în ordine ierarhică descrescătoare, sunt desemnate prin literele A, B, C și D. Clasa A este responsabilă de elaborarea deciziilor și indicațiilor de conducere. Această clasă constituie 20% din numărul total al funcționarilor din cadrul administrației publice. Clasa B este responsabilă de implementarea acestor decizii și cuprinde 40% din funcționari. Clasa C este preocupată de executarea specializată și constituie 32% din numărul total al funcționarilor, iar clasa D include lucrătorii tehnici, care reprezintă simpli executanți. Administratorii francezi remarcă faptul că este greu de făcut o delimitare substanțială între ultimele două clase.

Cu toate acestea, nici Legea din 1946, nici Ordonanța din 1959 nu cuprind norme referitoare la întregul sistem al serviciului public. Statutul funcționarului instituit de aceste acte nu cuprinde prevederi referitoare la unele categorii de funcționari publici: judecători, militari, lucrătorii serviciilor publice cu caracter industrial și comercial, lucrătorii poliției. Astfel, paralel cu statutul principal al funcționarilor publici există statute speciale ale funcționarilor din categoriile sus enumerate.

Conform legislației, persoana nu poate fi numită într-o funcție publică, dacă nu deține cetățenie franceză, nu dispune de drepturi civile, nu corespunde normelor de caracter moral și încalcă legislația cu privire la serviciul militar (adică candidatul trebuie să efectueze serviciul militar sau să fie eliberat conform prevederilor legale).

Teoretic, selectarea candidaților la o funcție publică se efectuează în baza criteriului unic – capacitatea îndeplinirii corespunzătoare a obligațiilor ce le revin. În Franța există Instrucțiunea din 1946 care stabilește cercul responsabilităților și nivelul de studii necesar pentru fiecare clasă.

Încadrarea în serviciul public se efectuează în urma susținerii probelor de concurs. Comisia de concurs se formează din specialiști competenți și imparțiali. Concursul propriu-zis constă dintr-un examen scris și unul oral. În Franța sunt practicate două tipuri de concursuri: intern (pentru înaintarea pe scară ierarhică a funcționarilor din cadrul instituției)

și extern (pentru recrutarea funcționarilor din afara instituției). La selectarea funcționarilor nu se ține cont în cea mai mare măsură de calitățile profesionale, ci de gradul de cultură generală și de eleganța stilului expunerii, la baza cărora trebuie să stea studii clasice în domeniul umanist.

Un loc aparte la crearea unui corp de funcționari superiori de stat îl ocupă Școala Națională de Administrare, întemeiată în anul 1945 [9]. În această instituție își pot face studiile persoanele cu vârsta până la 26 de ani cu studii superioare și funcționarii publici cu vârsta până la 30 de ani. În 5 orașe din Franța activează instituții de administrare regională, care pregătesc cadre pentru serviciul public central.

Temei de încetare a carierei funcționarului servește atingerea anumitei vârste, ceea ce permite reînnoirea corpului funcționarilor. De obicei limita de vârstă este de 60-63 ani, însă în cazuri excepționale, în dependență de natura funcției ocupate poate varia între 58-75 ani.

În **Italia** există un aparat administrativ de stat bine pus la punct, care funcționează, de regulă, indiferent de schimbarea puterii. Ca, de altfel, și în alte țări, funcțiile politice sunt strict delimitate de cele administrative. Așa, de exemplu, ministrii, viceministrii, consilierii acestora sunt funcții exclusiv politice, de aceea intervine schimbarea lor odată cu schimbarea Parlamentului. Funcțiile administrative sunt ocupate de către funcționarii publici, care, teoretic, trebuie să fie neutri politic; situația lor este relativ stabilă, iar concedierea intervine doar în cazurile săvârșirii unor abateri serioase [10].

Termenul de serviciu public apare în Constituția din 1958, art. 43 [11, pag. 75].

În Italia sunt considerate servicii publice următoarele:

- serviciile publice necomerciale (justiția, poliția, educația, apărarea, protecția socială);
- anumite servicii comerciale (gaz, electricitate, transporturi, poșta).

Actul normativ de bază, ce reglementează statutul funcționarilor publici, este Legea cadru privind serviciul public nr. 93 din 29.03.1983, însă mai există un șir de acte normative ce reglementează statutele anumitor tipuri de funcționari publici.

În literatura de specialitate italiană se evidențiază următoarele tipuri de funcționari: funcționarii ministerelor, profesorii din școlile și universitățile de stat, militarii și personalul poliției, diplomații, magistrații, corpul de conducere al statului, colaboratorii serviciilor autonome de stat, personalul organelor constituționale de stat, funcționarii instituțiilor publice locale și regionale. Funcționarii pot fi permanenți (constituie aproximativ 3/4 din întregul corp de funcționari) și temporari (1/4 din numărul total al funcționarilor).

funcții la diferite nivele: pentru cele inferioare – 16-30 ani, pentru cele medii – 16-32, iar pentru cele superioare – 18-30 ani. Candidatul se consideră angajat la eliberarea actului de numire, care trebuie să prevadă unele condiții de angajare – pe viață, pentru perioada de probă, în calitate de funcționar de onoare sau temporar cu indicarea termenului de ocupare a funcției. Funcționarii în Republica Federativă Germană sunt numiți pe viață, ceea ce înseamnă că încetarea raporturilor de muncă intervine, de regulă, la atingerea vârstei de pensionare (sau în cazuri excepționale, în virtutea unor cauze, cum ar fi încălcări grave ale normelor legale).

Temei de concediere a funcționarului poate servi: refuzul de a depune jurământul, incapacitatea îndeplinirii obligațiilor ce-i revin, cererea scrisă de concediere, atingerea vârstei limită, aflarea îndelungată a funcționarului în afara limitelor țării.

În concluzie, putem menționa că noțiunea de serviciu public se întâlnește în majoritatea constituțiilor statelor europene, excepție făcând doar Marea Britanie și Irlanda. În Marea Britanie lipsește o Constituție scrisă, însă cu toate acestea și aici sunt elaborate și adoptate acte normative, sunt instituite principiile serviciului public (cu alte cuvinte există baze constituționale ale serviciului public).

În Constituțiile Franței și Germaniei sunt clar formulate problemele ce țin de organizarea și funcționarea serviciului public. În aceste Constituții sunt formulate principiile materiale și formale ale puterii publice, separarea competențelor parlamentului și guvernului în ce privește elaborarea normelor aplicabile funcționarilor.

Spre deosebire de Germania, unde prevalează conceptul specializării activității funcționarului în cadrul aparatului de stat, în Franța și în Marea Britanie predomină normele ce prevăd necesitatea unei pregătiri ample a funcționarului spre a fi capabil să îndeplinească atât funcții administrative, cât și tehnice. Serviciul public francez tinde să selecteze funcționari cu un nivel înalt de cultură generală, capabili să îndeplinească cele mai variate funcții.

Elementul de bază al carierei de birocrat în Franța și în Germania este garanția creșterii încete, dar sigure pe scara ierarhică în funcție de vechimea în muncă.

Datorită Statutului general, funcționarii francezi se bucură de mai multe drepturi și libertăți politice decât cei din Marea Britanie sau Germania. De exemplu, dreptul englez și german presupun obligația devotamentului față de puterea publică. Altfel spus, dreptul administrativ al acestor țări reglementează nu doar activitatea profesională a funcționarilor, ci și loialitatea lor politică. În Franța, însă, în dosarul personal al funcționarului nu poate exista nici o clauză cu privire la opțiunile sale politice, religioase sau filozofice.

În opinia noastră, reforma în domeniul public și perfecționarea legislației, ce ține de reglementarea serviciului public, a funcției publice și a funcționarului public la noi în stat trebuie să fie efectuate luând în considerație experiența statelor dezvoltate, în primul rând a Franței, Germaniei și Marii Britanii.

Referințe bibliografice:

1. Matei L., „Management public”. Editura Economică, București, 2001, pag. 332.
2. <http://poluchi5.ru/016640-4.html>.
3. Postolache M. „Serviciul public”. Editura Tehnica – Info, Chișinău, 2005, pag. 105.
4. Demian N. „Serviciul Public”. secția Editare a Academiei de Administrare Publică, Chișinău, 1998., pag. 63.
5. <http://gosuprava.narod.ru/exam/lection/gosupr/enggos.html>.
6. <http://poluchi5.ru/016640-4.html>.
7. Postolache M., op. cit., pag. 104.
8. <http://poluchi5.ru/016640-3.htm>.
9. <http://gosuprava.narod.ru./exam/lection/gosupr/frangos.html>.
10. <http://gosuprava.narod.ru./exam/lection/gosupr/itagos.html>.
11. Matei L. op.cit., pag. 75.
12. <http://pravo.kulichki.ru/dop/otdk/otdk0197.htm>.
13. <http://gosuprava.narod.ru/exam/lection/gosupr/gergos.html>.

care este decretată starea excepțională;

4) să ridice temporar de la cetățeni armele de foc sau albe, munițiile, iar de la întreprinderi, instituții, organizații — și tehnica militară, substanțele și materiale explozive, radioactive, chimice și otrăvitoare cu efect puternic;

5) să interzică sau să limiteze circulația mijloacelor de transport și să exercite controlul lor, să asigure respectarea restricțiilor de circulație;

6) să ia măsuri în vederea creării și suspendării activității formațiunilor paramilitare ale cetățenilor, neprevăzute de legislația în vigoare;

7) să verifice actele în locurile de concentrare masivă a cetățenilor, iar în caz de necesitate, în cazul parvenirii unor informații despre deținerea de către cetățeni a armelor, să exercite percheziția corporală, controlul bagajelor și al mijloacelor de transport. [2, pag.211].

În asemenea condiții organele de poliție pot realiza o sumă de funcții, care în condiții obișnuite nu ar ține de competența lor. Această delegare de funcții necesită reorganizarea forțelor și mijloacelor organelor de poliție, crearea unor subdiviziuni structurale temporare, trecerea la un regim de activitate mai intensă a întregului efectiv al MAI.

Sarcinile de bază, care sunt realizate de către OAI în asemenea circumstanțe, pot fi împărțite în două grupuri mari: 1) asigurarea ordinii publice și lupta contra criminalității; 2) salvarea populației și a bunurilor ei periclitate.

La primul grup de sarcini se referă: consolidarea pazei obiectelor de importanță majoră, a instituțiilor de stat și întreprinderilor producătoare, a locurilor de detenție a persoanelor reținute sau aflate sub pază, a depozitelor de păstrare a armamentului și munițiilor; curmarea actelor infracționale și a altor acțiuni ilegale; prevenirea incendiilor, accidentelor rutiere etc. Este locul să menționăm, că în activitatea lor de zi cu zi organele polițienești realizează sarcini similare și, prin urmare, acestea nu reprezintă o noutate, însă în condițiile stării excepționale funcționarii poliției trebuie să dea dovadă de mai multă operativitate în acțiunile sale.

Ce de-al doilea grup îl reprezintă sarcinile speciale, conținutul cărora depinde de caracterul și gradul pericolului situației excepționale, cum ar fi salvarea oamenilor și a bunurilor lor materiale, mobilizarea populației cu folosirea mijloacelor lor de transport la lucrările de salvare și reconstrucție, organizarea pazei bunurilor rămase fără supraveghere, evacuarea populației din zonele de pericol etc. [3, pag.234]

La rândul ei activitatea subdiviziunilor OAI în asemenea situații poate fi împărțită în trei subgrupuri consecutive și interdependente:

a) realizarea acțiunilor de ordin organizatoric

privind prevenirea și lichidarea consecințelor stării excepționale posibile;

b) asigurarea ordinii și securității publice pe perioada declarată a stării excepționale, folosindu-se metodele preventive și represive;

c) acordarea de ajutor populației și, respectiv, persoanelor oficiale pentru salvarea oamenilor și paza averii rămase fără supraveghere. [5. pag.309]

În scopul efectuării unei activități mai eficiente pe perioada declarată a stării excepționale serviciile de menținere a ordinii publice, ținând cont de împrejurările și condițiile create, vor înfăptui o serie de acțiuni pregătitoare: elaborarea și aprobarea planurilor speciale de activitate a organelor de poliție pe timp de calamitate, epidemie și epizootie; pregătirea efectivului pentru activitate în aceste condiții și organizarea diferitelor antrenamente; [4, pag.515] organizarea unor servicii de coordonare și conducere a forțelor și mijloacelor OAI (Statul Major); elaborarea planului de acțiuni ale acestuia; verificarea sistemului de comunicare dintre subdiviziuni; realizarea schemei de alarmă a efectivului etc.

Activitatea poliției în asemenea situații trebuie să fie operativă, profesionistă și conformă legislației în vigoare. Practica ne demonstrează, că pasivitatea și neprofesionalismul, teama funcționarilor influențează negativ populația, ceea ce complică și mai mult situația.

În vederea reacționării operative și eficiente a organelor de interne în scopul menținerii ordinii publice și a legalității pe teritoriul afectat este nevoie, în primul rând, să se întocmească un plan bine chibzuit de acțiuni și repartizarea corectă a forțelor și mijloacelor.

Persoana, care coordonează întreaga activitate a organelor polițienești pe timpul stării excepționale declarate, este conducătorul OAI sau adjunctul acestuia, care poate fi, totodată, și șeful Statului Major. Anume această persoană întocmește planurile speciale de activitate după ce studiază următorii factori:

- zonele, în care s-ar putea produce calamități;
- distrugerile posibile, ce pot surveni în urma lor;
- stabilirea hotarelor zonei operative;
- căile de includere a forțelor și de evacuare a populației din aceste zone;

- posibilitatea creării unui stat major de rezervă, precum și a unei subdiviziuni, care să asigure mijloace de transport în caz de necesitate;

- locurile, care prezintă pericol major.

După ce au fost studiate toate circumstanțele, se va adopta o hotărâre scrisă, care apoi va fi fixată în planuri speciale la diferite nivele. Aceste planuri au o structură tipică și includ următoarele date:

1. sarcinile de bază ale organelor de poliție;
2. zonele, în care se pot produce asemenea situații;
3. asigurarea operativ-investigativă;

Victor FILIP,
lector al catedrei „Drept polițienesc”,
magistru în drept

TACTICA ȘI METODICA DEPISTĂRII ȘI DOCUMENTĂRII UNOR CATEGORII DE PERSOANE ANUNȚATE ÎN CĂUTARE

The idea of the assurance of the judicial process security and the execution of the judiciary decisions wanders through whole problematic settlements and the measures undertook for the assurance observance of right norms and underlay activities on which unfurls internal affairs and responsible factors and the subdivisions of judiciary police of the ministry of internal affairs.

The concept of track down and documentary the state debtors, etc. dresses a complex, multivariate content. First it expresses a requirement settlement of rules and principles directory of police intervention in such situations and secondarily to protect interests of the state and limbs society through the assurance finality of the trial, contraventional and civil.

Căutarea debitorilor de stat, a persoanelor, care se eschivează de la executarea pedepsei penale, care nu este legată cu privarea de libertate și supravegherea administrativă, precum și a celor, care au întrerupt temporar relațiile de rudenie, se atribuie competenței Direcției Generale Poliție Ordine Publică a Ministerului Afacerilor Interne, fiind pusă în sarcina Direcției Poliție Judecătorească și a subdiviziunilor poliției judecătorești din teritoriu.

Activitatea de căutare și identificare este parte componentă a activității polițienești operativ-investigative, organizată și desfășurată în condițiile legilor și altor acte normative în vigoare și reprezintă un complex de măsuri operative îndeplinite de subdiviziunile teritoriale ale MAI, în limitele competenței și în scopul realizării dispozițiilor procedurale în temeiul Legii nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații și a Hotărârii Guvernului nr.583-28 din 31.05.2004 despre aprobarea Instrucțiunii privind activitatea operativă de căutare și identificare și Recomandărilor Metodologice ale MAI în domeniul respectiv, nr.6/2564 din 18.08.2005.

Obiectul căutării. Din interpretarea actelor normative menționate mai sus rezultă, că obiectul căutării îl formează următoarele categorii de persoane:

- debitorii de stat;
- persoanele, care se eschivează de la plata pensiei alimentare;
- persoanele, care se eschivează de la executarea pedepsei penale, care nu este legată de privarea de libertate și supravegherea administrativă;
- persoanele, care au întrerupt temporar relațiile cu membrii de familie (rudele, persoanele apropiate) din motive personale.

Temeiul căutării. Drept temei pentru pornirea dosarului de căutare servește încheierea instanței de judecată.

Căutarea debitorului este stipulată în art.109 al CPC și art.65 al Codului de executare al Republicii Moldova.

Căutarea persoanelor, care au întrerupt temporar relațiile de rudenie, se efectuează în baza cererii parvenite în adresa poliției, care trebuie să fie înregistrată și raportată conducătorului în modul stabilit.

Drept temei pentru pornirea dosarului de căutare a persoanelor, care au întrerupt relațiile de rudenie, servesc cererile adresate numai de rudele apropiate și se examinează la locul de trai al persoanelor interesate.

Organizarea și efectuarea căutării debitorilor, identificarea persoanelor anunțate în căutare se efectuează de către comisariatele teritoriale de poliție în limitele competenței lor și în conformitate cu viza de reședință și locul de trai al debitorului (reclamantului), fapt confirmat prin certificatul BRA sau al administrației publice locale (primărie).

Căutarea persoanelor, ce au întrerupt temporar relațiile de rudenie, se efectuează în baza cererii parvenite numai de la rudele apropiate și persoanele interesate (reclamantul).

Părțile în procedura de executare. Astfel, potrivit prevederilor art.40 al Codului de Executare al Republicii Moldova părți în procedura de executare sunt creditorul și debitorul.

Creditor este persoana fizică sau juridică, în al cărei interes a fost eliberat documentul executoriu. În cazul în care sumele se încasează în beneficiul statului, calitatea de creditor din partea statului o exercită Ministerul Finanțelor prin intermediul organelor fiscale teritoriale.

În unele situații calitatea de creditor este întrunită și de alte categorii de persoane: rude și persoane apropiate creditorului, care, potrivit p.41 al art.6 al CPP, sunt: copiii, părinții, înfiitorii, înfiații, frații și surorile, bunicii și nepoții.

o solicitare, în care trebuie indicat scopul controlului și tipul informației necesare. Se stabilește când și în temeiul cărui articol al CP al RM a fost condamnat și locul executării pedepsei.

Controlul evidenței cadavrelor neidentificate se efectuează printr-o interpelare, în care trebuie indicat portretul verbal, vârsta, înălțimea, semnalmente, semnele particulare, descrierea hainelor și obligatoriu se anexează fotografia persoanei anunțate în căutare. În mod analogic se conlucrează și cu Centrul de Informații Generale al MAI al Federației Ruse.

În instituțiile medicale persoana căutată se identifică prin verificarea persoanelor cu identitatea necunoscută, care se află la tratament medical, și a cadavrelor neidentificate.

În centrele administrativ-militare se efectuează controlul evidenței militare. Dacă evidența militară a fost retrasă, se cere indicarea locului, unde au fost trimise actele de evidență, iar atunci când persoana în cauză este ofițer în rezervă, se cere și indicarea timpului și locului expedierii dosarului personal. În cazul în care persoana anunțată în căutare stă la evidență militară, în interpelare se solicită o notă privind anunțarea persoanei respective în căutare ca debitor.

În cadrul organelor de asistență socială controlul respectiv se efectuează numai în cazul în care persoana anunțată în căutare este pensionar sau invalid. La direcția sectorială (municipală) de asistență socială categoria nominalizată dispune de dosare personale, care la plecarea cu traiul în altă localitate sunt trimise direcției asistență socială respective. Interpelările către direcția asistență socială se expun analogic ca și în centrul militar cu rugămintea de a face nota corespunzătoare în dosarul persoanei anunțate în căutare.

În arhivele locului de detenție controlul persoanelor cu antecedente penale se face conform informației din dosarele personale, în care se precizează: datele de anchetă, legăturile de rudenie, localitatea în care urma să se stabilească cu traiul persoana în cauză în urma eliberării, cercul de cunoștințe. E necesar de studiat informația privind contactele cu rudele sau cu alte persoane, precum și alte date necesare efectuării căutărilor. De asemenea, se pot folosi materialele organelor judiciare și dosarele penale.

Cât privește controlul la domiciliul precedent, se va acorda atenție cu cine a sosit în localitatea concretă, în ce bază i s-a aplicat evidența și i s-au eliberat acte de identitate, cu cine a conviețuit, rudele apropiate. Dacă persoana anunțată în căutare a plecat într-o direcție necunoscută, se vor adopta măsurile respective pentru a stabili domiciliul permanent eventual.

În cazul controlului la locul precedent de lucru se stabilește: funcția ocupată, domiciliul precedent, informația colegilor de serviciu privind domiciliul

actual. La serviciul personal se face nota respectivă în fișa de evidență de tip T-2 despre căutarea persoanei.

La căutarea răuplătnicilor de pensie alimentară și debitorilor de stat e necesară colaborarea strânsă a poliției judecătorești cu alte servicii ale MAI (inspectori de sector, poliția judiciară, poliția de investigare a fraudelor, poliția rutieră etc.), precum și implicarea maximă a altor servicii de stat și ministere (Serviciul Grăniceri, Serviciul Vamal, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății etc.), respectiv – administrația publică locală.

Tactica și metodică căutării interstatale

Căutarea interstatală se desfășoară în cadrul țărilor membre ale CSI și se efectuează în conformitate cu Instrucțiunea „Cu privire la ordinea unică de evidență a persoanelor anunțate în căutare interstatală”, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Miniștri al statelor membre ale Comunității din 31.01.2002, și cuprinde teritoriile tuturor țărilor membre ale CSI.

Persoana se va anunța în căutare interstatală în cazul în care timp de trei luni nu a fost stabilit locul aflării și se presupune, că a părăsit teritoriul Republicii Moldova.

Declanșarea căutării interstatale se efectuează prin emiterea ordonanței de anunțare în căutare interstatală și pentru clasare, iar ordonanța se completează numai în limba rusă, în trei exemplare, din care un exemplar se anexează la dosarul de căutare, iar 2 exemplare se expediază în adresa Direcției Poliției Judecătorești, care, după verificare și aprobare, se expediază în adresa Direcției Informații și Evidență Operativă a MAI.

În concluzie vom menționa, că activitatea de căutare și documentare interstatală a debitorilor de stat, a persoanelor care se eschivează de la executarea pedepsei penale, care nu este legată cu privarea de libertate și supravegherea administrativă, precum și a celor care au întrerupt temporar relațiile de rudenie, este direcționată în fond către țările CSI. În acest sens, ar fi binevenită colaborarea Ministerului Afacerilor Interne în acest domeniu și la nivel internațional și regional, prin intermediul organizațiilor polițienești internaționale: OIPC-INTERPOL, EUROPOL, SECI etc.

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29.07.1994.
2. Legea “Cu privire la poliție” nr. 416-XII din 18.12.1990.
3. Legea nr. 514-XIII din 06.07.1995 „Cu privire la organizarea judecătorească”.
4. Codul cu privire la contravențiile administrative al Republicii Moldova cu modificările și completările din septembrie 2007.

Boris GLAVAN

lector superior al catedrei "Investigații operative",
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

LOCUL RENUNȚĂRII DE BUNĂ VOIE LA SĂVÎRȘIREA INFRAȚIUNII ÎN SISTEMUL NORMELOR PENALE AL REPUBLICII MOLDOVA

Recenzent: Dr. Marian GHERMAN, șef al catedrei "Investigații operative", Academia „Ștefan cel Mare”, conferențiar universitar

Renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii este o instituție a dreptului penal menită să prevină daunele prejudiciabile, care ar putea surveni în rezultatul realizării intențiilor criminale. Importanța deosebită, pe care o are această instituție în cadrul prevenirii infracțiunilor, a făcut ca ea să fie cuprinsă de mai multă vreme de sistemul normelor penale nu doar al Republicii Moldova, ci și al altor state, în special al Federației Ruse [1] și României [2]. Grație acestei atenții de-a lungul anilor s-au tipărit numeroase lucrări, care în ansamblu alcătuiesc un bogat suport teoretic, ce permite cunoașterea profundă și detaliată a conținutului instituției menționate.

Investigațiile făcute asupra acestui suport teoretic ne permit să tragem concluzia, că renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii poate avea loc doar în cazul prezenței unui cumul de condiții, respectiv: renunțarea să fie determinată de voința persoanei; să existe posibilitate reală de a continua intențiile infracționale începute; renunțarea să fie definitivă. Atunci când lipsește măcar una din condițiile menționate, lipsește și renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii.

Conținutul acestor condiții este reflectat în amănunte în majoritatea manualelor de specialitate și, din acest motiv, nu vom intra în detalii la acest capitol. Remarcăm doar faptul, că renunțarea de bună voie este posibilă atât la etapa de pregătire, cât și la cea de tentativă de săvârșire a infracțiunii. Nu se poate vorbi despre renunțarea de bună voie, dacă acțiunile persoanei conțin semnele unei infracțiuni consumate. În astfel de cazuri se poate discuta doar despre căință activă, autodenunțare sau contribuția activă la descoperirea infracțiunii în calitate de circumstanță, care atenuază răspunderea și pedeapsa penală.

Problema, la care ne vom referi în continuare, este mai puțin reflectată în literatura de specialitate, dar, în viziunea noastră, este la fel de importantă ca și problema stabilirii prezenței renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii în cazuri concrete; este vorba despre aprecierea juridică a locului prezentei instituții

în cadrul sistemului normelor juridice, prevăzute de legislația penală a țării noastre.

Potrivit legii penale a Republicii Moldova din 1961, renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii era considerată drept o cauză de nepedepsire a pregătirii și tentativei de infracțiune. Prin voința legiuitorului, acțiunile de pregătire și tentativă îndreptate nemijlocit spre săvârșirea infracțiunii erau incriminate doar în cazul, în care „infracțiunea nu fusese dusă până la capăt din cauze independente de voința făptuitorului” (art.15 al CP al RM din 1961). Dacă acțiunile de pregătire și tentativă îndreptate spre săvârșirea infracțiunii erau sistate din cauze dependente de voința făptuitorului, astfel de acțiuni nu făceau parte din conținutul juridic al pregătirii și tentativei de infracțiune și, respectiv, nu erau pedepsibile penal, fiind vorba despre renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii.

Întru susținerea acestor afirmații, profesorul Alexandru Borodac, referindu-se la tentativa de infracțiune prevăzută de CP al RM din 1961, menționa, că „tentativa de infracțiune are loc în acele cazuri, când vinovatul n-a reușit să ducă infracțiunea până la capăt din motivul unor cauze independente de voința lui. Dacă, însă, infracțiunea a fost întreruptă, fiindcă persoana a renunțat de bună voie s-o ducă până la capăt, atunci atare acțiuni nu pot fi considerate ca tentativă de infracțiune”. În continuare, referindu-se la instituția renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii, el susținea, că „renunțarea de bună voie este o circumstanță, care exclude pericolul social și incriminarea faptei” [3, pag.187]. Astfel autorul evidențiază faptul că acțiunile de pregătire și tentativă sistate din propria voință a făptuitorului nu făceau parte din conținutul juridic al noțiunii de tentativă de infracțiune și, respectiv, nici făptuitorul nu putea fi supus răspunderii penale, deoarece acțiunile comise de el nu erau incriminate de Legea penală, adică nu constituiau o infracțiune, fiind vorba despre renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii.

Manifestând aceeași atitudine față de acțiunile

toate cheltuielile suportate în legătură cu intentarea nejustificată a unui proces penal împotriva ei, lucru exclus în cazul când persoana este liberată de răspundere penală” [7, pag.356].

Într-adevăr nu poate fi vorba despre liberare de răspundere penală în cazurile în care persoana, pentru fapta comisă, nu poate fi supusă răspunderii penale pe motive, că nu întrunește semnele unei componente de infracțiune concretă. În caz contrar s-ar cuveni să se recunoască liberarea de răspundere penală și în cazurile în care se dovedește, că fapta a fost comisă de către o persoană iresponsabilă sau care nu a atins vârsta, de la care survine răspunderea penală, ceea ce este absolut inacceptabil.

Din cele menționate poate fi trasă concluzia, că de răspundere penală poate fi liberată doar persoana, care a comis o faptă prevăzută de Legea penală și pentru care este stabilită o anumită pedeapsă. Procesul penal intentat încetează în virtutea unor circumstanțe, prevăzute de Codul penal la cutare sau cutare modalitate de liberare de răspundere penală, ce permite să considerăm, că persoana care a comis o infracțiune nu necesită să fie pedepsită pentru a se corecta, acest scop fiind posibil de realizat și în afara limitelor răspunderii penale. Astfel, persoana liberată de răspundere penală nu va fi reabilitată, deoarece este considerată vinovată de săvârșirea infracțiunii.

Făcând o comparație între cele două instituții, putem observa ușor, că semnele renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii nu coincid în totalitate cu cele ale liberării de răspundere penală. În primul rând, acestea nu coincid din considerentul, că acțiunile persoanei, care a renunțat de bună voie la săvârșirea infracțiunii, nu sunt pedepsibile, iar fapta comisă de către persoana, ce urmează a fi liberată de răspundere penală, este pedepsibilă. În al doilea rând, persoana care a renunțat de bună voie la săvârșirea infracțiunii nu se va califica ca și cum ar fi comis o infracțiune și, respectiv, nu va fi considerată vinovată de comiterea infracțiunii, în timp ce persoana liberată de răspundere penală va fi apreciată ca fiind vinovată de săvârșirea unei infracțiuni. Și, în al treilea rând, cele două instituții nu coincid nici din punct de vedere al consecințelor juridice. Dacă în cazul renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii persoana urmează a fi reabilitată, atunci în cazul liberării de răspundere penală aceasta nu va fi reabilitată.

Potrivit actualelor prevederi ale Legii penale, avem situația în care renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii, pe de o parte, este calificată drept circumstanță de nepedepsire, iar pe de altă parte, este considerată drept modalitate de liberare de răspundere penală. Potrivit Legii, lucrurile ar putea fi interpretate în felul următor: dacă actele de pregătire sau tentativă de infracțiune sunt întrerupte din motive subiective, se va considera, că există renunțarea de

bună voie la săvârșirea infracțiunii și potrivit art. 56 al CP al RM, constituie temei de liberare de răspundere penală.

Nu considerăm, că ar fi corect ca persoana, care nu poate fi supusă răspunderii penale să fie liberată de această răspundere. Acceptarea acestui mod de interpretare poate crea o adevărată confuzie între temeiurile de reabilitare și cele de nereabilitare și s-ar cuveni ca toate cazurile, ce se conțin în Capitolul III al CP (cauzele care înlătură caracterul penal al faptei: art. 36 „*Legitima apărare*”, art.37 „*Reținerea infractorului*”, art.38 „*Starea de extremă necesitate*” etc.) să servească temei pentru liberarea de răspundere penală. Este, însă, de remarcat faptul că în articolele, ce se referă la cauzele, care înlătură caracterul penal al faptei, se menționează: „Nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală...”. Dacă nu constituie infracțiune, atunci nici răspunderea penală nu poate surveni și, respectiv, persoana care a acționat astfel nu are pentru ce să fie liberată de răspundere penală.

Din cele expuse ajungem la concluzia, că acțiunile de pregătire și tentativă de infracțiune sistate din propria dorință a făptuitorului nu sunt incriminate, renunțarea de bună voie în acest caz constituind temei pentru excluderea răspunderii penale și nu de liberare de răspundere penală.

La această concluzie a ajuns și Curtea Supremă de Justiție, considerând renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii drept o circumstanță, care exclude răspunderea penală. Astfel, Plenul CSJ, referindu-se la unele categorii de infracțiuni, a stabilit:

- „Refuzul benevol de a săvârși infracțiunea de viol urmează să fie examinat ca circumstanță, care exclude răspunderea penală pentru aceste infracțiuni. În acest caz persoana poartă răspundere pentru acțiunile săvârșite real și cu condiția, că ele conțin elementele constitutive ale altei infracțiuni” (Hotărârea Plenului CSJ cu privire la practica judiciară în cauze despre infracțiuni sexuale, p.14, nr. 38 din 20.12.1999. Culegere, 2002, pag.319/ HP CSJ nr.7 din 29.08.1994 cu modificările introduse prin HP CSJ nr.25 din 29.10.2001. Culegere, 2002, pag. 316-325);

- „Făptuitorul nu va răspunde pentru tentativă de omor în caz de renunțare de bună voie la săvârșirea infracțiunii, dar numai pentru urmarea efectiv produsă, dacă prin activitatea anterioară se va produce, de exemplu, o vătămare corporală gravă sau de orice alt grad, pentru care este prevăzută răspunderea penală” (HP CSJ nr.38 din 20.12.1999).

Deși Plenul CSJ s-a pronunțat doar în privința infracțiunilor de viol și omor, considerăm, totuși, că și în cazul altor categorii de infracțiuni, renunțarea de bună voie va servi drept circumstanță, care exclude răspunderea penală. Așa sau altfel, acest fapt confirmă odată în plus importanța aprecierii corecte a locului instituției „renunțarea de bună voie de la săvârșirea 4.

Cornel OSADCII,
lector al catedrei "Drept penal și criminologie"
a Academiei „Ștefan cel Mare”,
master în drept

CLASIFICAREA CONDAMNAȚILOR: ASPECTE CRIMINOLOGICE ȘI PSIHOLOGICE

Recenzent: dr. Alexandru ZOSIM, conferențiar universitar

La baza clasificării criminologice și pedagogice a condamnaților stau criteriile corespunzătoare. Clasificarea criminologică se elaborează, ținându-se cont de orientările antisociale ale persoanei, precum și de particularitățile psiho-sociale și criminologice ale ei, legate de vârsta condamnatului. Drept criteriu de clasificare pedagogică servește nivelul de degradare pedagogică.

Drept unul dintre cele mai importante criterii de clasificare criminologică este recunoscut orientarea antisocială a persoanei infractorului. Importanța acestui criteriu este condiționată de faptul, că el, acumulând o serie de semne de ordin juridic, sociologic, criminologic și psiho-social (condițiile de viață și activitate de până la comiterea infracțiunii, poziția în societate și legăturile persoanei în colectiv, caracterul, circumstanțele, cauzele și condițiile, în care s-a săvârșit infracțiunea, dar și atitudinea față de el în rolul de condamnat) – toate acestea sunt asemeni unui colector de semne, care caracterizează persoana condamnatului.

Evidențind însemnătatea deosebită a acestui criteriu, profesorul Iakovlev A.M. sublinia, că, deși condamnații comit infracțiuni prevăzute de diferite articole ale Codului penal, totuși, aceasta (în legătură cu motivele, caracterul și atitudinea vinovatului față de fapta comisă) ne mărturisește o stabilă orientare antisocială spre săvârșirea infracțiunilor.[2, pag.176]

În literatura de specialitate putem întâlni mai multe variante ale tipologiei infractorilor. Unul dintre indicatorii personalității criminogene este totalitatea unor asemenea factori, ca motivația infracțională, inclusiv gravitatea infracțiunii comise, împrejurările, care au favorizat comiterea ei, comportamentul de până la comiterea faptei infracționale etc.[1, pag.56-57]

Criminologia sovietică evidențiază trei categorii principale de infractori: a) succesivi criminogeni; b) situațivi criminogeni; c) situațivi. [3, pag.303]

În conformitate cu opinia lui Voloșin N.I., condamnații pot fi împărțiți în: a) persoane, care au săvârșit infracțiuni cupidante cu aplicarea violenței;

b) persoane, care au săvârșit infracțiuni cupidante fără aplicarea violenței; c) persoane, care au săvârșit infracțiuni, în care violența este semnul principal al faptei.[4, pag.24]

Juravliov M.P. susține poziția, care clasifică condamnații după tipul orientării criminale în următoarele grupe: a) condamnați cu orientare antisocială cupidantă; b) condamnați cu orientare antisocială violentă; c) persoane cu orientare antisocială universală.[5, pag.20-23]

Astfel, după orientarea antisocială a persoanei toți condamnații la privațiune de libertate trebuie împărțiți în următoarele categorii:

- 1) pentru infracțiuni cupidante;
- 2) pentru infracțiuni cupidant-violente;
- 3) alte tipuri de infracțiuni.

Condamnații pentru infracțiuni cupidante, la rândul lor, mai trebuie subîmpărțiți în subcategorii de:

- 1) infracțiuni cupidant-violente (tâlhărie);
- 2) infracțiuni cupidant-nonviolente (furt, escrocherie, delapidare, înșelare, abuz de putere sau de serviciu, corupere etc.)

Se mai evidențiază și alte tipuri de clasificări, cum ar fi, de exemplu: a) infractori întâmplători – persoane, care au comis pentru prima dată o infracțiune, ce nu prezintă pericol social sporit, faptă care contravine comportamentului preinfracțional; b) infractori situaționali – persoane, care au comis pentru prima oară o infracțiune gravă sub influența unor împrejurări nefavorabile și care se caracterizează pozitiv în activitatea vitală; c) infractori instabili — persoane care au săvârșit pentru prima dată o infracțiune, dar care se caracterizează negativ și au comis anterior diverse încălcări ale legislației sau fapte amorale; d) infractori înrăiți – persoane, care au comis în repetate rânduri infracțiuni, inclusiv persoanele cu antecedente penale; e) infractori deosebit de periculoși – persoane, care au comis infracțiuni grave în repetate rânduri.[1, pag.57] Sau tipul de infractori: a) independenți; b) situațiv-criminogeni; c) criminogen-activi. [6, pag.82] Sau: a) persoane criminal-active,

În scopul sporirii eficienței muncii educative în limitele penitenciarului Luhtin Iu.I. evidențiază un grup, care tinde să săvârșească acțiuni huliganice. După părerea autorului, „problema apartenenței unui sau altui condamnat la acest grup trebuie rezolvată în fiecare caz concret aparte, pe baza studierii și analizei comportamentului persoanei, atât în condiții de libertate, cât și în instituția penitenciară”. [13, pag.100-101]

În planul influențării educative asupra diferitor grupuri de condamnați putem întâlni și un astfel de grup izolat, cum ar fi condamnații, care nu se adaptează la condițiile închisorii. Influența corecțională asupra lor are unele particularități, care necesită unele modificări ale procesului corecțional. [14, pag.43]

În literatura științifică se evidențiază, de asemenea, și clasificarea psihologică a condamnaților, care cel mai frecvent se întemeiază pe normele dreptului execuțional-penal. Ea poate fi următoarea: cei care comit infracțiuni, în cazul recidivei periculoase și deosebit de periculoase, condamnați primari pentru infracțiuni grave. [15, pag.283]

Există o clasificare, care se bazează pe starea psihologică a condamnaților în timpul ispășirii pedepsei. Ca indice al stării psihologice poate servi așa un criteriu, cum este atitudinea condamnatului față de pedeapsa cu închisoare. Cu ajutorul acestuia, consideră Minakov Iu.A., am putea clasifica condamnații în persoane, care se căiesc și recunosc oportunitatea și necesitatea ispășirii pedepsei pentru fapta săvârșită, și persoane, care nu recunosc iminența pedepsei. [16, pag.97]

De aceeași părere este și Avanesov G.A., care propune clasificarea condamnaților în persoane, care trăiesc emoții puternice și conștientizează necesitatea pedepsei pentru faptele comise, și persoane, care nu și recunosc comportamentul criminal. [11, pag.71]

Autorii Alferov Iu.A. și Cernisvitov E.V. împart condamnații în următoarele categorii în dependență de tipul caracterului*: «актер» („actorul”), «паникер» („alarmistul”), «резонер» („moralistul”), «прожектер» („utopistul”), «зануда» („plicticosul”), «изгой» („respinsul”), «рохл» („nătângul”), «интриган» („intrigantul”), «нытик» („tânguitorul”), «игрок» („jucătorul”), «сутяга» („cârcotașul”), «белая ворона» („cioară albă”). [15, pag.230-231]

Vasiliev A.D., Gavrikov I.E., Logak D.N. propun o clasificare a condamnaților în temeiul nivelului lor intelectual (înalt, mijlociu, redus, cu defecte de intelect); după tipul temperamentului și particularitățile caracterului (comunicabil sau retras,

impulsiv sau liniștit, disciplinat sau indisciplinat, sincer sau mincinos etc); după gradul de inițiativă (lider sau lipsit de calități de lider). [15]

Clasificarea psihologică și pedagogică a condamnaților sunt interdependente. Clasificarea din punct de vedere al psihologiei nu numai că exercită o influență psihologică asupra unui sau altui grup de condamnați, dar și creează condiții favorabile efectuării corecte a muncii educative cu infractorii.

Făcând bilanțul clasificării criminologice și psihologice, putem accentua, că ele, împărțind condamnații în grupuri relativ omogene din punct de vedere al particularităților criminologice și psihologice ale persoanei, favorizează înfăptuirea diferențiată a procesului corecțional față de toate categoriile de condamnați în limitele unei instituții penitenciare. Grupând condamnații în baza criteriilor criminologice și psihologice, ținând cont de particularitățile individuale ale fiecărui infractor, aceste clasificări ne permit ca în procesul corecțional să alegem cele mai adecvate și eficiente forme și metode de educare aplicabile condamnaților, elaborate de pedagogie.

Bibliografie:

1. Larii Iu. Criminologie, vol. I. Chișinău, 2004.
2. Яковлев А.М. Детерминизм и «свобода воли» / Правоведение, 1976.
3. Курс советской криминологии. Москва, 1986.
4. Волошин Н.И. Исправительно-трудовая колония особого режима. Москва, 1967.
5. Журавлев М.П. Уголовная ответственность особо опасных рецидивистов и проблемы их исправления в процессе отбывания наказания. Дис. д-ра юрид. наук, Москва, 1981.
6. Мазурин А.А. Криминологическая характеристика и предупреждение рецидивной преступности в исправительных колониях. Рязань, 2003.
7. Шурухнов Н.Г. Личность пенитенциарного преступника // Социологические исследования. 1993, № 3.
8. Фефелов В.А. Социально-правовые основы уголовно-исполнительной цивилизации учреждений, исполняющих уголовное наказание в виде лишения свободы. Рязань, 1992.
9. Петухов Н.А. Классификации осужденных за хулиганство и их значение для исправления и перевоспитания. Москва, 1978.
10. Перков И.М. Дифференциации исполнения наказания и процесса исправительно-трудового воздействия в исправительно-трудовых колониях. Высш. шк. МВД СССР, Москва, 1971.

* În scopul păstrării sensului acestor termeni i-am indicat în text și în forma lor originală.

Natalia POPUȘOI,
 lector al catedrei „Procedura penală
 și criminalistica” a Academiei „Ștefan cel Mare”

EXTRADAREA CA FORMĂ A ASISTENȚEI JURIDICE INTERNAȚIONALE ÎN MATERIE PENALĂ

The theme mentioned in submitted clause{article} convincingly testifies to the importance of institute of delivery of criminals - ex-traditions in the international public law in a general plan and in system of the international help on criminal cases. The institute of delivery of criminals creates material and remedial conditions for attraction of the persons who have made criminal actions to the criminal liability and in it plays a key role in realization of inevitability of punishment.

The institute of ex-tradition as set of norms of material and remedial character forms itself the form of the interstate cooperation focused on maintenance of the international legality and the law and order ordered on the basis of the right.

Secolul al XXI-lea, care se caracterizează prin globalizarea relațiilor internaționale, impune în mod obiectiv necesitatea coordonării eforturilor statelor în scopul atingerii intereselor supreme ale comunității internaționale.[1;3]

În epoca contemporană s-a intensificat lupta statelor contra infracțiunilor, ele îngrijindu-se să-și acorde asistența juridică reciprocă și cooperând pentru descoperirea, reținerea și condamnarea persoanelor, care încalcă normele dreptului internațional. Această cooperare se obține prin încheierea de acoduri bilaterale de asistență juridică și judiciară în temeiul recomandărilor, care se conțin în convențiile internaționale de specialitate.

Pentru facilitarea unor astfel de relații între state a fost creată instituția de extradare.

Extradarea este una din cele mai vechi forme de cooperare internațională și a fost cunoscută din cele mai vechi timpuri, existând înțelegeri între state de predare reciprocă a infractorilor refugiați pe teritoriul lor.

Astfel, în antichitate și în evul mediu, întâlnim extradarea mai ales pentru adversarii politici, dușmani și trădători. Un exemplu ar fi „Tratatul dintre faraonul Ramses al II-lea și Hatusilem al III-lea din 1278 (1296) î. H.”. Saint-Aubit, în monografia sa “Extradition et le droit extraditionnel theorique et applique”, arată că până la sfârșitul primei jumătăți a sec. al XVII-lea istoria diplomației nu semnaleză nici un acord relativ la predarea infractorilor de drept comun, dar tratatele de alință stipulau frecvent extradarea rebelilor și criminalilor politici, ceea ce dovedește, că monarhii se îngrijeau mai mult de securitatea lor personală și de apărarea a puterii lor, decât de pericolul social, pe care îl comportă impunitatea infractorilor de drept comun. [2; 144]

Într-un acord dintre marele kneaz Igor al Rusiei (913-945) și „Imperiul din Orient”, în art. 11, se prevedea: ”În cazul în care un grec se află în Rusia și

comite o infracțiune, kneazul nu-l poate pedepsi potrivit legii rusești, ci îl va extrăda Greciei”.

În România extradarea se semnaleză încă din vremea lui Ștefan cel Mare. În anii 1498-1499 reprezentantul lui Ștefan cel Mare formulează, printe altele, și următoarea cerere către principele Lituanei: ”La voi se oploșesc mai mulți români, fugiți din Țara Moldovei, pe care Grația Voastră să-i trimiteți înapoi în Moldova, în puterea acestui tratat”. [2] În sec. al XVII-lea, în 4 aprilie 1646, Vasile Lupu Vodă încheia și el un tratat de extradare cu S. Racoți, principele Transilvaniei.

În România, pentru prima dată, extradarea a fost reglementată în Constituția Principalelor Unite Moldova și Țara Românească, dar care, fiind supusă promulgării, a fost respinsă de Alexandru Ioan Cuza prin scrisoarea nr. 206 din 12 noiembrie 1859. În conformitate cu art. 28 alin (3) din aceasta Constituție, „Oricine este refugiat în statul român nu poate fi extradat decât existând reciprocitate de extradare”. [3;133]

În Codul penal al lui Carol al II-lea erau recunoscute infracțiunile politice și dreptul de azil pentru refugiați politici (art. 17 alin.1 prevedea: „Extradarea cetățenilor români și a refugiaților politici este interzisă”), ca reflex al reglementărilor internaționale în materie, care exprimau, de fapt, reacția socială normală față de faptele cu un deosebit grad de pericol social, destabilizatoare, care se încerca să fie motivate de considerente politice.[3;133]

Instituția extrădării intră în practica generală a statelor abia în sec. al XVIII-lea. Conform unei practici consacrate, statele nu extradează o persoană refugiată pe teritoriul lor, decât în cazul în care infracțiunea respectivă este prevăzută în convențiile de extradare sau în legislația statului, și numai dacă infracțiunea, în legătura cu care s-a făcut cererea, este sancționată potrivit legilor ambelor state.

teritoriul statului străin, care îi solicită în vederea judecării sau executării pedepselor ori măsurilor dispuse de autoritățile lor judiciare”. [12]

Pentru Republica Moldova extrădarea este o instituție relativ nouă, apărută ca o consecință inevitabilă a luptei contra criminalității. Premisa apariției instituției extrădării este faptul, că Republica Moldova s-a declarat stat independent și suveran.

Republica Moldova se angajează să predea, pe bază de reciprocitate, potrivit regulilor și în condiții determinate prin convenții sau prin tratate bilaterale de asistență juridică la care este parte, persoanele care sunt urmărite pentru o infracțiune sau căutate în vederea executării unei pedepse, sau pentru aplicarea unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale statului solicitant.

Extrădarea în Republica Moldova este reglementată de Convenția Europeană de Extrădare de la Paris, din 13 decembrie 1957. Această Convenție a fost ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 1183-XIII din 14.05.1997, care menționează în art. 1 (1): „Se ratifică Convenția Europeană de extrădare, semnată la Paris, la 13.12.57.” Pentru a adopta completări la Convenție statele membre au adoptat cel de-al II-lea Protocol adițional la Convenția Europeană de extrădare, care menționează: „Statele membre ale Consiliului Europei, semnatare ale prezentului protocol, dornice să înlesnească aplicarea în domeniu (materie) de infracțiuni fiscale Convenției Europene de extrădare, deschisă semnării la Paris (13.12.57), considerând că este oportună completarea Convenției în anumite alte privințe”. Cel de-al II-lea Protocol adițional la Convenția Europeană de extrădare din 17.03.1978 a fost ratificat de Republica Moldova prin Legea nr. 270-XV din 21.06.2001.

Extrădarea este menționată de Codul Penal al Republicii Moldova (art.13) în categoria instituțiilor juridice, care se referă la aplicarea legii penale în spațiu, iar Codul de procedură penală conține prevederi exprese referitoare la extrădare (art. 541-549).

La 01.12. 2006 Parlamentul a adoptat Legea nr. 371-XVI “Cu privire la asistența juridică internațională în materie penală”. Extrădarea, ca formă a asistenței juridice internaționale, este stipulată în cap. IV.

Deci, vorbind despre o definiție a extrădării la noi, menționăm că extrădarea este actul, prin care statul, pe teritoriul căruia s-a refugiat o persoană urmărită penal sau condamnată într-un alt stat, remite, la cererea statului interesat, pe acea persoană pentru a fi judecată sau pentru a executa pedeapsa la care a fost condamnată.

Conform art. 541 al CPP, „Extrădarea este un act de asistență juridică interstatală în materie penală, care urmărește scopul transferului unei persoane, care se află sub urmărire penală sau este condamnată penal, din domeniul suveranității judiciare a unui stat în domeniul celui alt stat”.

Extrădarea are următoarele trăsături caracteristice:

a) relațiile între două state, unul dintre care este solicitant, iar celălalt — solicitat;

b) toate chestiunile legate de extrădare intră în competența statelor, care au prevederi legale naționale privind extrădarea, sunt parte la tratate internaționale în acest domeniu și efectuează activitatea practică în problemele extrădării;

c) subiectul extrădării este o persoană fizică, care se află în afară teritoriului statului, care solicită extrădarea;

d) extrădarea poate avea loc numai în urma săvârșirii unei infracțiuni, care oferă temei pentru extrădare; încălcările, care atrag răspunderea contravențională sau civilă, nu pot servi drept temei pentru a cere extrădarea unei persoane;

e) extrădarea presupune, că persoana extrădată este un învinuit, inculpat sau o persoană condamnată.

Extrădarea poate fi exercitată numai în anumite condiții de extrădare, care pot fi divizate în condiții de fond și condiții de formă. Condițiile de fond, la rândul lor, se divizează în condiții, care se referă la persoană, la fapta penală și la pedeapsă.

În art. 42 al Legii cu privire la asistența juridică internațională sunt indicate condițiile de fond referitoare la persoană:

1) poate fi extradat din Republica Moldova, la cererea unui stat, cetățeanul străin sau apatridul urmărit penal sau condamnat în acel stat;

2) nu pot fi extradați de pe teritoriul Republicii Moldova:

a) cetățeni Republicii Moldova;

b) persoanele, cărora li s-a acordat drept de azil;

c) persoanele, cărora li s-a acordat statutul de refugiat politic;

d) persoanele străine, care se bucură în Republica Moldova de imunitate de jurisdicție, în condițiile și în limitele stabilite în tratatele internaționale;

e) persoanele străine citate din străinătate în vederea audierii ca părți, martori sau experți în fața unei autorități judecătorești sau unui organ de urmărire penală, în limitele imunităților conferite prin tratat internațional.[10]

Condițiile de fond referitoare la faptă sunt:

a) sancțiunea prevăzută de legea penală națională pentru fapta respectivă trebuie să fie mai mare de un an privațiune de libertate;

b) pedeapsa, pentru executarea căreia se solicită extrădarea persoanei, nu poate fi mai mică de 4 luni;

c) fapta trebuie să fi fost săvârșită pe teritoriul aflat sub jurisdicția părții solicitante;

d) fapta trebuie să fie incriminată de legislația penală a ambelor state implicate în procesul de extrădare – principiul dublei incriminări;

Internaționale (CPI). Această acțiune, care se preconizează pentru anul 2008, va putea fi realizată doar în urma revizuirii Constituției actuale, care prevede că statul Republica Moldova nu-și poate extrăda cetățenii proprii, precum și prin operarea modificărilor pertinente la Codul penal, prin introducerea prevederilor relevante privind fapte sancționate de CPI.[11]

Referințe bibliografice:

1. Alexei Barbăneagră. Infrafracțiunile contra păcii și securității omenirii. Chișinău, 2005, Centru de drept al Avocaților.
2. Rodica Mihaela Stănoiu. Asistența juridică internațională în materie penală. Editura Academiei RSR. București, 1975, pag. 107.
3. Aurel Moldovanu. Expulzarea, extradarea și readmiterea în dreptul internațional. Editura All Beck, 2004.
4. Dicționarul *Le Petit Larousse*. Paris, 2000.
5. Dicționarul explicativ al Limbii Române. Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, pag. 362.
6. George Antoniu, Costică Bulai, Gheorghe Chivulescu. Dicționar juridic penal. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, pag. 112.
7. Jaques Lemotrey. Du role de l'autorite judiciaire dans le procedure d'extradition passive. Paris, 1966.
8. I. Ionescu-Dolj. Extrădarea. Principiile ei după Codul penal Carol al II-lea și Convențiunile internaționale semnate de România. În "Revista de drept penal și știință penitenciară" nr. 1-2, 1940.
9. Vasile Păvăleanu. Drept procesual penal, partea specială. Editura "Lumina Lex", București, 2002, pag. 596.
10. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, nr. 371-XVI din 01.12.2006.
11. N. Suceveanu. Expulzarea și extrădarea prin prisma dreptului intern al Republicii Moldova și a dreptului internațional //Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, 8/114, 2005.
12. Vasile Dragnici. Conceptul de extradare. Aspecte specifice. "Revista de drept", 2003.
13. Ordinul MAI nr. 508 din 30 decembrie 2004" Privind modul de cooperare a organelor de drept ale Republicii Moldova cu BNC Interpol".

unor norme de conduită speciale. În literatura de specialitate acest fenomen este denumit „cealaltă viață a condamnaților” sau subcultură criminală [5].

În literatura de specialitate subcultura este examinată ca un fenomen complex și multiaspectual, care funcționează în toate sistemele sociale și servește drept condiție necesară a funcționalității lor. Subcultura criminală este produsul activității criminale și antisociale, se dezvoltă prin experiența sa și se păstrează din generație în generație în mediul infractorilor.

Iu. Alexandrov definește subcultura criminală ca fiind modul de viață al persoanelor, care s-au unit în grupuri criminale și care respectă anumite legi și tradiții. Acestor grupuri le sunt proprii cruzimea, pierderea calităților general-umane (cum ar fi mila, compasiunea etc.), lipsa interdicțiilor pentru orice soi de informație, inclusiv pentru cea intimă, desfrânarea sexuală, nivelul redus de dezvoltare etc. [6, pag. 8]

Alți autori menționează că, în sens larg, prin termenul subcultură criminală trebuie înțelese toate caracteristicile social-psihologice de comportament antisocial al persoanelor și grupurilor, iar în sens restrâns – legile de care se ghidează comunitatea deținuților penitenciari [7, pag. 214].

Natura subculturii asociale își are rădăcinile în procesele sociale firești, inerente oricărei comunități unite după anumite semne. Ba mai mult, apariția ei în penitenciare este o legitate și are un caracter obiectiv. Închipuirea despre faptul, că subcultura criminală este produsul „voinței rele” a infractorilor, este superficială. Specificul subculturii criminale este condiționat de conexiunea factorilor proprii numai pedepsei privative de libertate, și anume: izolarea forțată în condițiile unei amenințări permanente cu violența, includerea în grupuri omogene, unde fiecare om din imediata apropiere are o experiență criminală bogată, reglementarea strictă a comportamentului, în rezultatul căruia se limitează considerabil spectrul posibilităților sociale de satisfacere a necesităților de autorealizare a individului ca personalitate.

În rândul valorilor de bază ale condamnaților este libertatea, dreptatea (în concepția proprie hipertrofiată), securitatea (inclusiv și autoorganizarea interioară a comunității), bunurile materiale și independența de condițiile vieții din instituția penitenciară.

Orientările valorice ale grupului poartă un caracter asocial și sunt condiționate de interesele și direcțiile de bază ale activității membrilor săi. Ele, pe de o parte, fixează solidaritatea de grup, iar pe de altă parte, instaurează o atitudine dușmănoasă față de indivizii sau organele de stat, care au o poziție contrară și cauzează „prejudicii” comunității criminale. În afara de aceasta, valorile corporative ale formațiunilor criminale argumentează și admit modul de viață

antisocial, precum și săvârșirea infrafracțiunilor.

Astfel creată, comunitatea relativ omogenă de persoane are nevoie de reglementarea relațiilor interne. În acest sens, această „altă viață”, bazându-se pe sistemul valorilor interne, funcționează în baza regulilor de comportament, a normelor, tradițiilor, obiceiurilor, moravurilor, ritualurilor elaborate de înseși grupul vizat. Aceste reguli sunt niște norme create spontan și aplicate benevol de deținuți, fiind orientate spre a face viața lor în penitenciar mai suportabilă din punct de vedere social. La baza lor sunt puse principiile și concepțiile despre idealuri formate prin experiența asocială și criminală acumulată timp de decenii.

Totodată, geneza intereselor și necesităților estetico-artistice ale fiecărei noi generații de infractori influențează în felul său subcultura și pot să o îmbogățească, dar și să o sărăcească. Fiecare dintre subculturi, inclusiv subcultura infractorilor, fără îndoială, este rezultatul unui anumit nivel de dezvoltare a gândirii, care poate fi numit creație intelectuală.

Unul dintre semnele stabilității oricărei subculturi este continuitatea tradițiilor sale. M. Mid susține, că „...continuitatea în fiecare cultură depinde de coabitarea concomitentă în mediul dat a reprezentațiilor a cel puțin trei generații [8, pag. 323].

În sistemul penitenciar existent în republica noastră putem ușor identifica aceste trei generații. Stabilitatea existenței sale este condiționată de completarea permanentă a „rândurilor” sale din contul unui procent înalt al criminalității recidive, precum și datorită diferenței de termeni de privațiune de libertate: minori, de regulă, cu termeni relativ mici; maturi, care își ispășesc pedeapsa în penitenciarele de tip semiînchis, și, în sfârșit, maturi, care au fost condamnați la termeni maximi în penitenciare de tip închis.

În pofida izolării locurilor de detenție și îndepărtării teritoriale unul față de altul, există rețele de comunicare, care permit contactul și schimbul reciproc de experiență și tradiții criminale. Un element important al acestor schimburi este subcultura. Astfel, are loc păstrarea, dezvoltarea și transmiterea, adică continuitatea „valorilor culturale” specifice între cele trei generații ale lumii criminale.

Desigur, între subculturi și cultura generală are loc un proces permanent de interacțiune, interconexiune și influențare reciprocă. Cele mai valoroase modele ale fiecărei subculturi pot deveni parte a culturii generale. La rândul său, cultura „particulară” absoarbe și utilizează formele general acceptate, imprimându-le un conținut specific.

Analiza produselor creației artistice a condamnaților în instituțiile penitenciare oferă posibilitatea studierii nemijlocite a personalității infractorului. Creația artistică a oricărei persoane este

stratificarea comunității deținuților și fortificarea structurii ierarhice în mediul criminal.

În linii generale, stratificarea condamnaților în instituțiile penitenciare se exprimă prin evidențierea următoarelor categorii de condamnați: “blatnâe”; “mujiki”; “kozli”; “opușcennâe” (termenii aceștia au fost preluați și implantați în subcultura criminală, existentă în penitenciarele noastre, din subcultura criminală sovietică, care s-a păstrat în originalul ei, netradusă).

“Blatnâe” este casta superioară pe scara ierarhică a lumii criminale. Ei au misiunea de supraveghere a comportamentului tuturor membrilor comunității criminale, se ocupă de completarea așa-numitului “obșceak”, de soluționarea conflictelor și atragerea noilor membri. Putem spune, că această categorie are rolul unei “administrații” neformale, care are o influență deosebită în rândul deținuților. Ei sunt promotorii principali ai subculturii criminale, fiind cei mai periculoși din punctul de vedere al statorniciei calităților amurale și distructive a personalității. Atingerea și menținerea situației de dominare în penitenciar asupra majorității condamnaților se realizează prin subordonarea lor, recurgându-se la acțiuni de violență.

Categoria dată de condamnați este principala forță de opoziție față de administrația instituțiilor penitenciare și a scopurilor activității ei. V.M. Anisimkov și V.M. Râbak evidențiază următoarele scopuri ale activității lor opoziționiste:

a) să minimizeze intervenția personalului instituțiilor penitenciare în treburile interne ale condamnaților;

b) să obțină de la colaboratorii instituțiilor penitenciare comodități maxime pe perioada ispășirii pedepsei;

c) să faciliteze accesul condamnaților la bunuri materiale și morale;

d) să înfăptuiască un control riguros asupra relațiilor condamnaților pentru a exclude contactele lor cu reprezentanții serviciilor operative ale instituțiilor penitenciare;

e) să stabilească un model de comportament, în cadrul căruia condamnații trebuie să se călăuzească de normele subculturii criminale și nu de indicațiile și ordinele administrației instituțiilor penitenciare [10, pag. 6].

În viziunea noastră, pentru a lupta contra acestui fenomen, este necesară crearea unui sistem de contracarare a acțiunilor categoriei date de condamnați prin izolarea lor strictă de restul deținuților, unde psihologii penitenciari trebuie să realizeze munca individuală după o programă specială. Programa trebuie să conțină astfel de procedee, metode și mijloace de influențare, care i-ar determina să se abțină de la violență și acte de împotrivire față de

administrațiile instituțiilor penitenciare și să recunoască prioritatea cerințelor legii în fața obiceiurilor și tradițiilor criminale.

“Mujiki” este cea mai numeroasă castă. Din ea fac parte condamnații, care nu refuză să muncească, dar, în același timp, evită să coopereze cu administrația, respectând anumite tradiții ale lumii criminale. După eliberare aceștia, de obicei, planifică să revină la viața normală în libertate;

“Kozli” sunt cei, care cooperează deschis cu administrația penitenciarului. În această castă deținuții ajung din diferite motive. Unii cooperează benevol, alții sunt impuși. Deoarece, conform “codului etic” al lumii criminale, între administrația penitenciară și deținuți relațiile trebuie să se mențină ostile, respectiv și tratamentul celor care cooperează cu administrația este ca al unor “trădători”;

“Opușcennâe” este cea mai inferioară treaptă pe scara ierarhică. Deținuții nimeresc în această categorie, de regulă, pentru încălcarea gravă a regulilor și normelor lumii criminale: furtul de la “ai săi”, datorii neplătite pentru jocurile de cărți, acțiuni violente (nejustificate) față de alți condamnați, colaborarea cu administrația (mai ales cea tănuțită), homosexualism, săvârșirea unor infracțiuni, cum ar fi violul, violarea sau omorârea copiilor etc. De obicei, acestei categorii de condamnați îi revin cele mai “murdare” munci din penitenciar [11, pag. 249]. Revenirea lor la situația anterioară este imposibilă (apartenența la casta dată este pe viață), din care motiv pe parcursul întregului termen de detenție ei vor fi nevoiți să ducă un mod de viață înjositor și izolat. Atitudinea cinică față de ei și frica în fața violențelor îi împing deseori să săvârșească infracțiuni grave, uneori chiar acte de suicid.

L.V. Nikitski menționează, că în acest coșmar, care durează ani de zile, unii condamnați duc o viață de melc, retrăgându-se în scoica lor. Ispășirea pedepsei se transformă pentru ei într-un stres permanent, însoțit de apatie, suspiciune, dușmănie, simț al propriei imperfecțiuni [12, pag. 456].

În privința categoriei date de condamnați este foarte greu să le prognozezi comportamentul și să implementezi programe de resocializare. Pe cale experimentală, în unul din penitenciarele din Federația Rusă, s-a încercat separarea acestor condamnați și plasarea lor separată în scopul îngrădirii de batjocoriri și înjosiri din partea altor condamnați. Dar acest experiment s-a terminat fără rezultate pozitive: în astfel de detașamente foarte repede se instaura o nouă stratificare, care era și mai pronunțată.

O însemnătate aparte în mediul condamnaților revine *argoului criminal*. Cauzele apariției lui se explică, în primul rând, prin psihicul pervers al infractorilor recidiviști, esența căruia este caracterizată de trăsăturile personalității lor [13]. În mediul criminal argoul are particularitățile sale în dependență de

Ana-Maria ȚIGĂNESCU,

doctorand la Academia "Ștefan cel Mare" a Ministerului
Afacerilor Interne al Republicii Moldova

ASPECTE TEORETICE PRIVIND PARTENERIATUL PUBLIC-PRIVAT

Sistemele de parteneriat public-privat au o lungă tradiție în Franța prin colaborarea între autorități și sectorul privat în privința concesiunii bunurilor publice, încă de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, perioadă, în care se formează doctrina franceză a serviciilor publice [1]. Și în SUA întâlnim forme de parteneriat în construcția căilor ferate în a doua jumătate a sec. al XIX-lea.

Sistemul de parteneriat public-privat la nivel local, după modelul pe care îl întâlnim în prezent, se conturează la începutul anilor 80 ai sec. al XX-lea în Europa Occidentală și SUA, sub forma cooperării între autoritățile locale și sectorul privat pentru implementarea unor proiecte, ca reabilitarea zonelor industriale aflate în declin. Concomitent apar acte publice, legi, pentru a da un suport inițiativelor locale (exemplu în acest sens: Legea publică din SUA – Job Training Partnership Act). Un exemplu de parteneriat public-privat dezvoltat îl constituie și modelul irlandez, care s-a conturat inițial la nivel național printr-un program, ce configura un sistem de parteneriat de tip social (Program for National Recovery 1987-1990). Acesta a fost extins și la nivel local prin alte două programe: National Program for Economic and Social Progress (1990-1993) și Program for Competitiveness and Work (1994-1996).

În Franța forme de parteneriat între autoritățile locale și comunitate apar începând cu anii 80 pentru prevenirea și combaterea delincvenței, precum și pentru asigurarea coeziunii sociale. Trebuie precizat, că Franța, deși are o contribuție de pionierat în domeniul parteneriatului public-privat, nu și-a dezvoltat cadrul instituțional, decât într-un palier îngust, respectiv în domeniul concesiunii serviciilor publice, cu precizarea, că acest model nu-și găsește corespondent în sistemul de common law.

În România parteneriatul public-privat a apărut ca o caracteristică a democrației. Mai exact, sub diverse forme și în variate domenii, particularii, deci cei administrați, au urmărit și urmăresc să se asocieze, să colaboreze direct cu activitatea statului. Primele structuri de parteneriat public-privat s-au format ad-hoc la începutul anilor 90 cu prilejul elaborării unor strategii sectoriale ori naționale (Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă – 1999; Strategia de Dezvoltare Economică pe termen mediu – 2000), precum și ca structuri instituționalizate, cum sunt

Comisia Tripartită și Consiliul Economic și Social [2, pag.7]. Aceste parteneriate au contribuit treptat la realizarea unui mediu de cooperare între actorii sociali și cei politici, deși, de multe ori, au jucat și încă mai joacă rolul de legitimare a unei acțiuni politice, fiind mai puțin implicate în procesul decizional sau de monitorizare a politicilor. De asemenea se întâlnesc forme de parteneriat public-privat între stat și parteneri locali pentru lucrări în infrastructură, cum este cazul Vivendi (privatizarea distribuției de apă), București.

Comunitățile locale din România sunt nevoite în ultimul timp să se orienteze către noi metode de atragere a veniturilor pe plan local, cu precădere a acelor venituri, care sunt menite să susțină dezvoltarea locală – veniturile pentru investiții, pe de o parte, pentru că transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale se diminuează ca mărime tot mai mult, iar pe de altă parte, deoarece autoritățile centrale anunță accelerarea procesului de descentralizare, inclusiv financiară, având consecința directă de creștere a responsabilităților, ce revin autorităților publice locale. După ce în ultimii trei ani a crescut "popularitatea" unor instrumente, cum sunt emisiunile de obligațiuni sau împrumuturile de la băncile comerciale, în urma adoptării unei noi legislații cu privire la parteneriatul public-privat, interesul comunităților față de acest mijloc de încurajare a dezvoltării locale a crescut. Având ca suport juridic Legea administrației publice locale (Legea 69/1991, apoi 215/2001 și astăzi 215/2001 actualizată), o serie de comunități au accesat parteneriatul public-privat ca o soluție pentru un mai bun management al serviciilor realizate pe plan local încă de la mijlocul anilor 90. Aceste inițiative au fost, totuși, insuficient răspândite și au caracterizat în special comunitățile cu o capacitate financiară crescută și cu un mediu de afaceri dezvoltat.

Cum am defini parteneriatul public-privat?

Într-o formulare generală, conceptul de parteneriat public-privat exprimă o modalitate de cooperare între autoritatea administrației publice și sectorul privat, respectiv organizații neguvernamentale, asociații ale oamenilor de afaceri ori companii, pentru realizarea unui proiect, care ar urma să producă efecte pozitive pe piața forței de muncă și în dezvoltarea locală [3]. Așadar, parteneriatul public-privat reprezintă un instrument de colaborare, ce se concretizează într-un proiect de

și sectorial, pentru proiectele, ce urmează a fi realizate în parteneriat public-privat.

Pentru a facilita diseminarea cunoștințelor privind parteneriatul public-privat, Camera de Comerț și Industrie a României a elaborat și editat un “Ghid pentru Parteneriat Public-Privat”, cuprinzând: legislația privind PPP / concesiuni, inclusiv norme metodologice; concept și cele mai bune practici; aspecte privind integrarea PPP și a fondurilor structurale; Centrul de Excelență pentru Parteneriatul Public-Privat.

Ghidul este actualizat periodic, în funcție de modificările survenite în legislație și cadrul instituțional.

Referințe bibliografice:

1. Voinea, A. Prestarea serviciilor publice prin agenți privați. Editura All Beck, București, Studii Juridice, 2003.
2. Parteneriatul public-privat: soluție pentru un mai bun management al comunităților locale din România. Ghid practic pentru consiliile județene, coordonat de Anca Ghinea, elaborat de Institutul pentru Politici Publice, București, aprilie 2004, pag.7.
3. Dana Apostol Tofan în RDP NR. 2/2004.
4. Idem.
5. Exemplu: Ordonanța de Guvern nr. 16/2002 privind contractele de parteneriat public-privat, aprobată cu modificări și completări prin Legea 470/2002, modificată și completată prin OUG nr. 15/2003, aprobată cu modificări și completări prin legea nr. 293/2003. De asemenea, în baza OG. Nr. 16/2002 a fost adoptată H.G. nr. 621/2002 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare a acesteia.
6. Parteneriatul public-privat: soluție pentru un mai bun management al comunităților locale din România. Ghid practic pentru consiliile județene, coordonat de Anca Ghinea, elaborat de Institutul pentru Politici Publice, București, aprilie 2004, pag. 7.

BIBLIOGRAFIE:

1. Dana Apostol Tofan. *Drept administrativ*. Vol.II. Editura All Beck, București, 2004.
2. Voinea, A. *Prestarea serviciilor publice prin agenți privați*. Editura All Beck, București, Studii Juridice, 2003.
3. Parteneriatul public-privat: soluție pentru un mai bun management al comunităților locale din România. Ghid practic pentru consiliile județene, coordonat de Anca Ghinea, elaborat de Institutul pentru Politici Publice, București.
4. Dana Apostol Tofan în RDP NR. 2/2004.

trebuie să creeze o societate europeană veritabilă, la care să se raporteze toți indivizii, indiferent de naționalitate, pe bazele unor noi concepte de solidaritate. Drumul politic și juridic pentru atingerea acestui deziderat s-a dovedit a fi mai anevoios decât s-a crezut. Consiliul European de la Fontainebleau (iunie 1984), prin Comitetul Adonnino, a făcut primul pas, alcătuind un plan, care viza facilitarea liberei circulații a persoanelor, o mai bună informare, stimularea învățării limbilor străine, armonizarea unor simboluri comunitare: imn, drapel, pașaport etc. Cetățenia europeană a fost, însă, menționată oficial și definită șase ani mai târziu, la insistențele premierului spaniol Felipe Gonzalez, prin art. 17 al Tratatului de la Maastricht: *Este cetățean al Uniunii orice persoană, care deține naționalitatea unui Stat membru*. În ultimă instanță fiecărui Stat membru îi revine sarcina să indice, care sunt cetățenii săi. Cetățenia europeană, astfel definită prin *Tratatul asupra Uniunii Europene*, semnat în 1992 la Maastricht, reprezintă o inovație conceptuală majoră a Tratatului asupra Uniunii Europene. Incluzând drepturi, obligații și participarea la viața politică, cetățenia europeană vizează consolidarea imaginii și a identității Uniunii Europene și implicarea mai profundă a cetățeanului în procesul de integrare europeană. [1, pag. 2]

Conform Tratatului de la Amsterdam (1997) cetățenia Uniunii Europene vine întru completarea cetățeniei naționale (ea se suprapune, fără a o substitui, cetățeniei naționale), făcând posibilă exercitarea unor drepturi ale cetățeanului Uniunii pe teritoriul Statului membru, în care locuiește (și nu numai în țara din care provine, așa cum se întâmpla mai înainte). De aici decurg două concluzii practice: este, mai întâi, necesar ca o persoană să aibă cetățenia unui Stat membru pentru a putea beneficia de cetățenia Uniunii; cetățenia europeană va completa și se va adăuga drepturilor conferite de cetățenia statală. O Declarație, anexată Tratatului de la Maastricht, subliniază: *“Problema, dacă o persoană posedă cetățenia unui Stat membru, va fi determinată numai prin referire la legislația națională a Statului membru respectiv”*, Așadar, în ultimă instanță fiecărui Stat membru îi revine datoria să indice, care sunt cetățenii săi.

Cetățenia europeană are la temelie principiile comune ale Statelor membre, incluse în Tratatul de la Amsterdam: principiul libertății, principiul democrației, principiul respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, principiul statului de drept, care decurg din drepturile fundamentale ale omului și drepturile specifice acordate cetățeanului european (dreptul de libera circulație și drepturile civice), descrise în Tratat. Cu privire la dreptul la informație Tratatul de la Amsterdam specifică: orice cetățean european și orice persoană fizică sau juridică, avându-și sediul într-un Stat membru, are drept de

acces la documentele Parlamentului european, ale Consiliului Uniunii Europene în limita rațiunilor de interes public sau privat. Informarea cetățeanului este considerată o prioritate de către instituțiile europene. În acest scop, în anul 1998, Comisia europeană a lansat serviciul de informare *“Europe direct”* — pentru a informa cetățenii asupra posibilităților și drepturilor, care le sunt oferite prin cetățenia europeană.

În anul 1999, Consiliul European de la Köln a adoptat Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale, care avea să devină o parte a Tratatului instituind o Constituție pentru Europa, document, care completează și dezvoltă el însuși noțiunea de cetățenie europeană. Dincolo de problemele teoretice, există, însă, o realitate politică a cetățeniei europene dată de drepturile, pe care le presupune, de aplicarea și de evaluarea eficienței sale.

Uniunea și Statele ei membre sunt, deci, obligate să respecte aceste valori, iar organismele care veghează la respectarea lor, sunt tribunalele naționale și Curtea Europeană de Justiție. Dacă un stat membru încalcă drepturile fundamentale și valorile democratice în mod flagrant și sistematic, Uniunea poate să îi impună sancțiuni politice ori economice. Una din condițiile, care trebuie îndeplinite pentru a adera la Uniunea Europeană, este respectarea acestor drepturi fundamentale.

Angajamentul Uniunii a fost reafirmat, în mod oficial, în decembrie 2000, când a fost proclamată Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Acest document este structurat în 6 capitole -- Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Cetățenia și Justiția (existând și un al VII-lea capitol: Dispoziții Generale, care reglementează interpretarea și aplicarea Cartei), cuprinzând în total 54 articole, care definesc valorile fundamentale ale Uniunii Europene și drepturile civile, politice, economice și sociale ale cetățeanului european. Primele capitole ale Cartei sunt dedicate demnității umane, dreptului la viață, dreptului la integritatea persoanei, libertății de exprimare și libertății de conștiință.

În capitolul *“Solidaritatea”* sunt introduse drepturi sociale și economice, precum: dreptul la grevă, dreptul salariaților la informație și consultări, dreptul de a avea atât viață de familie, cât și viață profesională, dreptul la protecție socială și la serviciile sociale din interiorul Uniunii Europene, dreptul la ocrotirea sănătății.

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene promovează, de asemenea, egalitatea între sexe și introduce așa drepturi, ca protecția datelor, dreptul la un mediu protejat, drepturile copilului și ale persoanelor în vârstă sau dreptul la o bună administrare. Uniunea Europeană a conferit, gradual, cetățenilor țărilor membre o serie de noi drepturi, de implementarea cărora este responsabilă atât justiția

de stabilire, dreptul la muncă și la studii în celelalte state membre ale Uniunii. Legislația Uniunii stabilește, însă, numeroase condiții pentru exercitarea acestor drepturi. Pentru un sejur mai lung de 3 luni este necesar un certificat de sejur. Intrarea pe teritoriul altui Stat membru nu poate fi interzisă, decât din rațiuni de securitate și de sănătate publică, iar interzicerea trebuie să fie justificată (la fel și pentru expulzare);

Drepturile democratice individuale. Cetățenii din țările Uniunii Europene au responsabilități și drepturi în viața politică a Uniunii. Ei au un rol determinant în dezvoltarea de viitor a acesteia. Toți cetățenii din țările Uniunii sunt îndreptățiți să-și exercite **dreptul de vot** în țările, în care își au domiciliul sau reședința, pentru alegerea deputaților Parlamentului European, alegeri ce au loc din cinci în cinci ani. Tratatul Uniunii Europene prevede o uniformizare a procedurii de exercitare a votului, care se va materializa în viitorul apropiat. Cu toate acestea, Statele membre încă nu s-au pus de acord asupra acestei proceduri unice. În prezent, fiecare Stat membru organizează alegerile conform legii electorale proprii. Prin intermediul alegerilor politice este permisă desemnarea unor reprezentanți ai autorității, care au menirea să reprezinte interesele cetățenilor în cadrul afacerilor publice. Recunoașterea acestui drept reprezintă eliminarea unei interdicții, care-i privea doar pe ne-naționali. Deschiderea acestui domeniu și pentru resortisanți altor State membre reprezintă un progres semnificativ în domeniul unificării politice necesare asigurării succesului Uniunii.

Prin participarea cetățenilor europeni la alegerile europene se dorește ameliorarea reprezentabilității cetățenilor europeni în cadrul instituțiilor europene și reducerea “deficitului democratic”. Un prim pas realizat în aceasta direcție s-a înregistrat prin intrarea în vigoare a deciziei Consiliului din 20 septembrie 1976 asupra alegerilor reprezentanților Adunării prin sufragiu universal direct. În mod concret, drepturile de vot și de eligibilitate au fost recunoscute prin tratatul CE în art. 8 B (art. 19 al noii redacții), care prevede, ca “toți cetățenii Uniunii, care rezidează într-un Stat membru și care nu au calitatea de resortisant ai acelu Stat, au dreptul să voteze și să fie aleși în cadrul alegerilor pentru Parlamentul european în Statul membru, în care rezidează, în aceleași condiții, ca și resortisanți acelu Stat”. Directiva 93/109 din 6 decembrie 1993, adoptată de Consiliu în unanimitate, definește modalitățile de exercițiu a acestor drepturi. Principiul de bază, consacrat de aceasta directivă, este acela al nediscriminării — cetățenii unui alt Stat pot să-și exercite aceste drepturi în virtutea calității lor de cetățean european în condițiile stabilite de legislația Statului, în care doresc să și le valorifice. Exercițiul dreptului de vot a devenit posibil prin înscrierea resortisantului

comunitar pe lista electorală în statul de reședință, care semnifică renunțarea la dreptul de vot în statul de origine.

Statele membre cu un număr mare de cetățeni din alte State membre pot să-și rezerveze drepturile de vot pentru electorii comunitari cu reședință pe teritoriul lor pentru o perioadă minimă, care nu poate depăși cinci ani (și dreptul de a candida în alegeri poate fi rezervat pentru electorii comunitari cu reședința pe teritoriul lor pentru o perioadă minimă, care nu poate depăși zece ani). Această derogare se aplică atunci, când proporția cetățenilor europeni rezidenți într-un Stat membru, fără a-i deține naționalitatea, depășește 20% din numărul total al cetățenilor Uniunii, care sunt rezidenți acolo. La ultimele trei alegeri europene Luxemburgul a fost singurul Stat membru, care a invocat aceasta derogare. În cazul alegerilor municipale perioada minimă de rezidență necesară nu poate depăși termenul, pentru care autoritatea municipală este aleasă, în cazul drepturilor de vot, și nici dublul acelei perioade, în cazul dreptului de a candida. Două State membre (Luxemburgul și Belgia) beneficiază de o asemenea derogare. Oricum, Belgia poate impune o perioadă minimă de rezidență doar într-un număr limitat de districte electorale și trebuie să-și anunțe intenția în acest sens cu un an înainte de desfășurarea alegerilor.[5, pag. 68]

Protecția diplomatică și consulară a cetățeanului european. Articolul 20 al tratatului CE prevede, că orice cetățean al Uniunii beneficiază pe teritoriul unui Stat membru, al cărui resortisant este, de dreptul la protecție din partea autorităților diplomatice și consulare în aceleași condiții ca un național. Aceasta protecție nu poate fi exercitată decât de autoritățile unui Stat membru. Nu trebuie să se confunde cu protecția, pe care o solicită un cetățean european din partea instituțiilor europene. În ordinea juridică internațională nu se realizează o distincție notabilă între cele două tipuri de protecție : una este asigurată de un consul, iar cealaltă — de alte organe ale statului (Convenția de la Viena din 18 aprilie 1961 asupra relațiilor diplomatice). Concretizarea acestui drept recunoscut cetățenilor europeni s-a dovedit a fi dificilă, deoarece Statele membre nu s-au înțeles decât asupra faptului, că cetățeanul va primi asistența consulară în caz de deces, accident, boală gravă, arestare, precum și asupra unui ajutor pentru repatriere în caz de dificultate.

Dreptul de petiție. Petiția este o cerere adresată unei instituții politice de către o persoană sau mai multe pentru a se preveni o injustiție sau o situație defavorabilă, cât și pentru a se înlătura un asemenea tip de încălcare a drepturilor și intereselor unei persoane. Dreptul de petiție este unul dintre mijloacele cele mai frecvente, prin care se asigura protecția drepturilor omului atât pe plan național, cât și internațional. (Protocolul facultativ, care se raportează

И. РАГУЛИН,
начальник Бендерского комиссариата
полиции на транспорте МВД Республики Молдова,
адъюнкт Академии Управления МВД РФ

ТАМОЖЕННЫЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ И ИХ СООТНОШЕНИЕ С ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ГОСУДАРСТВА

Рецензент – **А. ПЫНЗАРЬ**, доктор права, зав. кафедрой «Менеджмент в ОВД»

Наиболее характерный вектор динамики показателей таможенной статистики – это восстановление и увеличение объемов товаров, перемещаемых через таможенную границу Российской Федерации, оптимизация баланса экспортных и импортных операций в последние годы. Такая ситуация, несомненно, объективно оказывает влияние на состояние преступности в сфере внешнеэкономической и таможенной деятельности, динамику и структуру.

Среди всех преступлений, совершаемых в сфере таможенной деятельности, ведущее место занимает контрабанда. Уровень абсолютных показателей и динамика данного преступления рассматриваются нами с 2001 г. [1], что соответствует времени действия нового уголовного законодательства:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Зарегистрировано преступлений по ст. 188 УК РФ	3375	3525	3982	4371	3860	3498
динамика		+150	+457	+389	-511	-362
Преступления, дела по которым закончены или направлены в суд	2293	2821	2886	3456	2780	2222
динамика		+528	+65	+570	-676	-558

Сопоставим представленную динамику абсолютных показателей контрабанды с динамикой внешнеторгового оборота России. В 2003 г. незначительное снижение объемов оборота составило 16,6%, рост контрабанды составил 150 случаев; в 2004 г. произошло снижение внешнеторгового оборота на 13,1%, и, соответственно, увеличение контрабанды на 457 случаев. В 2005 году экономическая статистика регистрирует резкое увеличение объемов оборота — на 30,2%, но продолжается рост контрабанды – 89 случаев. По мере стабилизации экономической ситуации, финансовой деятельности государства, хозяйственных субъектов внешней оборот России в 2006 году отмечен значительным ростом и демонстрирует тенденцию к постоянной

стабильности положительную динамику. В этих условиях наблюдается существенное снижение регистрируемых фактов уголовно-наказуемой контрабанды: в 2006 – на 511 случаев, в 2007 — на 362 случая.

Несовпадение векторов динамики в 2005 г. объясняется нами отчасти инерционным эффектом криминальной деятельности, отчасти активизацией деятельности правоохранительных органов по выявлению фактов контрабанды в указанный период. Кроме того, нельзя не учитывать фактор латентности контрабанды. Уровень латентности контрабанды по оценкам экспертов (опрошенные нами сотрудники ГТК) достигает в среднем 60-70%.

Вывод, который следует из анализа динамики активности внешнеэкономической деятельности (далее — ВЭД) и динамики контрабанды, очевиден. Прямым следствием экономических неурядиц и снижения количества официально фиксируемых сделок по экспорту-импорту товаров и услуг, их перемещению через таможенную границу в условиях дефицита платежеспособности хозяйствующих субъектов явился рост нелегального перемещения материальных ценностей как на территорию России, так и за ее пределы. В целом (с поправкой на латентность) можно говорить об определенной корреляции показателей активности легальной внешнеэкономической деятельности и показателей контрабанды. Имеет место обратная пропорциональная зависимость: в период общего ухудшения макроэкономической ситуации, наличии платежного дефицита хозяйствующих субъектов уровень контрабанды заметно возрастает, и, наоборот, по мере оздоровления экономики экспорт-импорт товаров и услуг через таможенную границу, как элемент экономической деятельности, перемещается в легальную сферу, что влечет снижение уровня преступлений, предусмотренных ст. 188 УК РФ. Разумеется, на динамику и перспективы состояния контрабанды

Сноски:

1. Данные ГИЦ МВД Российской Федерации. Форма 1-Г.
2. Данные ГИЦ МВД Российской Федерации. Форма 1-Г.
3. См. например: Кот А.Г. Уголовная ответственность за преступления в сфере налогообложения (по материалам России, Беларуси, Литвы и Польши). Дисс. кандидата юридических наук. М., 1995. С.52; Белоусова С.С. Уголовная ответственность за уклонение от уплаты налогов. Дисс. кандидата юридических наук. М., 1996. С.30; Ларичев В.Д., Гильмутдинова. Таможенные преступления. Уклонение от уплаты таможенных платежей. М., 2001, стр.220 и др.

Библиография:

1. Федеральный закон от 13 октября 1995 г. (в ред. 10 февраля 1999 г.) “О государственном регулировании внешнеторговой деятельности” Указа Президента России от 14 июня 1992 г., № 628.
2. “О порядке экспорта стратегически важных сырьевых товаров”. Бюллетень Верховного Суда Российской Федерации. 1998.
3. Волженкин Б. В. Экономические преступления. СПб., 1999.
4. Горелик А. С., Шишко И. В., Хлупина Г. Н. Преступления в сфере экономической деятельности и против интересов службы в коммерческих и иных организациях. Красноярск, 1998.
5. Душкин С., Русов С. Ответственность за уклонение от уплаты таможенных платежей // Законность. 2000.
6. Жалинский А. Уголовная ответственность за уклонение от уплаты таможенных платежей // Законность. 2001.
7. Красиков Ю. Контрабанда и уклонение от уплаты таможенных платежей // Российская юстиция. 2000.
8. Родина Л. Обратная сила закона об ответственности за контрабанду // Законность. 1998.
9. Чучаев А., Иванова С. Уклонение от уплаты таможенных платежей // Российская юстиция. 1999.

MANAGEMENTUL ORGANIZAȚIEI. SPECIFICUL MANAGEMENTULUI ORGANIZAȚIILOR DIN ORGANELE APĂRĂRII NAȚIONALE, SECURITĂȚII STATULUI ȘI ORDINII PUBLICE

Importanța activității de conducere a organizațiilor este cauzată de necesitatea coordonării, dirijării și îndrumării acțiunilor colective ale oamenilor în vederea atingerii obiectivelor propuse.

La etapa actuală a dezvoltării organizațiilor, în condițiile activității cu resurse materiale, financiare și, mai ales, umane limitate nu este suficient numai de a **organiza, îndruma, supraveghea, dirija** sau **administra** activitatea acestora.

Conducerea este, de regulă, o activitate complexă, care include o seamă de atribuții și funcții cum sunt: previziunea, organizarea, comanda, coordonarea, controlul, climatul, motivarea, evaluarea rezultatelor etc. Conducerea, de asemenea, vizează o multitudine de aspecte (de ordin economic, politic, militar, tehnic, psihologic, social, educațional etc.), pe care le armonizează și le integrează în vederea realizării scopurilor stabilite, în condiții optime. Conducerea este, astăzi, o activitate de sine stătătoare (deosebită de activitățile de realizare și de execuție) și trebuie să se exercite de oameni special pregătiți (profesioniști ai conducerii).

Deoarece conducerea se exercită nu numai la nivel de grup, de organizație, ci la scara întregii societăți (în cazul conducerii statelor) sau chiar a unor organisme interstatale (cum este cazul organismelor europene și euro-atlantice sau a marilor concerne industriale transnaționale, care nu mai țin cont de limitele teritoriale ale unui singur stat), acest proces, deosebit de complex, trebuie exercitat de personal dotat cu un potențial și trăsături de caracter deosebite.

Apariția și dezvoltarea conceptelor de „**management**” (conducere) și „**manager**” (conducător, persoană de conducere), întrebuintate tot mai frecvent, nu mai sunt o modă, ci o necesitate.

În opinia unor specialiști, **managementul** desemnează **știința conducerii organizațiilor social-economice și conducerea lor științifică**, atribuindu-i trei sensuri:

1. de știință, adică de ansamblu organizat și coerent de cunoștințe, concepte, principii, metode și tehnici, prin care se explică în mod sistematizat fenomenele și procesele, ce au loc în conducerea organizațiilor;

2. de artă, pentru că reflectă latura pragmatică constând în priceperea, măiestria managerului de a

aplica cunoștințele teoretice realităților diferitelor situații, cu rezultate bune, în condiții de eficiență;

3. de stare de spirit specifică, reflectată în felul de a vedea, a dori, a căuta și accepta progresul.

Prin urmare, managementul este un proces (o succesiune de activități), ce implică anumite funcții și principii general acceptate, care orientează gândirea și acțiunea managerilor, dar și un obiect de studiu, însumând un ansamblu de cunoștințe, ce pot fi învățate, iar apoi aplicare în procesul de conducere.

Mihaela Vlăsceanu, definind conducerea ca un „proces dinamic de organizare și coordonare de către un grup într-o anumită perioadă de timp și într-un context organizațional specific a altor grupuri de membri ai organizației, în scopul realizării unor sarcini și scopuri specifice”, consideră, că în zilele noastre, „conducerea nu se mai limitează la o singură persoană; există un grup de conducători responsabili de diferite sectoare de activitate și de diferite grupuri de oameni”. Cu alte cuvinte, diviziunea muncii și specializarea activităților umane își pun tot mai mult amprenta și pe conducerea organizațiilor.

Această definiție pune în evidență rolul tot mai important al factorului uman în conducere, deoarece eficiența activității manageriale (și, deci, a organizației) se corelează strâns cu capacitatea conducătorilor de a integra și coordona eforturile tuturor membrilor organizației pentru a obține rezultatele dorite.

În funcție de tipul de organizație și de natura activităților desfășurate în cadrul acesteia, apar și elementele specifice ale structurilor de management, care determină, în ultimă instanță, „personalitatea”, „cartea de vizită” a organizației respective.

Organizațiile, fiind sisteme deschise, sunt caracterizate drept sisteme sociale dinamice, complexe, probabilistice și relativ stabile, capabile de autoreglare și autoinstruire. Specificând rolul deosebit al resursei umane, putem conchide, că **organizația este un sistem social, în care și prin care oamenii interacționează (cooperează) întru realizarea unor scopuri comune**, sau, altfel spus, organizația implică o formă distinctă atât de corelare între oameni și scopuri, cât și între oameni și structuri.

Literatura de specialitate descrie pe larg mai multe modalități de clasificare a organizațiilor, printre

pentru toate eșaloanele.

A șasea caracteristică se poate formula ca funcția specială a managementului — aceea de a forma (inițial și pe parcurs) fiecare conducător în așa fel, încât prestigiul individual să fie la nivelul prestigiului social al structurii respective.

Atât cu prilejul selectării personalului de conducere, cât și în timpul formării și al carierei, trebuie avute în vedere, cultivate și dezvoltate acele calități individuale, a căror rezultantă să fie o îmbinare perfectă a prestigiului funcției cu prestigiul persoanei care o îndeplinește. În acest context se cuvine amintit și faptul, că autoritatea oricărui comandant trebuie să fie una de competență (nu doar de funcție).

Aceste caracteristici (la care pot fi adăugate și altele) dau managementului organizațiilor amintite o „personalitate” și o „specificitate” distinctă, care îl deosebește de managementul practicat în alte domenii, fără a ignora, însă, caracteristicile comune tuturor tipurilor de management.

Managementul sistemului organizațional este exercitat de liderul acestuia și este cel care inventariază „intrările” reprezentate de priceperile și motivația indivizilor, care le prelucrează și realizează „ieșirile”, sub formă de sarcini și obiective sau chiar sub formă de comportamente ale subordonaților.

Aceste trei componente – intrările, prelucrările și ieșirile constituie ceea ce se numește sistem închis, caracteristici, care pot fi atribuite organizațiilor cuprinse în aria noastră de examinare. Într-un sistem organizatoric de acest fel, în care măsura performanței este dată de atingerea scopurilor și comunicarea rezultatelor membrilor organizației, procesele sunt, de fapt, de natură cibernetică. În realitate, însă, organizațiile sunt influențate și de mediul, în care își desfășoară activitatea. Din acest punct de vedere organizațiile, în general, nu pot fi considerate sisteme închise.

Evenimente, pe care liderul nu îndrăznește să le considere ca „intrări”, întrucât sunt exterioare organizației pe care o conduce, pot determina schimbări majore, cu un impact ulterior considerabil asupra ansamblului sistemului condus. Dacă o organizație este condusă ca sistem închis, influențele externe pot produce perturbări, care afectează ansamblul funcțional al organizației.

Chiar în cazul unor sisteme finite (complet închise), precum este ființa umană, se încearcă a interveni și a o modifica. În acest sens psihogeneticienii și psihopedagogii insistă asupra influențelor mediului asupra existenței umane.

De aceea putem considera, că majoritatea sistemelor, în care este implicată existența umană, sunt mai mult sau mai puțin deschise, dar niciodată închise. În aceste sisteme putem distinge componentele tipice – intrările, procesările și ieșirile, dar și numeroase legături cu mediul exterior.

Un model, care ar descrie managementul

organizațiilor, trebuie să arate că organizația este un sistem compus din subsisteme vitale pentru supraviețuirea sa. În același timp, liderul organizației trebuie să se prezinte nu numai ca un subsistem vital al organizării de ansamblu, ci ca un „centru” sau „pilot” al sistemului, capabil să determine oamenii să atingă scopurile preconizate. Mai mult, modelul trebuie să sugereze complexitatea relațiilor interumane dintre subsisteme și ansamblul sistemului.

Orice organizație, este subdivizată în echipe funcționale. Membrii acestor echipe se influențează reciproc pe o serie de căi complicate, dar și pe o serie de căi stabilite de lider. Simultan membrii grupurilor dezvoltă atitudini de loialitate sau de respingere atât în interiorul, cât și în afara grupurilor, complicând și mai mult influențarea și controlul comportamentelor individuale de către lider. Aceste relații sunt și mai pronunțate în cadrul organizațiilor de tip militar, în poliție sau organele, ce țin de securitatea statului.

De asemenea, orice organizație este constituită din subsisteme vitale precum: indivizi, grupuri, lideri omologi și superiori, precum și un grup nebulos de elemente, care constituie mediul extern.

Deși oricare subsistem poate avea o importanță variabilă, relațiile dintre ele rămân mereu aceleași la nivelul întregului sistem de conducere al organizației. Organizațiile, de la cea mai simplă până la cea mai complexă, comportă această structură de conducere.

Managementul organizațiilor trebuie examinat având la bază elementele sale: oamenii, grupurile și liderul nemijlocit.

Înțelegerea oamenilor, ca membri ai organizației, constituie baza conducerii eficiente a organizației, în general, și a celei militare, în special. Fiecare individ aduce în organizație un set unic de aptitudini, priceperi și trebuințe, precum și un set de deficiențe sau lipsuri, care trebuie corectate. Există o serie de trăsături psihologice individuale deosebit de importante, cunoașterea cărora îi va permite liderului să înțeleagă, să stabilească și să influențeze pozitiv comportamentele subordonaților.

Un alt proces individual de mare interes pentru lider este cel motivațional. Procesul motivațional realizează, prin trebuințe și așteptări individuale, răspunsuri la recompense și pedepse generând atitudini față de profesie. Cunoașterea acestor procese va permite liderului să stabilească și să influențeze comportamentele subordonaților și să îi ajute să-și cultive abilitățile și deprinderile necesare realizării cu succes a performanțelor dorite.

În fine, ca parte a procesului de dezvoltare, trebuie cunoscut și procesul adaptării la solicitări și la stres, care este de interes maxim pentru lider.

Și, nu în ultimul rând, cunoașterea de către liderul militar a propriilor trăsături individuale, a deficiențelor în procesul prelucrării informațiilor, a susceptibilității la nevoile de schimbare ale

Dr. Alexandru PÎNZARI,
șef al catedrei „Management în organele afacerilor interne”,
conferențiar universitar

CULTURA JURIDICĂ ÎN ACTIVITATEA MANAGERIALĂ A ORGANELOR AFACERILOR INTERNE

Examinând problemele legate de rolul culturii juridice în activitatea managerială, de nivelul acestei culturi, este necesar să pornim de la aceea, că activitatea managerială în OAI se realizează în două forme.

În primul rând, activitatea managerială ca atare în sistemul organelor de interne are drept scop menținerea sistemului dat în bună stare de funcționare și se întemeiază pe relații de subordonare și interdependență pe linii de serviciu, lucru asigurat prin intermediul unor comenzi de dirijare prescise formulate, dar și de legislația în vigoare și de alte acte normative, care reglementează activitatea organelor de interne nemijlocit în interiorul sistemului OAI. Desigur, cultura juridică are, pentru această formă managerială, o mare importanță pentru organizarea reușită a îndeplinirii sarcinilor de serviciu. În plus, la nivelul acestei forme manageriale există și un sistem de control și evidență exercitat atât de organele puterii de stat, cât și de organele departamentale de control din componența MAI, care reacționează în timp util și influențează procesul de formare a culturii juridice. Fără îndoială, nu putem afirma, că în prezent nivelul culturii juridice în sistemul nostru este satisfăcător, deoarece această noțiune este mai mult un proces, care ar trebui să fie în permanentă dinamică de creștere.

În al doilea rând, activitatea managerială se manifestă prin activitatea nemijlocită a fiecărui funcționar în exteriorul sistemului OAI. Căci, realizându-și funcțiile de bază de menținere a ordinii publice, de instaurare a controlului social asupra dinamicii criminalității etc., fiecare funcționar de poliție realizează activități manageriale influențând și dirijând (deseori contra voinței lor) manifestările voluntare și involuntare ale indivizilor, care fac parte din alte sisteme sociale dirijate. Anume acest aspect al activității manageriale, dar și al culturii juridice în acest proces, am dori să-l tratăm în cele ce urmează.

Asocierea la valorile și standardele europene, care necesită întâi de toate respectarea strictă a drepturilor omului, iar aceasta presupune, la rândul său, un nivel înalt de cultură juridică, a impus elaborarea și aprobarea de către Guvern a Codului de Etică și Deontologie al Poliștilor. Acest document, bazându-se pe Declarația Universală a Drepturilor Omului, pe Constituția Republicii Moldova și alte acte

juridice, indică direct necesitatea creșterii permanente a nivelului de cultură atât generală, cât și managerială și juridică al poliștilor.

Examinând opiniile asupra acestei probleme ale diferitor savanți, constatăm că cultura juridică în activitatea managerială polițienească își are specificul și structura sa, care se bazează pe gradul de cultură generală a managerului și pe conștiința juridică a personalității lui.

Structura culturii juridice în activitatea managerială reiese din conținutul culturii juridice nemijlocite a funcționarului organelor de poliție, care, după cum am menționat deja, activând în exteriorul sistemului OAI, îndeplinește diverse activități manageriale.

Conținutul culturii juridice în activitatea managerială a OAI poate fi divizată, la modul convențional, pe cinci direcții, care, concomitent, compun o totalitate interdependentă și nu pot fi separate în cadrul activității practice.

Prima direcție presupune buna cunoaștere și înțelegere de către managerul OAI a principiilor dreptului, normelor juridice și altor acte normative, care reglementează activitatea managerială a OAI. Fără cunoașterea și înțelegerea bazei normative nu putem vorbi despre existența culturii juridice.

Anume spre aceasta — spre cunoașterea și înțelegerea principiilor, care guvernează conduita profesională a poliștilor, ne orientează Capitolul IV (art. 6) al Codului de Etică și Deontologie al Poliștilor. Aceste principii sunt:

- legalitatea;
- egalitatea, imparțialitatea și nediscriminarea;
- transparența;
- capacitatea și datoria de exprimare;
- disponibilitatea;
- prioritatea interesului public;
- profesionalismul;
- confidențialitatea;
- respectul;
- integritatea morală;
- independența operațională;
- loialitatea.

Această direcție se realizează întâi de toate la nivelul selectării, repartizării și pregătirii resurselor umane. Numirea unui manager într-o funcție sau la

Dr. Alexandru PÎNZARI,

șef al catedrei „Management în organele afacerilor interne”,
conferențiar universitar,

Vasile BRAGOI,

lector al catedrei „Management în organele afacerilor interne”,
magistru în drept, doctorand

MANAGEMENTUL EDUCAȚIONAL ÎN COLECTIVUL POLIȚIENESC PRIN INTERMEDIUL COLECTIVULUI

Prezenta lucrare analizează unele noțiuni de pregătire a ofițerilor (educatori) și de orientare a lor la folosirea posibilităților colectivului polițienesc în procesul managementului educațional.

Comisariatul, subdiviziunea, secția pot fi numite centre ale muncii educative cu efectivul. Anume aceste comunități polițienești se află în conlucrare permanentă atât în activitatea de toate zilele, cât și în procesul de formare a personalității polițistului. Aici se formează opinia publică, se stabilesc și se întăresc tradițiile, care, după cum bine știm, sunt pârghii regulatorii puternice ale comportamentului polițiștilor.

În colectivele primare se soluționează, de rând cu altele, și sarcinile formării personalității viitorilor funcționari profesioniști ai organelor afacerilor interne și completului calitativ al colectivului polițienesc.

Educarea în colectiv și prin intermediul colectivului este unul dintre principiile de bază și lor le revine un loc important în managementul educațional. Ea ține de aprofundarea publicității în activitatea OAI, de democratizarea proceselor sociale, de necesitatea activizării factorului uman în munca instructiv-educativă.

Dar trebuie să ținem cont de faptul, că posibilitățile educative ale colectivului nu se folosesc întotdeauna în măsura convenită. Lacuna aceasta are mai multe cauze, printre care un loc de frunte revine necunoașterii potențialului educațional al colectivului, incapacității unor manageri de a pune în funcție acest potențial și a-l orienta în direcția creșterii eficienței muncii, întăririi disciplinei în colectivele polițienești.

Rolul colectivului în dezvoltarea personalității omului este major. Numai în colectiv individul obține mijloacele, care îi permit să-și dezvolte multilateral unele capacități inițiale și, respectiv, numai în colectiv personalitatea polițistului se poate manifesta sub aspect profesional, unde și poate fi apreciat la justa-i valoare de colegii de serviciu.

Activând, conlucrând, conversând cu colegii, persoana concretă își formează viziuni personale asupra diverselor lucruri, își însușește normele morale, noțiunea de colectivism, sentimentul datoriei și responsabilitatea personală, își formează trăsăturile

de caracter, își dezvoltă calitățile personale și profesionale [1].

În același rând, influența educațională a colectivului asupra personalității nu se autorealizează. În acest proces este necesar de evidențiat rolul conducătorului, al ofițerului (educatorului), exemplul lui personal, calitățile social-morale, capacitatea de a însuși metodele educaționale, motivate sub aspect științific și experimentate cub aspect practic.

Pedagogul rus A. Makarenko a lucrat mult asupra creării modelului teoretic al colectivului și a conturat principiile de bază ale organizării și activității lui. Unele dintre aceste principii sunt:

1. prezența scopurilor colective comune;
2. mișcarea permanentă spre realizarea unor perspective;
3. participarea activă la viața statului și a societății;
4. influența directă a colectivului asupra membrilor săi, urmărindu-se procesul de studii, viața obștească, activitatea de serviciu, dezvoltarea culturală și spirituală etc.,
5. rolul de bază al persoanelor experimentate cu vechime în serviciu;
6. crearea, acumularea și păstrarea tradițiilor pozitive;
7. tonusul alert al vieții, educația estetică [2, pag.9].

V. Suhomlinski, continuatorul ideilor a lui A. Makarenko, accentua în mod deosebit însemnătatea dezvoltării calităților colectivului pentru educarea personalităților. Calea spre bogăția morală e foarte complicată: de la aportul fiecărui individ spre bogăția morală comună a colectivului, de la care — spre influența asupra bogăției morale individuale și apoi iarăși de la început — spre depunerea aportului individual îmbogățit în activitatea comună. Și acest proces este nevoie să fie făcut continuu. Forța fiecărui colectiv se măsoară cu gradul de dezvoltare a posibilităților individuale ale fiecărui membru concret al colectivului luat în parte [3, pag. 197].

Întrebările-cheie ale soluționării problemelor educaționale prin intermediul colectivului sunt:

Vasile BRAGOI,

lector superior al catedrei "Management în organele afacerilor interne",
master în drept, doctorand

MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE ȘI PARTICULARITĂȚILE ADAPTĂRII PROFESIONALE ÎN ORGANELE AFACERILOR INTERNE

Adaptarea profesională a tinerilor specialiști la activitatea practică ocupă un loc de frunte în munca cu resursele umane. Ținând cont de faptul, că fiecare funcționar în parte, încadrându-se în OAI, nu este pur și simplu un mecanism funcțional, ci este o individualitate, în activitatea de bază, orientată spre adaptarea profesională, pe primul loc trebuie să fie munca educativă individuală cu efectivul.

Scopul muncii educative individuale constă în formarea unei convingeri trainice de necesitatea profesiei alese și altor calități de ordin etico-moral înalte, reieșindu-se din cerințele Codului, din necesitatea mobilizării fiecărui funcționar la îndeplinirea exemplară a sarcinilor, care stau în fața lui.

În procesul muncii educative individuale se soluționează următoarele sarcini:

- implicarea permanentă cu scop educativ concret bine determinat a întregului efectiv al corpului de comandă;

- cunoașterea profundă și evidența nivelului de pregătire profesională a efectivului, a nivelului de dezvoltare morală și fizică a fiecărui subaltern, a trăsăturilor psihologice specifice, a necesităților și cerințelor lui;

- determinarea metodelor și formelor pedagogice corecte de influență asupra conștiinței și comportamentului fiecărui subaltern;

- prevenirea manierelor comportamentale negative și a încălcărilor de disciplină, întemeindu-ne pe buna cunoaștere a deosebirilor individuale ale fiecărui subiect al procesului educațional;

- dezvoltarea multilaterală a fiecărei personalități în cadrul colectivului, a dexterităților și aptitudinilor ei;

- folosirea rațională a fiecărui lucrător la acele sectoare de serviciu, care ar corespunde posibilităților și capacităților fiecăruia în parte;

- atitudinea individuală în procesul de instruire și de formare a măiestriei profesionale și de serviciu, a deprinderilor și aptitudinilor profesionale;

- implicarea activă a fiecărui funcționar în activitatea obștească;

- organizarea corectă a muncii educative individuale și a influenței colectivului asupra personalității fiecărui funcționar.

Conținutul muncii educative individuale este îndreptat spre asigurarea îndeplinirii cinstite și corecte a sarcinilor de serviciu, spre respectarea strictă a legalității, a drepturilor și libertăților cetățenilor, spre formarea unui comportament colegial și respectuos în colectivul polițienesc.

Un rol de bază în munca legată atât de adaptarea profesională, cât și de munca educativă individuală efectuată în acest scop îi revine (în comisariatele de poliție) comisarului de poliție, comisarului adjunct pentru munca cu efectivul și nemijlocit conducătorului subdiviziunii, în care activează lucrătorul, care, toți, trebuie să fie buni cunoscători ai sufletelor omenești și maeștri în domeniul educațional.

Un volum însemnat de timp ofițerii conducători trebuie să acorde tinerilor specialiști — să cunoască dispoziția lor, să aibă grijă de îmbunătățirea condițiilor lor de serviciu, trai și odihnă, de creșterea nivelului lor de cultură atât generală, cât și juridică.

Munca cu subalternii este grea, multilaterală și minuțioasă. Una dintre condițiile, care ne-ar putea asigura succesul pe acest tărâm, este apropierea față de problemele lucrătorilor tineri, atenția față de ei, îmbinarea exigenței față de îndeplinirea obligațiilor de serviciu cu grijă față de ei și problemele lor, depunând eforturi maxime pentru a le rezolva. Formulând principiul pedagogic principal în această activitate, cunoscutul pedagog A.S. Makarenko menționa: „Omului trebuie să i se înainteze cerințe majore, dar, de rând cu acestea, față de el trebuie să dăm dovadă și de un respect major” [1, pag. 229].

Evident, folosind munca educativă individuală în procesul de adaptare profesională, este necesar să utilizăm diverse forme și metode de studiere a personalității lucrătorilor.

Studierea atentă a subalternilor de către conducătorii educatori, cunoașterea calităților lor morale, psihologice și de serviciu constituie una dintre condițiile de bază ale soluționării sarcinilor de serviciu, ale instruirii și educării subalternilor.

În cadrul soluționării problemei de studiere a tânărului specialist trebuie evidențiate întâi de toate două laturi esențiale: prima — ce trăsături ale persoanei concrete trebuie studiate, și a doua — cum să structurăm acest studiu, ce metode și forme să folosim.

Rodica BULAI,
 lector al catedrei „Științe reale și tehnologii informaționale”,
 master în tehnologii informaționale,
Iurie BULAI,
 lector al catedrei „Procedură penală și criminalistică”,
 master în drept

SISTEMUL DE DREPT AL SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Viața generală a societății nu poate să se extindă asupra nici unui domeniu, fără ca viața juridică să se extindă și ea, în același timp și în aceeași măsură, asupra acestuia.
 (Emile Durkheim).

Este bine știut, că societatea informațională bazată pe cunoaștere are un impact puternic asupra sistemelor economic, social, politic și juridic. Pretutindeni organele de stat, agenții economici și persoanele fizice crează și exploatează diferite sisteme informatice. În baza tehnicii de calcul și a mijloacelor de telecomunicații se elaborează și se implementează sisteme automatizate de plăți intra- și interbancare, de dirijare a proceselor tehnologice, de proiectare etc. Au căpătat răspândire sisteme gestionate de persoane fizice și juridice, care permit conectarea și accesul la sistemele informatice internaționale. Cu alte cuvinte, în mai puțin de o generație revoluția informațională și aplicarea calculatoarelor în cele mai diferite aspecte ale vieții societății a schimbat lumea.

Dar trebuie să spunem, că și interacțiunile dreptului cu informatica sunt multiple. Analiza dreptului ca organism, din unghiul de vedere al teoriei sistemelor, presupune, pe de-o parte, studiul actelor normative drept elemente componente ale sistemului, iar, pe de altă parte, studiul relațiilor dintre ele, care conferă sistemului de drept un anumit grad de integralitate.

Din unghiul de vedere al procesului de emiterie a actelor normative juristul este un specialist al științelor pozitive, apropiindu-se de cibernetică și de informatica juridică, sub raportul tehnicii legislative.

Apropierea sistemului de drept de un model informatic reduce vulnerabilitatea acestuia. Informatica juridică documentară este indispensabilă juristului, care se informează din bazele de date (vezi, de exemplu, MoldLex).

Impactul calculatorului asupra dreptului determină nu numai modificări în ceea ce privește realizarea funcției de drept, dar și mutații conceptuale și metodologice. Juristul se adaptează modelului cibernetic sub raport conceptual, deoarece obiectul

supus analizei sale răspunde atât principiilor logicii formale, cât și logicii dialectice [1].

Dacă sistemul informatic nu poate pronunța o sentință judecatorească, totuși, el poate emite decizii având caracter așa-zis repetitiv, și anume decizii, care fac posibilă aplicarea mecanică (pentru aceleași categorii de fapte) a unor norme juridice la situații de fapt simple și reductibile în formule matematice finite. Succesele realizate în spațiul informatic ar putea fi utilizate și în cadrul instituțiilor de ocrotire și garantare a dreptului în Republica Moldova.

Implementarea unor sisteme informatice în cadrul organelor de ocrotire și asigurare a dreptului (organelor de urmărire penală, instanțelor) conduce la optimizarea funcționării acestora prin posibilitatea de a consulta în mod automat dosarele, modernizând în acest fel fișierele și registrele de evidență, reducând în medie timpul soluționării cazurilor, întocmind în timp real statistici cu caracter sociologic, judiciar etc. Astfel de statistici pot oferi date prețioase referitoare la evoluția stadiului dosarelor, pot ușura armonizarea practicii judiciare prin înlăturarea unor deosebiri nejustificate în solutionarea unor spețe identice, pot preciza frecvența proceselor pe ramuri de drept, lucru ce are consecințe directe asupra repartizării personalului în organele de urmărire penală și cel judecătoresc. În această direcție, prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1202 din 17.10.2006 s-a aprobat “Concepția Sistemului informațional integrat al organelor de drept”, care determină direcțiile de bază ale asigurării informaționale a organelor de drept din țară, inclusiv sunt trasate cerințele generale față de acest sistem integrat ca mecanism, care va asigura formarea spațiului informațional unic al organelor de drept.

Pe de altă parte, din dosare se pot extrage informații utile referitoare la activitatea globală a

informații (expunere, comunicare, distribuție, achiziție). În același timp, însă, dreptul la secretul comunicațiilor sau dreptul la viața intimă (privacy) sunt drepturi fundamentale ale omului, care pot fi încălcate foarte ușor în societatea informațională (prin rețeaua Internet, în special). Securitatea sau supravegherea din partea statului sunt scuze banale invocate de guverne pentru a justifica îngrădirea comunicării umane libere.

Secretul comunicațiilor se referă la toate tipurile de comunicații interpersonale în societatea informațională. Pentru a asigura această cerință este necesar ca legislația să cuprindă norme corespunzătoare pentru acest domeniu, prevăzute cu sancțiuni adresate celor care le încalcă.

Toți cei care produc, furnizează și utilizează produse informatice sau care prestează servicii informatice sunt obligați (prin lege) să le asigure celor care folosesc (produsele sau serviciile lor), că ele nu sunt de natură să afecteze drepturile omului și libertățile individuale, luând măsurile corespunzătoare.

Este recunoscut de toată lumea faptul, că informatizarea nu este o tehnică politică neutră: ea participă cu un dinamism propriu puternic, care stimulează consolidarea centrelor de putere (instituțiile statului și marile întreprinderi sau corporații) în dauna libertăților individuale.

Conflictul între libertatea de exprimare și secretul comunicațiilor, pe de o parte, și interesul public, pe de altă parte, nu poate fi stins, decât printr-o legislație adecvată, pe care Republica Moldova o poate elabora, având în vedere experiența internațională în domeniu (de exemplu, în Marea Britanie există „Data Protection Act” din 1984; în SUA – „Communication Decency Act” din 1995 etc.).

Creșterea exponențială a Internet-ului a fost văzută de diverse medii de afaceri drept o oportunitate deosebită; alături de oportunitățile de afaceri deosebite, Internetul prezintă o serie de dezavantaje sau „capcane”, de care trebuie să se țină seama pentru a evita pierderile, în primul rând — cele de ordin financiar.

Cele mai mari amenințări, care se ridică în fața comerțului electronic, sunt:

— securitatea, încă precară, a tranzacțiilor;

— lipsa unor reglementări juridice clare și armonizate la nivel global.

Soluționarea acestor probleme și transformarea comerțului electronic într-o adevărată oportunitate pentru țara noastră se bazează pe:

a. elaborarea unui cadru legal adecvat pentru afaceri în Internet, care să cuprindă nu numai Legea Republicii Moldova „Cu privire la documentul electronic și semnătura digitală” (nr.264-XV din 15.07.2004) și Legea Republicii Moldova „Privind comerțul electronic” (nr.284-XV din 22.07.2004), ci și reglementări referitoare la banii electronici,

fiscalitatea în Internet și modul de încheiere a contractelor în Internet;

b. crearea unei infrastructuri informatice corespunzătoare pentru asigurarea securității informatice;

c. elaborarea unor reglementări specifice în domeniul securității informatice (pe plan internațional asistăm chiar la crearea unei ramuri de drept cu titlul Dreptul securității informatice).

Dezvoltarea vertiginoasă a tehnologiei a creat, pe lângă numeroase beneficii, și delictate cu un conținut foarte sofisticat, pentru soluționarea cărora avem nevoie de o legislație specifică.

Deși în societatea informațională varietatea delictelor este mare (și va fi și mai mare pe măsură ce tehnologia va progresa), considerăm, că următoarele fapte infracționale sunt cele mai frecvente și ar trebui, prin urmare, avute în vedere de legiuitorul penal: fraudă informatică; falsul informatic; fapte care prejudiciază datele sau programele pentru calculator; sabotajul informatic; accesul neautorizat; interceptația neautorizată; pirateria software; spionajul informatic; defăimarea prin Internet; distribuirea de materiale obscene în Internet; spam-ul etc. [3], afară de acele „Infracțiuni în domeniul informaticii și telecomunicațiilor”, care sunt stipulate în cap.XI cu aceeași denumire al Codului penal al Republicii Moldova.

Cadrul legal al societății informaționale în Republica Moldova trebuie să răspundă cerințelor locale, fiind, însă, în strânsă corelație cu cadrul regional și internațional. În acest scop pentru elaborarea legislației penale în domeniu trebuie să se țină cont și de reglementările altor state pentru a veni în întâmpinarea armonizării legislației în domeniu (principiu cerut cu insistență datorită caracterului transfrontalier al criminalității informatice).

Drept exemplu poate servi ONU, care au elaborat chiar și un manual și a fost enunțat câteva principii de armonizare a legislației penale în domeniu, de care și Republica Moldova ar trebui să țină seama:

- subsidiaritatea represiunii penale (crearea de noi categorii de infracțiuni sau modificarea legilor naționale existente, numai dacă alte măsuri sunt ineficiente, pentru prevenirea unei inflații de norme penale);

- completarea listelor de infracțiuni prevăzute în Recomandarea 9/89 a Consiliului Europei sau în Manualul ONU referitoare la crima comisă cu ajutorul calculatorului și prevederea acestor infracțiuni în legislațiile naționale, ținându-se cont de dezvoltarea tehnologiilor informaționale;

- ocrotirea prin mijloace nepenale a materiei, mai ales când relațiile dintre părți se bazează pe existența unui contract (comerțul electronic);

- ocrotirea sistemelor informatice în așa fel,

Cristina PATIURCA,

lector al catedrei "Management în organele afacerilor interne",
magistru în drept, doctorand

ROLUL MANAGERULUI ÎN RESPECTAREA ȘI PROMOVAREA ELEMENTELOR DE COMUNICARE NONVERBALĂ

În limbajul cotidian utilizarea termenului *comunicare* nu întâmpină probleme speciale. Majoritatea vorbitorilor îl identifică cu noțiunile „a aduce la cunoștință” sau „a informa”. Faptul este evidențiat de orice dicționar explicativ, unde, în general, sunt menționate trei semnificații, parțial suprapuse, ale acestui termen:

- înștiințare, aducere la cunoștință;
- contacte verbale în interiorul unui grup sau colectiv;
- prezentare sau ocazie, care favorizează schimbul de idei sau relații spirituale.

Simplitatea aparentă nu elimină, însă, necesitatea definirii mai exacte a semnificațiilor semantice ale termenului „comunicare”.

Comunicarea este un proces, care, din unghiul de vedere al științei comunicării, dispune de patru componente fundamentale: un emițător, un canal, informația și un receptor. Esența procesului este deplasarea, transferul sau, mai bine zis, transmiterea informației de la un participant al comunicării la celălalt. În mod frecvent, circulația are loc în dublu sens, adică e bidirecționată. Dar uneori transmiterea informației poate avea loc și în sens unic. Comunicarea nu se încheie odată cu preluarea, cu receptarea informației. Informația poate exercita o influență efectivă asupra opiniilor, ideilor sau comportamentului celor ce o receptează. Pentru ca transferul de informație să devină proces de comunicare, emițentul trebuie să aibă intenția de a provoca receptorului un efect oarecare. Prin urmare, „**comunicarea**” devine un proces, prin care emițătorul transmite informație receptorului prin intermediul unui canal, cu scopul de a produce asupra receptorului anumite efecte.

Comunicarea, în știința managerială, este cunoscută ca principala activitate desfășurată de manageri, fiind considerată „componenta de baza a funcției de coordonare” (T. Zorlentan).

În sens larg, prin comunicare înțelegem schimbul de mesaje dintre două sau mai multe persoane din cadrul unei organizații în vederea realizării obiectivelor sau, mai simplu, un schimb de mesaje între un emițent (E) și un receptor (R).

La întrebarea „de ce comunicăm într-o organizație?” poate exista o multitudine de răspunsuri, câteva, însă, fiind unanim acceptate:

- funcțiile managementului nu pot fi operaționale în lipsa comunicării. Procesele de stabilire a obiectivelor, de realizare a concordanței cu structura organizatorică, de armonizare a acțiunilor cu obiectivele inițiale și de eliminare a defecțiunilor, de antrenare a personalului se bazează pe primirea și transmiterea de mesaje;

- comunicarea stabilește și menține relațiile între angajați;

- prin *feed-back*-ul realizat comunicarea relevă posibilitățile de îmbunătățire a performanțelor individuale și generale ale organizației;

- aflată la baza procesului de motivare, comunicarea face posibilă identificarea, cunoașterea și utilizarea corectă a diferitelor categorii de nevoi și stimulente pentru orientarea comportamentului angajaților spre performanță și satisfacții;

- comunicarea contribuie la instaurarea relațiilor corecte și eficiente, de înțelegere și acceptare reciprocă între șefi și subordonați, între colegi, persoane din interiorul și din exteriorul organizației.

Astfel, se poate afirma, că este imposibil să găsești un aspect al muncii managerului, care să nu implice comunicarea. Problema reală a comunicării organizaționale nu este faptul, dacă managerii se angajează sau nu în acest proces, ci dacă ei comunică bine sau nu.

Marea diversitate a formelor de comunicare, care se derulează în cadrul organizațiilor, solicită încadrarea lor în anumite clasificări, utilizând mai multe criterii, și anume:

a) În funcție de direcție:

- descendentă;
- ascendentă;
- pe orizontală;
- pe diagonală.

Comunicarea descendentă urmează, de obicei, relațiilor de tip ierarhic, derulându-se de la nivelul managerului, adică de la vârf, către nivelurile de execuție. Conținutul ei este dat de decizii, reglementări, instrucțiuni, transmiterea de sarcini, solicitarea de informație. Principala problemă a comunicării descendente este necesitatea, ca mesajul să fie ”filtrat” în timp ce este vehiculat de la un nivel ierarhic la altul, deoarece fiecare nivel interpretează

prin ceea ce facem: modul cum stăm sau cum umblăm, cum ridicăm din umeri sau facem un gest, cum ne îmbrăcăm, cum conducem mașina sau ședem la birou – toate acestea au o semnificație și comunică o idee.

Sensul acestei comunicări depinde de context și de relațiile dintre indivizi.

Comunicarea nonverbală este deosebit de importantă pe plan social. De obicei, afirmațiile verbale sunt influențate de o serie de factori, cum ar fi: teama de a nu jigni sau supăra, dorința de a încheia o afacere sau a realiza o înțelegere, presiunea socială, care uneori ne determină să spunem, că suntem de acord cu cineva chiar dacă nu este așa etc. Comunicarea nonverbală completează, întărește, nuanțează sensul mesajelor verbale și, în anumite situații, este chiar mai credibilă, decât comunicarea verbală.

Comunicarea este un element esențial al oricărei organizații. În general, managerii de orice nivel de conducere ai unei organizații trebuie să acționeze, nu să reacționeze.

Oamenii trebuie pregătiți astfel, încât prin intermediul comunicării personale să scadă din rezistența la implementarea schimbărilor, care presupun parcurgerea mai multor etape:

- etapa de inițiere a schimbării;
- etapa de implementare;
- etapa de control.

Comunicarea internă este un domeniu foarte complex. Oamenii simt nevoia să știe, din surse sigure și nu din zvonuri, care sunt problemele cele mai importante, cu care se confruntă sistemul polițienesc, ce schimbări se realizează și care sunt perspectivele evolutive până la atingerea scopului propus prin strategiile aprobate.

În ultimii ani comunicarea dintre organizația polițienească și societatea civilă s-a îmbunătățit, căpătând noi valențe, iar poliția, din fericire, a reușit să se adapteze din mers la schimbările și evoluția societății din această perioadă.

Comunicarea este indispensabilă influenței educative a polițiștilor, realizării coeziunii în subdiviziunile, direcțiile și aparatul central al Ministerului Afacerilor Interne, precum și îmbunătățirii cooperării dintre acestea.

Oricare ar fi forma de comunicare utilizată, liderul unei subdiviziuni polițienești trebuie să stăpânească informația la nivelul adecvat și să o folosească ca și pe orice altă resursă aflată la dispoziție, pentru a putea optimiza în permanență procesul de comunicare și de îndeplinire a misiunii primite.

Comunicarea permite liderului (managerului) realizarea oportună a feed-back-ului, prin care evaluează, dacă au fost înțelese corect mesajele, care au fost transmise în formă de ordine, dispoziții, hotărâri etc.

Bibliografie:

1. Cornescu V., Marinescu P., Curteanu D., Toma S. *Management – de la teorie la practică*. Editura Universității din București, 2004.
2. Alois Ghergut. *Management general și strategic în educație*. Ghid practic, Editura Polirom, 2007.
3. Nicolescu O., coordonator. *Strategii manageriale*. București, 1996;
4. Voicu Constantin, Sandu Florin. „Managementul organizațional în domeniul ordinii publice”, Vol. I și II. Editura Ministerului de Interne, București, 2001.
5. L. Stog, M. Calutchi. “Psihologie managerială”, Chișinău, 2002.

a cheilor publice de nivel superior:

a) certifică cheile publice ale persoanelor împuternicite ale Centrelor de certificare de nivelul al doilea;

b) suspendă valabilitatea, repune în funcțiune și revocă certificatele cheilor publice, emise de acest Centru;

c) creează și ține Registrul certificatelor cheilor publice ale persoanelor împuternicite ale Centrelor de certificare de nivelul al doilea;

d) confirmă autenticitatea și valabilitatea certificatelor cheilor publice ale persoanelor împuternicite ale Centrelor de certificare de nivelul al doilea.

Tematica utilizării sistemelor criptografice, discutată anterior, se răsfrânge și asupra sistemelor, care utilizează și semnăturile digitale, domeniu, în care a evoluat criptografia modernă, și cel al creării unor protocoale de autentificare – tehnica, prin care un proces verifică, dacă partenerul de comunicare este cel presupus și nu un impostor. Verificarea identității unui proces de la distanță este dificilă și necesită utilizarea unor protocoale complexe, bazate pe tehnici criptografice.

Problema poate fi imaginată intuitiv sub forma a doi parteneri, care comunică, și a altuia, care dorește să intre fraudulos în comunicare, simulând pe oricare dintre partenerii de discuție. Ca metodă de protecție cei doi utilizatori pot stabili, de exemplu, o cheie secretă de sesiune, dar această metodă presupune transmiterea cheii printr-un canal sigur; din acest motiv se preferă, ca și în cazul împiedicării interceptărilor, utilizarea criptărilor cu chei publice.

Unul dintre protocoalele de autentificare, folosit în sisteme în timp real, se numește Kerberos (omonimul câinelui-paznic al lui Hades, care îi ținea pe cei nedoriți afară). Conectarea securizată la un server, aflat la distanță cu SSH, folosește pentru autentificare un alt protocol, bazat pe algoritmul cu cheie publică RSA.

Problema autentificării impune găsirea unui corespondent electronic pentru semnăturile autorizate, de pe documentele legale. Un asemenea corespondent utilizează semnătura digitală (vezi figura de mai jos) și presupune existența unui sistem, prin care una dintre părți să poată transmite mesaje “semnate” celeilalte părți, astfel încât:

— receptorul să poată verifica identitatea, pe care pretinde că o are emițătorul. Această cerință este necesară, de exemplu, în sistemele financiare: calculatorul trebuie să se asigure, că un ordin de cumpărare sau de plată aparține companiei, cu al cărei cont bancar se va opera ;

— transmițătorul să nu poată renege, ulterior, conținutul mesajului. Această necesitate asigură protejarea băncilor împotriva fraudelor: un client

necinstit ar putea acuza banca implicată în tranzacție, pretinzând, de exemplu, că nu a emis un anumit ordin (de plată) ;

— receptorul să nu poată pregăti el înseși mesajul. În cazul unei tranzacții financiare cu o bancă această cerință protejează clientul, dacă banca încearcă să-i falsifice mesajul.

Ca semnături digitale se pot folosi semnături cu cheie secretă sau publică, dar, așa cum am explicat anterior, de obicei se preferă cheile publice.

În cazul mesajelor transmise prin poșta electronică riscul legat de impersonificarea expeditorului este destul de mare, fiindcă standardele utilizate pentru transmiterea poștei electronice sunt simple, și, în plus, au fost făcute publice (ceea ce înseamnă, că oricine are acces la ele și poate să le studieze). Standardul de e-mail nu are la bază nici un sistem pentru verificarea identității celui, care trimite un mesaj de poșta electronică, bazându-se pe o încredere reciprocă între utilizatori. Acest neajuns ar putea fi fructificat de persoane răuvoitoare pentru a trimite mesaje de poșta electronică de pe adrese false sau chiar de pe adrese existente, pretinzând, că sunt utilizatorii, care dețin acele adrese de poșta electronică. Practic este (aproape) imposibilă identificarea unei persoane, care a emis asemenea mesaje, fiindcă în Internet există servere, care asigură transmiterea anonimă a mesajelor (“anonymous remailers”), trimițându-le de la un server la altul de mai multe ori înainte de a le direcționa către adevărata destinație.

Pentru autentificarea expeditorului unui mesaj (de poșta electronică sau un ansamblu de date, transmis prin Internet în alte scopuri) se folosește cel mai des un sistem cu cheie publică. Astfel, dacă expeditorul criptează mesajul cu cheia privată proprie, datele pot fi decriptate doar utilizând cheia publică pereche (vezi figura de mai jos) ; deci, oricine poate verifica, dacă mesajul a fost transmis într-adevăr de expeditor și nu de o persoană, care pretinde a fi expeditorul (după cum am explicat deja, mesajul criptat cu o cheie poate fi decriptat doar utilizând cheia pereche a acesteia, și se presupune, că expeditorul este singurul, care are acces la cheia sa privată).

Evident, că este posibil să se realizeze o criptare a mesajelor în paralel cu autentificarea, astfel încât, inclusiv datele transmise, să fie codificate. În acest caz se vor utiliza perechile de chei, privată și publică, nu numai pentru autentificare, ci și pentru criptarea și decriptarea mesajelor transmise. Practic, pentru codificarea și semnarea digitală a unui mesaj emis e realizată o criptare cu cheia privată a emițătorului și apoi — o criptare cu cheia publică a destinatarului. Astfel, destinatarul va putea decripta mesajul și autentifică proveniența sa în condiții de securitate.

Având în vedere faptul, că algoritmi de criptare cu cheie publică consumă foarte mult timp, în general,

Nicolae PLOTEANU,
 lector superior al catedrei
 “Științe reale și tehnologii informaționale”
Angela COȚOFANĂ,
 lector al catedrei
 “Științe reale și tehnologii informaționale”

PROPRIETATEA INTELECTUALĂ ȘI DREPTUL DE AUTOR

Proprietatea intelectuală este o formă de titlu legal, care permite posesorului să controleze utilizarea anumitor intangibile, cum ar fi idei sau expresii. Ea se referă la produsele gândirii: invenții, opere artistice și literare, simboluri, nume, imagini și designuri folosite în comerț. Proprietatea intelectuală se împarte în două categorii:

— **proprietatea industrială**, care include invenții (patente), mărci înregistrate, design industrial;
 — **copyright**, care include opere artistice și literare (romane, nuvele, versuri, piese de teatru, muzică, pictură, sculptură, fotografii și designuri arhitecturale.

Drepturile legate de copyright includ produsele de performanță ale artiștilor pe parcursul carierei lor, ale producătorilor de fonograme înregistrate și produsele transmise prin programe radio și de televiziune.

Astfel, formele comune de proprietate intelectuală includ:

- a) dreptul de autor;
- b) patenta;
- c) marcă înregistrată;
- d) secretul industrial;
- e) desenele industriale;
- f) importul paralel;
- g) drepturile morale.

Dreptul de autor protejează forma unei lucrări expresive originale (literare, artistice sau tehnice). Brevetul de invenție protejează soluții sau idei originale, iar marca înregistrată protejează modul de identificare a unui producător sau a unei surse de reputație. Aceste drepturi pot fi cedate, închiriate (licențiate), uneori chiar folosite ca garanție asemeni unei proprietăți reale. Aceste drepturi au, însă, limitări specifice, cum ar fi, de exemplu, limitările în timp. Există diferențe substanțiale față de proprietatea clasică. Consumul proprietății clasice este exclusiv — dacă cineva mănâncă un măr, nimeni altcineva nu-l mai poate mânca. În cazul intangibilelor acest lucru nu se întâmplă — o carte poate fi multiplicată în oricâte exemplare se dorește, fără a se afecta vreun cititor. Drepturile de proprietate intelectuală sunt acordate de stat cu scopul de a se încuraja crearea a cât mai multe

asemenea intangibile. Aceste drepturi dau proprietarului dreptul de a-i acționa în justiție pe cei, care le încalcă. Starea actuală a lucrurilor în domeniu e disputată în unele țări în curs de dezvoltare datorită drenării resurselor interne de către statele industrializate prin intermediul proprietății intelectuale. Statele Unite ale Americii și Marea Britanie sunt singurele, care au venituri nete consistente aferente proprietății intelectuale; ele sunt principalele promotoare ale consolidării acestor drepturi pe plan internațional.

Primele patente au fost acordate în sec. al XV-lea în Marea Britanie și la Venetia. Drepturile de autor nu au fost enunțate până la apariția tiparului și răspândirea alfabetizării. Regele Marii Britanii era îngrijorat de posibilitatea multiplicării cărților și a promulgat Legea Licențierii în 1662, care a instituit un registru al cărților licențiate. “Statutele Reginei Ana” a fost prima lege, care acorda drepturi autorilor pentru o perioadă fixă de timp. Pe plan internațional, Convenția de la Berna stabilea, la sfârșitul sec. al XIX-lea, limitele protecției dreptului de autor. Această convenție e încă în vigoare. Termenul *proprietate intelectuală* apare în Europa tot în sec. al XIX-lea: în 1846 e folosit de A. Nion în lucrarea *Droits civils des auteurs, artistes et inventeurs*.

Tendința actuală e ca aceste drepturi să fie extinse astfel, încât să acopere domenii noi, cum ar fi bazele de date, să extindă durata acestor drepturi sau să înlăture restricții și limitări ale acestor drepturi.

Există opinia, în conformitate cu care această extindere va dăuna tocmai scopului, pentru care aceste drepturi au fost introduse și anume: creșterii volumului creației intelectuale. Dat fiind că marea majoritate a ideilor noi este clădită pe idei mai vechi, blocarea posibilității folosirii ideilor vechi va conduce la reducerea productivității creative a societății. O manifestare a acestei deformări este și apariția de firme, care nu creează nimic original, în schimb obțin profituri de pe urma proceselor intentate altor firme pe cauze de proprietate intelectuală.

Pe parcursul ultimilor ani *autoritățile europene s-au confruntat cu creșterea numărului de infracțiuni și produse de consum plagiare, care urmează să fie*

componentă a proprietății intelectuale și generează dreptul exclusiv al creatorului de a poseda, utiliza, de a se bucura de uzufruct și de a dispune asupra unei invenții, unei mărci de fabrică, de comerț sau de serviciu, unui desen sau model industrial, unui nume comercial și de a acționa pentru reprimarea concurenței neloiale.

Cărțile, articolele, melodiile, lucrările de artă, filmele, piesele de teatru, interpretările artistice, programele de calcul etc. sunt protejate de *dreptul de autor*, care ocrotește creatorul în a-și folosi, conform opiniei sale, opera și în a fi recompensat pentru ceea ce a creat. În acest fel se încurajează producerea de valori intangibile, care pot fi, însă, foarte ușor multiplicare și difuzate.

Împrumutarea unei cărți la o bibliotecă publică este un act simplu, familiar, de rutină al vieții civile, moderne. Această acțiune de diseminare a informației a jucat, încă din sec. al XVIII-lea, un rol important educativ și civilizator. Posibilitatea reglementării împrumutului unei cărți la o bibliotecă sau la un prieten a depins de o serie de factori de ordin juridic, politic, economic și tehnic, factori, care acum s-au reglementat și se află într-un echilibru relativ. Accelerarea transformării informației într-o formă digitală, odată cu trecerea la Societatea Cunoașterii, riscă să deregleze acest echilibru relativ și să dea naștere unor noi tulburări. Cauza acestor tulburări este evidentă. Dacă o carte imprimată poate fi citită la un moment dat de o persoană sau de cel mult două, care se află în același loc, o carte în format electronic poate fi accesată simultan de un număr nelimitat de oameni și, practic, din orice loc de pe planetă, unde există o conexiune la Internet. La prima vedere, acesta ar părea un lucru minunat atât pentru societate, cât și pentru cititorul individual. Bibliotecile cu cărți electronice din întreaga lume ar putea fi accesate anul înapoi, 24 ore din 24, prin intermediul unui calculator conectat la rețea.

Dar există și un alt aspect, mai puțin plăcut — cel al reducerii drastice a numărului de cărți, care ar putea fi vândute sau licențiate, în cazul în care rețeaua de calculatoare poate face accesibilă această carte de oriunde de pe planetă. Coșmarul este că, practic, va fi nevoie numai un singur exemplar din cartea respectivă. Întrebarea: câte exemplare dintr-o carte (sau copii de film, interpretări muzicale, opere artistice etc.) vor fi create și difuzate prin rețeaua Internet, devine vitală pentru autori și editori, dacă întreaga piață va necesita doar un singur exemplar!

Conflictul, care apare între interesul editorului și al autorului de a primi partea sa din răsplata activității creative și interesul individului de a avea acces liber la informație, determină noi căi legale și tehnice de limitare a accesului public la patrimoniul cultural și intelectual. Această problemă

extrem de simplă ilustrează combinația dintre promisiune și pericolul creat, care conduce la apariția unei dileme digitale. Tehnologia digitală este tehnologia, care poate îmbunătăți enorm accesul la informație și, în același timp, este tehnologia care ar bloca acest acces într-un mod foarte ferm, necunoscut anterior. Această dublă posibilitate contradictorie poate adânci prăpastia dintre cei care au acces la informație și cei care nu au.

Transpunerea unei creații intelectuale în format electronic generează noi probleme. An de an, în întreaga lume, sunt copiate ilegal programe de calcul în valoare de miliarde de dolari, sunt difuzate, aparent gratuit, interpretări muzicale, opere literare, piese de teatru. Programele multimedia difuzate prin Internet au extins posibilitățile de încălcare a drepturilor proprietății intelectuale.

Extinderea utilizării mediului electronic și al rețelilor de calculatoare a creat noi probleme pentru protecția operelor literare, de artă sau muzicale, precum și a programelor de calculator, deoarece a facilitat posibilitatea distribuirii acestora numai în formă digitală, în loc să mai fie distribuite și în formă tipărită sau în formă înregistrată pe un suport magnetic. Costul de contrafacere și distribuție prin rețeaua de calculatoare a unui produs “piratat” poate fi redus oricât de mult dorim. Semnalele digitale 1 și 0 se pot trimite în jurul lumii prin câteva clicuri de mouse. Producătorii autentici de muzică, filme, texte în formă digitală vor avea probleme în stabilirea prețului de distribuție în copie a operelor lor, deoarece competitorii, care oferă substitute ale acestor opere, vor putea coborî oricând prețul și mai mult.

Spre deosebire de alte tehnologii de copiere, copierea unui registru digital nu poate fi identificată și, din acest motiv, stabilirea actului de încălcare a dreptului de proprietate intelectuală devine mult mai dificilă, iar după unii — chiar imposibilă. Soluționarea protecției dreptului de proprietate intelectuală, în condițiile exploziei informaționale, într-un mod care să asigure un echilibru între interesul autorilor și al editorilor sau interpreților și al publicului, nu va fi ușoară.

În lumea digitală chiar și cel mai de rutină acces la informație implică efectuarea unei copii. Programele de calculator sunt rulate fiind mai întâi copiate de pe disc în memoria activă, iar paginile Web pot fi vizionate numai după ce sunt copiate de pe un calculator de la distanță pe calculatorul personal local. Copierea și utilizarea ilicită a softwareului lipsesc autorii și editorii de posibilitatea recuperării eforturilor intelectuale depuse pentru crearea operei, majorează prețurile, reduc posibilitățile unei asistențe necesare menținerii funcționalității, frânează dezvoltarea de noi produse software.

Furnizorii și utilizatorii de produse soft copiate ilicit se expun unor riscuri inutile: viruși, SD-uri

pentru neutralizarea a ceea ce IFPI numește „epidemia plagierii”. IFPI pretinde, că industria înregistrărilor deja a pierdut cca 4,6 bilioane dolari valoare a CD-urilor piratate.

- **Companiile majore de Software, cum sunt** Microsoft (Windows) și SCO (Unix), care au de suferit de pe urma copierilor ilegale, au susținut Direcția. Dar comunitățile mici, iar uneori chiar și cele mai mari, cum sunt Sun Microsystems și cele gratuite de software, s-au opus din teama, că ar putea fi scoase din circuitul comerțului.

- **Organizațiile de consumatori, cum este BEUC**, a avertizat cum că Direcția „ar permite consumatorilor să fie acuzați, judecați și condamnați la fel de aspru, ca și o persoană, care fabrică și vinde milioane de copii de CD-uri.”

- **Grupurile cu interese în Libertățile cetățenilor** au comunicat, că competiția și consumatorii finali ar avea de suferit din cauza Direcției DPI. Conform FIPR (Foundation for information policy research), în frunte cu proeminenta personalitate de la Cambridge Ross Anderson, Direcția ar înăbuși competiția prin deplasarea echilibrului în favoarea amenințătorilor și împotriva concurenților, care încearcă să intre în comerț. Profesorul Anderson afirmă, că câștigători în cazul dat vor fi companiile mari, precum Microsoft și Disney, în timp ce învinșii vor include în principiu afacerile mici. El avertizează, că unele companii mari de telefonie și furnizorii de servicii Internet sunt, de asemenea, supuse riscului de a fi scoase în fața curții de judecată pentru a numi datele consumatorilor (cum se întâmplă în SUA în proporții crescânde). El argumentează, că inovațiile și cercetările se vor sfârși suferind, ceea ce ar fi în contradicție cu scopurile Direcției.

Protecția Bazelor de date. Directiva privind protecția legală a bazelor de date a fost adoptată în februarie 1996. Directiva a creat un exclusiv nou drept *sui generis* pentru producătorii de baze de date, validă pentru 15 ani, pentru a proteja investițiile lor de timp, bani și efort, indiferent dacă baza de date este în esență inovatoare (bază de date „non-original”). Directiva a echilibrat, de asemenea, legea privind copyright aplicabilă structurii și aranjamentului conținutului bazelor de date (baze de date originale). Prevederile Directivei vizează atât bazele de date analogice, cât și cele digitale.

Comisia Europeană a publicat o evaluare a gradului de protecție, pe care o oferă legile UE bazelor de date. Legile UE protejează bazele de date prin drept de copiere, dacă sunt destul de creative. Alte tipuri de baze de date, în special cele care cuprind compilații de informație sau date commonplace, precum mape telefonice, carte muzicale sau liste ale meciurilor de fotbal, pot beneficia de o nouă formă de protecție, introdusă în 1996 de Directiva Bazelor de Date.

Această protecție este cunoscută ca dreptul bazei de date *sui generis*, un drept de proprietate specific bazelor de date, care nu au nimic în comun cu alte forme de protecție, precum copyright. Evaluarea concentrează dacă introducerea acestor drepturi va conduce la mărirea ratei de creștere a industriei europene a bazelor de date și a producerei acestora. De asemenea, se focalizează, dacă țintele acestor scopuri sunt acele regiuni ale Europei, care necesită încurajare în inovații.

La 12 decembrie 2005 DG Internal Market and Services a publicat prima evaluare a directivei 96/9/EC privind Protecția legală a Bazelor de date. Raportul ia în considerație principiile unei mai bune reglări, care cere o evaluare, dacă legislația dată și-a atins scopurile inițiale. Raportul comisiei este bazat pe două studii externe, date din Baza de Date Gale Directory (GDD) și un sondaj on-line realizat de DG Market.

La publicare DG Internal Market and Services a invitat depozitari și mandatarii să comenteze patru opțiuni:

- revocarea întregii Directive a bazelor de date;
- extragerea dreptului *sui generis*, lăsând protecția bazelor de date creative neschimbate;
- perfecționarea hotărârii *sui generis* pentru a clarifica periscopul acesteia;
- menținerea *status quo*-ului.

Consultația publică a fost inițial deschisă până pe 12 martie 2006, dar apoi extinsă până pe 31 martie 2006. Au fost primite 53 de contribuții.

Deși nu e totdeauna posibil să trasezi o linie clară între diferite grupuri, 31 contribuitori pot fi liber identificați ca producători (de exemplu, companii producătoare de baze de date, asociații ale editorilor de baze de date, editori și presă), 13 academicieni (inclusiv contribuitori individuali și asociații de librării) și 9 ca utilizatori (în mare parte asociații de consumatori și companii de pariuri). Guvernul Franței, de asemenea, a emis unele observații.

8 contribuitori susțin opțiunea 1, 3 contribuitori susțin opțiunea 2, 26 susțin opțiunea 3 și 26 susțin opțiunea 4. (Deoarece unii au susținut mai multe opțiuni, numărul de răspunsuri a depășit numărul contribuitorilor). Printre cei, care au susținut opțiunea 3, 13 au pledat pentru o limitare a definiției dreptului și 10 — pentru introducerea mai multor excepții în cadrul dreptului *sui generis*.

- Studii — implementarea și aplicarea directivei 96/9/EC asupra protecției legale a bazelor de date (2001);

- Itemi internaționali — respectarea de către Comunitatea Europeană și Statele membre a acesteia a Protecției Legale a Bazelor de Date (22 noiembrie 2002).

(The Foundation for Information Policy Research-**FIPR**) este locomotiva de gândire pentru polițele de Internet din Marea Britanie. Ea studiază interacțiunea dintre TI, Guvern, societatea civilă și de afaceri. Ea cercetează implicarea polițelor și alternativelor, promovează o mai bună înțelegere și dialogare dintre business, Guvern și ONG-urile din întreaga Europă.

Pentru a putea realiza aceste obiective majore, scopurile fundației sunt:

a) monitorizarea dezvoltării tehnologice și a inițiativelor privind asigurările în Guvern și business;

b) identificarea modului, în care itemii tehnologiilor informaționale influențează afacerile, libertatea exprimării, confidențialitatea și intimitatea, guvernarea democratică, valoarea și eficiența administrării;

c) conducerea și asistarea cercetărilor asupra itemilor relevanți,

d) difuzarea și promovarea rezultatelor cercetărilor;

e) organizarea seminarelor și conferințelor de specialitate;

f) colaborarea cu Parlamentul, oficialii și alții în scopul îmbunătățirii calității asigurărilor făcute de Guvern și legislație.

Fundația este înregistrată în Marea Britanie sub numele companiei în 1985 ca o companie privată limitată de garanția No. 3574631

Surse bibliografice:

1. N. Ploteanu. Securitatea informațională. Elena VI. Chișinău, 2007, cap. 2.
2. Standing committee on copyright and related rights, Fifteenth Session, Geneva, September 11 to 13, 2006.

Dr. Aliona BIVOL,
lector superior al catedrei „Științe socio-umane”

ASPECTE PSIHOCOMPORTAMENTALE ALE ADOLESCENȚILOR

În ultimul timp în centrul interesului psihologilor, pedagogilor, juriștilor se află, tot mai mult, perioada din viața omului, care se numește adolescență. Acest lucru se întâmplă din cauza, că în prezent în spațiul Republicii Moldova se produce o modificare a valorilor sociale, ceea ce determină, la rândul său, omul să adopte noi modalități de comportament și noi reguli morale. Complexitatea acestei etape din viața omului impune și apariția unor diverse opinii referitoare la aspectele psihocomportamentale ale adolescenților.

Unii specialiști o consideră „vârstă ingrătă”, alții, dimpotrivă, „vârstă de aur”; pentru unii ea este „vârsta crizelor, anxietății, nesiguranței, insatisfacției”, în timp ce pentru alții ea este „vârsta marilor elanuri”; mai este numită „vârstă a contestației, marginalității și subculturii,” dar și „vârstă a integrării sociale”; este „vârsta dramei, cu tot ce are ea ca strălucire, dar și ca artificiu”; cei mai mulți o consideră ca fiind în totalitate o problemă de ordin moral-psihologic.[1]

Conform determinativului dat de Dicționarul Psihologic (1997), adolescența este considerată etapă a unei a doua nașteri a omului. La începutul adolescenței se aspiră cu ardoare la statutul de adult, dar încă mai există suficiente impulsuri proprii conduitelor de copii; adolescentul se dezvoltă și are loc erotizarea planului senzorial-perceptiv și o dezvoltare deosebită a memoriei. Evoluează componentele activității intelectuale și crește eficiența lor de 3-6 ori. Cea mai evidentă transformare se produce în domeniul afectivității, în care apare pasiunea, gelozia, hiperemotivitatea, melancolia și, mai ales, prima dragoste.

La adolescenți se reliefează o criză a dezvoltării cu ecou în tulburarea emoțională — depresia. Cazurile de depresie la adolescenți se caracterizează prin autodeprecieri, crize de plâns, gânduri și chiar tentative de suicid. La această vârstă gestul de curmare a vieții poate fi considerat drept o cerere de ajutor, o dorință de a se prezenta ca personalitate, de depășire a situațiilor conflictuale [2].

Explicațiile psihologice susțin, că un loc important în adoptarea conduitei suicidare revine tendințelor agresive din copilărie, suicidul fiind o autoagresiune. A. Adler susține, că ideea de suicid a adolescenților este o formă de hipercompensare față

de sentimentul inferiorității. Adolescentul comite actul de suicid pentru a demonstra celorlalți importanța și valoarea sa, pentru a se autoafirma în fața lumii. În acest context este de menționat, că manifestările comportamentale sinucigașe ale adolescenților se amplifică mai ales în condițiile, în care trebuie să dea dovada independenței, în situații dificile și conflictuale, în cazul nereușitelor școlare sau de lipsă de reciprocitate în dragoste [5].

Conform opiniei A. Malkina-Pâh (2006), adolescenței îi sunt proprii tendințele egocentriste, impulsivitatea în luarea deciziilor, instabilitatea emoțională. Adolescenților le este tipică descoperirea Eu-lui, necesitatea de a se conștientiza ca personalitate, romantismul. [4]

În afară de modificările psihofiziologice și fizice ale organismului, adolescentul mai poate avea și tulburări de comportament, care pot fi înregistrate, îndeosebi, de organele de drept.

Unii autori afirmă, că aceste tulburări, cu timpul, se pot atenua, ca, mai apoi, la vârstă adultă, să se manifeste tot mai pregnant sub aspect antisocial. Dacă la începutul adolescenței aceste tulburări se manifestă în proporții mici sau nesemnificative, apoi mai târziu nu este exclus ca aceste tulburări să se amplifice. Pe lista abaterilor comportamentale se include și fenomenul minciunii. Minciuna este o reacție complexă de afirmare neconformă cu adevărul, care poate fi și expresie a conștiinței morale în dilemă [6].

Afirmațiile mincinoase ale unor adolescenți au conotații de autoapărare în mediul social sau de teamă de consecințe și nu neapărat ca o particularitate deja proprie personalității. Dar, concomitent, acest fenomen prezintă o problemă și pentru viitorul adolescentului, dacă nu este cultivată atitudinea corectă față de adevăr și minciună. Prin urmare, la vârsta adolescenței acest fenomen trebuie depistat și plasat în atenția problemelor obiectului educației.

Deteriorările comportamentale grave, depistate la unii adolescenți, au tendințe antisociale cu conotații agresive și violente. Nu puține au fost cazurile, în care au fost stabilite abateri grave de comportament, cum ar fi: jafurile, furturile, vagabondajul, consumul de băuturi alcoolice, consumul de droguri. Etiologia acestor fenomene este de natura psihologică. Cercetările psihologice au evidențiat ca motive

deschise. Totodată, ele sunt considerate ca având înclinații spre consum de băuturi alcoolice și spre falsitate în argumente.

Scara 3-isterie este accentuată de prezența a 21% dintre fete cu profil majorat = 60-70 T-baluri, în timp ce la băieți erau doar de 8%. Adolescenții sunt instabili sub aspect emoțional, cu comportament demonstrativ. Ei ignoră reacțiile negative ale celorlalți în adresa lor, păstrându-și nivelul înalt al autoaprecierii. Profilul cu valori înalte >70 T-baluri s-a conturat numai la 3% dintre fete și 2% dintre băieți, tablou care scoate în evidență accentuarea tipului isteroid.

Analiza profilului de personalitate conform combinațiilor de scări a relevat, că 4% din adolescenți au cote majorate la scările 6, 9. Aceste persoane se caracterizează ca fiind încordate, irascibile, hiperactive.

Conform lui V. Koziulea (1994), adolescenții cu profilurile la scările 6,9 sunt impulsivi, au conflicte interne, ceea ce generează acte de agresiune canalizate în exterior. Ei sunt violenți, înrăiți și au tendințe distructive. Marea majoritate a acestora sunt predispuși să consume băuturi alcoolice și să comită acte antisociale.

Combinația scărilor 6, 8 a fost evidențiată de 5% dintre adolescenți, aceștia fiind marcați de stări de autizare, distanțare, înstrăinare cu caracter rigid și tendințe de a da vina pentru ruperea relațiilor interpersonale pe cei din jur, dificultăți de viață și conflicte emoționale.

Aceleași combinații ale scărilor 6, 8 și 6, 9 s-au observat și la adolescente, cu cote procentuale, respectiv, 7% și 5%.

Psihodiagnosticul comportamentului adolescenților (228 persoane) a mai relevat și aspecte de tipurile: tendință de a consuma băuturi alcoolice — 6%, depresie accentuată — 8%, manifestarea conduitei antisociale și reacții agresive — 12%.

Investigarea aspectelor comportamentale ale adolescenților conduce la o serie de concluzii:

— cei mai mulți dintre adolescenți au manifestat la scările 2,7 valori reduse ale profilului;

— cele mai multe fete au dat dovada unor valori majorate la scara 6;

— cei mai mulți adolescenți au accentuat profilul la combinațiile de scări 6,8 și 6,9;

— conduită antisocială și reacții agresive au fost depistate la 12% dintre adolescenți.

LITERATURA:

1. Golu P. Psihologia copilului. București, 1998.
2. Cosmovici A. Psihologia școlară. Iași, 1999.
3. Малкина-Пых И. Экстремальные ситуации. Москва, 2006.
4. Фурдуй Ф., Еренкова Н., Вуду Л. Стресс и здоровье детей и подростков. Кишинев, 1994.
5. Бивол А. Психокоррекция подростков с суицидальной предрасположенностью. Донецк, 2008.
6. Dicționar de psihologie. București, 1997.
7. Козюля В. Применение теста СМОЛ. Москва, 1994.

санкционировании Советом безопасности ООН войны против Ирака под эгидой США [4].

На встрече в верхах в декабре 2003 года лидеры ЕС приняли Европейскую стратегию безопасности. Она признает, что граждане Европы и других регионов стоят перед лицом угрозы терроризма, распространения оружия массового уничтожения и нелегальной иммиграции. Любая угроза требует адекватного противодействия, часто в рамках международного сотрудничества. Конфликты с применением насилия обходятся непомерно высокой ценой человеческих страданий, разрушений и затраченных ресурсов. В течение 1990-х годов семь жестоких мировых конфликтов стоили мировому сообществу 200 миллиардов евро, которые могли бы быть использованы на мирные цели. Вот почему Европейский Союз полон решимости предпринимать более эффективные действия, прежде всего по предотвращению военных конфликтов. ЕС уже использует обширный инструментарий традиционных средств, включая техническую и финансовую помощь развивающимся странам, экономическое сотрудничество и торговые отношения, гуманитарную помощь, социальную и экологическую политику, а также дипломатические инструменты, такие, как политический диалог и посредничество. Кроме того, он применяет новые средства, предусмотренные ЕПБО, такие как сбор информации и мониторинг международных договоров в целях прогнозирования потенциальных конфликтов [5].

В мире, где власть не является залогом безопасности, ЕС должен обладать возможностью быстрого реагирования на конкретные ситуации по мере их возникновения с применением соответствующего набора средств.

Осенью 2004 г. основные усилия ЕС были направлены на конкретизацию инициатив и планов по развитию совместных оперативных сил и средств. При этом особый акцент сделан на том, чтобы военный потенциал ЕС был эффективно дополнен гражданским, в первую очередь – полицейским. Консультации и предварительные договоренности на коммунитарном и межгосударственном уровнях позволили Евросоюзу принять во второй половине ноября существенные решения, которые вошли в повестку дня Евросовета 17 декабря.

На состоявшейся 22 ноября конференции по военному потенциалу ЕС на уровне министров обороны центральное место было отведено конкретизации планов по созданию к 2007 г. европейских «боевых групп». В реализации этой концепции уже достигнут больший прогресс, чем предполагалось ранее. Министры обороны

Франции, Италии и Великобритании заявили о намерении своих стран сформировать три такие группы в составе национальных контингентов. Всего, как зафиксировано в итоговой декларации, к 2007 г. будет сформировано 13 «боевых групп» (вместо девяти по прежним планам) численностью около 1500 человек каждая. Они должны быть готовы к развертыванию в десятидневный срок и проведению (по мандату ООН) двух военных операций одновременно в течение от одного до четырех месяцев. Причем Франция и Великобритания обязались обеспечить по одной группе в первом полугодии 2005 г., а Италия – во втором. Параллельно ряд государств ЕС планируют заполнить «оперативные ниши», предоставляя специализированные силы и средства: Греция предложила использовать афинский центр по координации морского транспорта, Литва – свою группу по водоочистке, Кипр – медицинскую команду, Франция – многонациональную развертываемую штабную структуру. Определен основной состав (по странам) 13 «боевых групп», в каждую из которых войдут от одной до пяти стран. В их формировании примет участие 21 страна ЕС, к которым в дальнейшем могут присоединиться и другие государства-члены. Соответствующие переговоры ведет Эстония и планирует начать Ирландия. Показательно, что в «скандинавскую» группу, наряду со Швецией и Финляндией, включена в качестве «третьей страны» Норвегия. Все «боевые группы» будут укомплектованы на основе пехотных подразделений, которые могут быть моторизованными или перебрасываемыми по воздуху, и будут привязаны к стратегическим или тактическим транспортным средствам. Командование «боевыми группами» ЕС будет в основном осуществляться в рамках штабной структуры одной из стран-участниц (как, например, Франции в операции «Артемис»), что обеспечит большую оперативность. Участие третьих стран в превентивных и военных миссиях ЕС возможно на основе специальных рамочных соглашений. Одно из них применительно к трем странам – Ирландии, Норвегии и Румынии – было одобрено Советом ЕС 18 октября [6].

Министры обороны ЕС в тот же день провели второе заседание Руководящего комитета Европейского оборонного агентства (ЕОА), где приняли его рабочую программу и бюджет на 2005 г., составивший около 20 миллионов евро. Руководящий комитет под председательством Х.Соланы также одобрил заключения по Зеленой книге по общественному сектору рынка вооружений, представленной в сентябре Еврокомиссией. Руководящий комитет разделяет

планируется сформировать штаб ЕСЖ в Виченце (Италия). Наряду с операциями ЕС, новые силы жандармерии могут выполнять миссии ООН, ОБСЕ, НАТО. ЕСЖ планируется использовать как для обеспечения законности и порядка после окончания военной фазы миротворческих операций, так и выполнения в их рамках задач борьбы с организованной преступностью и для защиты гражданских миссий. Эти силы не будут постоянными, они будут придаваться ЕС при необходимости странами-участницами и финансироваться ими на национальной основе. О намерении присоединиться к ЕСЖ также заявили Бельгия и Польша [11].

Очередные командно-штабные учения ЭОЛО (ЕОЛО)-2004, проведенные 11-22 октября, были направлены на отработку и анализ взаимодействия и координации работы многонационального Объединенного главнокомандования при проведении антикризисной операции. В первой фазе учений приняли участие Франция, Италия, Испания и Португалия, к которым затем присоединились Австрия, Бельгия, Великобритания, Кипр, ФРГ и Швеция. Наблюдателями на учениях были представители 21 страны, причем не только участниц ЕС и НАТО, но также Египта, Израиля, Иордании и Ливана (Россия участия не принимала).

Нидерландами, председательствующими в ЕС и ЗЕС, был подготовлен проект декларации о денонсации Брюссельского договора (учреждающего ЗЕС), которую планировалось опубликовать сразу после подписания 29 октября нового Конституционного Договора ЕС. Однако проведенные десятью странами-участницами ЗЕС консультации 22 сентября в Нью-Йорке не привели к соглашению, и предложенный проект был отклонен. Среди аргументов против подписания этого соглашения, которые особенно активно звучали со стороны Ассамблеи ЗЕС, – правовые различия между ст. V Брюссельского договора о «коллективной обороне» и положениями проекта Европейской конституции, а также опасения, что в результате прекращения деятельности АЗЕС может ослабнуть парламентский контроль в сфере европейской политики безопасности и обороны и, в частности, соответствующие связи между национальными парламентами. Вместе с тем, с учетом важности парламентского контроля ЕПБО, в Европарламенте сформирован новый подкомитет по безопасности и обороне. Его возглавил немецкий христианский демократ Карл фон Вогау, а среди членов – несколько бывших глав государств и правительств, премьер-министров и министров обороны. Фон Вогау выступил с заявлением в поддержку предложений Института по исследованиям в сфере безопасности ЕС

подготовить Белую книгу по европейской безопасности и обороне в качестве логического развития Европейской стратегии безопасности, принятой в декабре 2003 г

Сноски:

1. BATT Judy et al. "Partners And Neighbours: A CFSP For A Wider Europe", European Union Institute for Security Studies Chaillot Paper 64 - September 2003. <http://www.iss-eu.org/chaillot/chaill64e.pdf>
2. LIGHT Margot. "Ukraine, Belarus and Moldavia: Europe's New Neighbourhood", *Les Européens face à l'élargissement: Perceptions, acteurs, enjeux* in RUPNIK, J., eds. Presses de Sciences Po, 2004, pp. 303-316.
3. DANNREUTHER Roland (ed.); European Union foreign and security policy : towards a neighbourhood strategy. Routledge, London, 2004
4. European security strategy// <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r00004.htm>
5. The common foreign and security policy: introduction// <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r00001.htm>
6. Common Foreign and Security Policy (CFSP) - What is it?// <http://www.unc.edu/depts/europe/conferences/eu/Cfsp/cfsp4.html>
7. NATO Handbook. 2001,p.58
8. Michael Smith. Understanding Europe's "New" Common Foreign and Security Policy// <http://repositories.cdlib.org/igcc/PP/pp52/>
9. Common Foreign and Security Policy (CFSP) // http://www.delchn.cec.eu.int/en/eu_guide/cfsp.htm
10. ROCKWELL A. SCHNABEL U.S. Views on the EU Common Foreign and Security Policy// <http://www.watsoninstitute.org/bjwa/archive/9.2/EU/Schnabel.pdf>
11. **Common Foreign and Security Policy**// <http://www.eu2005.gov.uk/servlet/ServletFront?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1107293535833>

sensul semnului. Semnificatul unui semn nu poate fi aplicat referentului său decât prin identificarea referentului cu ajutorul semnificatului. Sunetele „C-A-R-T-E” nu pot fi asociate obiectului „carte” decât după ce noi ne-am convins, că obiectul posedă anumite proprietăți acoperite prin semnat.

Sensul numelui propriu se instituie prin intermediul unei convenții, stabilindu-se o relație între semnificant și referent. Numele „Ovidiu” poate semnifica „autorul *Tristelor* și *Ponticelor*”, „soțul meu”, „vecinul meu”, „tatăl meu”, dar și „câinele meu”. Depinde de codul utilizat, cod pe care noi îl presupunem cunoscut în situația de comunicare, în care ne-am folosit de acest nume propriu. Pe de altă parte, noi putem cunoaște toate obiectele, la care ne referim, cu ajutorul numelui comun. Spunând „Aceasta e o carte”, se va putea recunoaște orice altă carte. Pentru numele propriu problema e diferită. Când văd trei persoane diferite numite „Ovidiu”, nu voi fi capabil să-l recunosc pe cel de-al patrulea „Ovidiu”.

Titlul textului funcționează în același mod, ca și numele propriu. Din cele menționate rezultă, că titlul textului poate fi analizat ca semn sau ca metasemn, dacă luăm în considerație faptul, că titlul nu se referă la obiecte, ci la alte semne — semnele textului.

Referindu-ne la ramurile artei, trebuie să specificăm, că modalitățile procesului onomaturgic înregistrează note specifice în conferirea de titluri operelor din domeniul sculpturii și arhitecturii. Aceste modalități izvorăsc din specificul artelor enumerate. Așa cum operele sculpturii au menirea să perpetueze amintirea unei personalități remarcabile sau a unui eveniment de mare importanță, acestea primesc drept titlul fie numele eroului monumentalizat (*Michelangelo Moise*, *E. Ecans Sfânta Maria Egipteanca*, *L. da Vinci Ducele De Sforza pe cal*), fie o sintagmă, care desemnează evenimentul eternizat (*Victoria din Samothrace*, *Bătălia de la Kursk*), fie o însușire definitorie a personalității (aceste titluri sunt specifice operelor de artă, care au menirea să înfrumusețeze mormintele și cavourile celor elogiați) (*Michelangelo Pietatea*, *Bran Virtutea*).

Referindu-ne la domeniul arhitecturii, trebuie să specificăm, că această ramură a artei se supune intitulării doar parțial. Acest lucru este datorat faptului, că în sfera arhitecturii (pe care Hegel o considera o „pre-artă” din cauza vechimii sale, care anticipează primele manifestări artistice ale umanității) intră, datorită funcției utilitare, care în acest domeniu al artei are o importanță mai mare decât funcția estetică a artei – construcțiile începând cu amenajările rudimentare aflate în afara esteticului, până la edificiile monumentale. În virtutea acestui fapt sunt intitulate numai edificiile arhitectonice, care posedă virtuți artistice indiscutabile. Datorită funcționalității lor în titlul operelor arhitectonice pe primul plan stă

cuvântul, care desemnează finalitatea funcțională a clădirii (*Palatul Ecaterinei*, *Galeria Tretyakov*), fie numele unui erou întru amintirea căruia s-a ridicat edificiul (*Biserica Sfânta Sofia*, *Arcul lui Constantin cel Mare*), fie denumirea localității în care se află edificiul (*Opera din Sidney*, *Teatrul Mare din Moskova*, *Muzeul figurilor de ceară din Londra*).

Titlul poate fi considerat o realitate autonomă, care posedă structură proprie și funcție specifică. Perspectiva, care poate fi enumerată printre cele mai fertile în înțelegerea mecanismului și specificului instituirii titlului ca titlu și cercetării lui ca realitate autonomă, o constituie considerarea lumii „titlurilor” ca formă de limbaj, precum și interpretarea acțiunii onomaturgice drept proces al unei semioze specifice.

Tema corelației titlu-limbaj (sau, altfel spus, abordarea titlului din perspectiva ideii de limbaj) constituie preocuparea autorului român P. Câmpeanu. Bazându-se pe rezultatele unei anchete sociologice, materialul fertil pentru investigație îl constituie un corpus de titluri de teatru extrase din memoria publică. Deși analizează cu precădere titlurile de teatru, considerațiile autorului vizează mai curând categoria largă a titlurilor operelor de artă în general, decât clasa specializată a titlurilor din domeniul dramaturgiei.

Pentru a ne convinge, că opinia lui P. Câmpeanu cu privire la titlul ca formă de limbaj este validă sau nu, ne vom propune ca punct de plecare și argument prim definiția propusă de Y. Lotman limbajului în general: „Prin limbaj înțelegem orice sistem de comunicare, care utilizează semne organizate într-un anumit fel” [4, pag.14]. Din enunțul definiției constatăm, că termenul ce ne interesează este constituit din două componente semantice esențiale: funcțională (limbajul servește comunicării) și structurală (semnele constitutive trebuie să fie „organizate într-un anumit fel”).

Reieșind din cele menționate rezultă, că atât în analiza limbajului în general, cât și în examinarea specificului limbajului titlurilor, abordarea funcțională (adică din perspectiva ideii de funcție), cât și abordarea structurală (adică din perspectiva organizării) este legitimă și oportună. Așa cum P. Câmpeanu în studiul său, alături de trăsăturile și mecanismele particulare ale titlului, analizează funcțiile și elementele specifice de structură ale titlurilor, presupuziția, reieșind din care titlurile alcătuiesc o formă de limbaj, se validează. Enumerând multiplele funcții ale titlului, autorul este conștient de coprezența acestora în aproape orice situație de semnificare. Funcția informațională, reieșind din care titlul reprezintă „mesajul unui mesaj” [5, pag.22] desemnează calitatea lui de mijloc de comunicare, calitate care reprezintă nucleul definitoriu al unui limbaj, fiind îndreptată către destinatar și ținând de finalitatea procesului semiotic. Așa dar, funcția informațională (numită de comunicare în sistemul funcțiilor limbajului) se epuizează în relația semiotică

său, dezvoltă sau îndeplinește apoi acest enunț, după cum și invers, cele dezvoltate în interiorul operei converg din nou la recitirea titlului. Această convergență mai există și între titlul și opera de artă modernă. Dar a devenit mai puțin frecventă, decât fenomenul modificării raportului dintre titlu și operă. Caracterul titlurilor independente ca sens de operă pare să fie dat de slăbirea coerenței semantice a operei de artă moderne și, în sens mai general, de tendința de a inventa anomalii și schimbări și în domeniul onomaturgie, tendință specifică artei moderne.

Analizând titlul operei de artă, constatăm că din punctul de vedere a organizării formale titlul reprezintă o entitate autonomă. Reprezentând semnul unui alt semn, adică fiind un metasemn, titlul, reieșind din cele prezentate mai sus, posedă structură proprie, îndeplinește o funcție anumită, reprezintă un întreg indivizibil și relativ independent de celelalte structuri existente, deci și de structura operei, pe care-o desemnează. Din perspectiva semnificației transmise, adică urmărind relația dintre titlu și opera de artă pe care-o desemnează, înregistrăm existența atât a titlurilor autonome, cât și a titlurilor eteronome. Titlurile independente ca sens de opera pe care-o desemnează, fiind autonome, corespund artei moderne. În calitate de exemplu grăitor de titlu autonom ne servește titlul filmului regizorului L. Bunuel *Un câine andaluz*, titlu care nu prezintă nici o tangență cu conținutul filmului propriu-zis, sintagma dată, conform mărturiei lui S. Dali (co-regizor al filmului), a fost prima care „i-a venit în gând” și care este absolut independentă de liniile de sens ale operei cinematografice. Autonomia titlului dat decurge din specificul artei moderne, care nu semnifică nimic, decât pe sine înseși. Reieșind din această trăsătură a artei moderne, M. Brion considera că „Tablourile abstracte (moderne) ar putea să nu poarte titluri, de vreme ce ele nu reprezintă nimic (decât pe ele însele). Atunci când au unul, îl au de obicei pentru a ușura găsirea cutărei sau cutărei pânze în opera unui artist, un soi de semn agățat de tablou, dar care nu-l rezumă și nici nu-l explică” [1, pag.292]. Astfel, în arta modernă, conform opiniei lui M. Brion, este diminuată funcția comunicativă a titlului, acesta servind doar ca instrument de identificare a operei.

Trebuie să menționăm, că titlurile care sunt eteronome (din perspectiva informației transmise) față de opera de artă, pe care-o desemnează, sunt mult mai numeroase, decât titlurile autonome, fiind frecvente chiar și pentru reprezentanții artei moderne (S. Dali *Flori suprarealiste*, P. Picasso *Femeie cu cărucior de copil*, T. Wesselmann *Marele nud american*). Aceste titluri sunt dependente de operele, pe care le desemnează, „izvorând” din universul de semnificație ale acestora, orientând la rândul lor decodajul receptorului. În acest caz se înregistrează din perspectiva semnificației vehiculate de titlul operei o relație de interdependență între opera de

artă și titlul acesteia.

Ar mai fi de menționat, că titlul în mod tradițional, din perspectiva semnificației transmise, îndeplinește o funcție mediatore, de apropiere între operă și receptor. Anume titlul orientează decodajul în universul de semnificații al operei, sugerând receptorului un anume „sens de decodare”. În cazul picturilor cu cât imaginea e mai abstractă, mai criptică, cu atât, contrar opiniei lui M. Brion, se face mai simțită nevoia de titlu. (De exemplu: P. Klee – *Comicul*, V. Vasarely – *Metagalaxia*, W. Kandinsky *Desen* (Necesitatea creează forma. Peștii, care trăiesc la mari adâncimi, n-au ochi. Elefantul are trompă). Titlul e distribuitor de sens. El vehiculează sensul introductiv al operei.

Alături de funcția comunicativă, din care rezultă funcția mediatore, care vizează înlesnirea decodajului semnificației operei de artă, titlul ca metasemn mai posedă și funcția de autonomizare. Ca și rama tabloului, soclul statuii, și titlul îndeplinește funcția de sustragere a operei de artă din multitudinea artefactelor existente și autonomizarea ei atât de realitatea înconjurătoare, cât și de celelalte opere existente în universul creațiilor artistice. Dar, spre deosebire de rama tabloului și soclul statuii, titlul reprezintă un element mai complex al autonomizării operei, care, sustrăgând opera din realitatea înconjurătoare, o identifică, vehiculându-i, în mod tradițional, sensul. Așadar, dacă din perspectiva semnificației vehiculate titlul reprezintă fie o entitate autonomă (în arta modernă), fie o entitate eteronomă (în arta celorlalte epoci), atunci din perspectiva organizării formale titlul constituie o unitate independentă, fiind în același timp unul dintre elementele esențiale de individualizare și identificare a operei de artă.

Bibliografie

1. Brion M. *Arta abstractă*. București, Ed. Meridiane, 1972.
2. Kristeva Y. *Problemele structurii textului // Pentru o teorie a textului*. București, Ed. Univers, 1980.
3. Ricardon Y. *Noi probleme ale romanului*. București, Ed. Univers, 1988.
4. Лотман Ю. М. *Структура художественного текста*. Москва, изд-во «Искусство», 1970.
5. Câmpeanu P. *Pe urmele titlurilor // Oamenii și teatrul*. București, Ed. Meridiane, 1973.
6. Rothe A. *O convenție literară neglijată: titlul*. // Cornea P., *Introducere în teoria lecturii*. București, Ed. Minerva, 1988.
7. Hoek, L. *Pour une semiotique du tuteur (Document de travail) // Universite di Urbino numeri 20/21 genn-febr. 1973*.
8. Ducrot O., Schaeffer J.-M. *Dicționarul enciclopedic al științelor limbajului*. București, Ed. Babel, 1996.
9. Diaconu M. *Ontologia operei de artă în lumina principiului identității*. București, Ed. Crater, 2001.

în special, în activitatea organelor judiciare de către juriști, practicieni, dar și de teoreticieni, în activitatea de interpelare a normelor juridice, fiind strâns legată de posibilitatea deducției.

Astfel, demonstrația prezintă următoarele avantaje:

- oferă întemeierea certă a aserțiunilor juridice;
- permite consolidarea într-un sistem a cunoștințelor juridice;
- creează posibilitatea stabilirii stării de fapt a probelor administrate în cauză;
- poate realiza trecerea de la o judecată la alta generală, de la o judecată generală la una particulară (factuală) sau de la o judecată factuală la altă judecată factuală.

Teoria întemeierii a fost elaborată pentru prima dată de Aristotel în opera „*Organon*”, în care a rezervat o atenție deosebită *argumentării* ca formă specifică a întemeierii.

În special filozoful a menționat, că nu toate întemeierile iau forma demonstrației, deoarece în multe subiecte avem doar opinii ca punct de sprijin și în asemenea situații se recurge la argumentare, care se realizează în cadrul dialogului dintre întrebător și respondent.

Tot aici Aristotel deosebește două metode de argumentare: *dialectică* și *retorică*.

Prin *dialectică* el înțelegea o metodă de întemeiere argumentativă, care constă în contrapunerea de opinii și susținerea lor prin silogisme, presupunând, că în acest caz discuția este instrumentul, prin care se ajunge la adevăr.

Prin *retorică* el înțelegea o metodă înrudită cu prima, dar care, pe lângă aspectele formal-logice, se iau în considerație și alte aspecte necesare de natură extralogică (psihologice, lingvistice etc.)

Teoria argumentării a fost dezvoltată de cercetătorii Ch. Perelman și L. Olbrechts-Tyteca în lucrarea „*Traité de l'argumentation*” („Tratat de argumentare”).

Ei au conceput argumentarea ca un proces, prin care se dobândește adeziunea auditorului la teza unui vorbitor. Scopul argumentării, astfel, este convingerea auditorului.

Convingerea, la rândul său, este un mod al unei propoziții probabile, care poate fi dovedită și împreună cu care formează o propoziție opinabilă.

Opinia este probabilă prin argumentare, iar dovedibilitatea desemnează probarea prin argumente.

Orice argumentare presupune parcurgerea următoarelor etape:

- abordarea unei pretenții explicite a unei pretenții de adevăr sau de justiție;
- prezentarea mijloacelor de întemeiere;
- stabilirea legăturii dintre susținerea respectivă și mijloacele de întemeiere.

Argumentările se constituie din următoarele elemente:

- teza de argumentat (C);
- mijloacele de întemeiere sau datele (D);
- judecăți generale, care permit legătura dintre concluzie și date sau reguli de inferență (R);
- justificarea acestor judecăți (B);
- operatorul modal (O);
- condițiile de exceptare legate de operatorul modal (AB).

Această structură poate fi ilustrată astfel:

C = inculpatul trebuie pedepsit;

D = inculpatul a comis o infracțiune;

R = orice persoană, care a comis o infracțiune, trebuie pedepsită;

B = conform legii penale;

O = este de presupus;

AB = dacă nu există cumva vreo cauză de impunitate a inculpatului.

Prin această schemă putem distinge demonstrația de argumentare. De exemplu, dacă C rezultă din D și R, atunci avem o justificare rațională, sinonimă cu demonstrația, iar în cazurile, în care nu se poate realiza o asemenea derivare, deoarece lipsește un R, care joacă rolul de regulă de derivare, avem de-a face cu o argumentare.

Spre deosebire de demonstrație validitatea argumentării nu presupune *completitudinea* sau *rigurozitatea*, ci doar concludența. Argumentarea este validă atunci, când este concludentă, adică atunci când pe baza mijloacelor de întemeiere și a regulilor de inferență, adevărul este plauzibil și se desfășoară printr-o succesiune de raționamente deductive și inductive.

Toate aceste raționamente le numim argumente.

Argumentele după sursa lor pot fi probatorii și legale.

Argumente probatorii sunt informațiile, care pot fi extrase din mijloacele de probă prevăzute de lege. Acestea, la rândul lor, pot fi complete sau incomplete, importante sau neesențiale despre faptele juridice în sens larg.

Astfel, din punctul de vedere al conținutului, informațiile deduse din mijloacele de probă pot fi:

- complete și univoce (indiscutabile);
- incomplete și neechivoce (completabile);
- incomplete și echivoce (discutabile).

Referitor la aspectul, care interesează, o anumită cauză se stabilește și se apreciază, dacă informațiile ce le conțin sunt complete sau nu, univoce sau nu. Pentru aceasta se va purcede la *întemeierea inductivă* a argumentelor probatorii prin următoarele metode:

- concordanța informațiilor;
- diferența dintre informații;
- concordanța și diferența dintre informații.

Astfel valoarea lor crește sau scade în funcție

Limbi moderne

comunicare cea mai frecvent utilizată și care oferă modelul pentru alte forme de comunicare. Limba are un caracter convențional, cu alte cuvinte se sprijină integral pe acordul implicit și informal al utilizatorilor de a respecta regulile interne ale acesteia privind atât utilizarea, cât și semnificația.

Dacă ne referim la comunicarea orală, aceasta tinde să-și redefinească statutul, păstrând, însă, multe dintre determinatele educative tradiționale: într-adevăr, modul de expunere publică a unui mesaj nu a suferit modificări de structură, ci mai degrabă avem de-a face cu o flexibilizare mai extinsă a acestuia în cadrul unor metode și tehnici extrem de variate. Putem, din acest motiv, să alcătuim o listă de rigori caracteristice mai ales comunicării orale:

— comunicarea orală presupune un mesaj: mesajul trebuie să includă elemente de structură (bazele, pe care receptorul să-și fundamenteze înțelegerea), elemente de actualitate, interes și motivație pentru ascultător, elemente de feedback, elemente de legătură între părțile sale principale, claritate și coerență internă etc.;

— comunicarea orală presupune oferirea unor suporturi multiple de înțelegere a acestui mesaj: cel mai important este cel iconic, susținut de materiale adiționale, care fac inteligibil și credibil mesajul, și, pe de altă parte, de concordanța dintre mesajul verbal și cel non-verbal, acesta din urmă văzut aici în rolul său de întărire;

— comunicarea orală este circulară și permisivă, în sensul că permite reveniri asupra unor informații, detalieri care nu au fost prevăzute atunci când a fost conceput mesajul;

— comunicarea orală este puternic influențată de situație și ocazie (aceiași mesaj poate fi receptat în mod diferit de aceiași receptori în funcție de dispoziția motivațională, factorii de stres și oboseală, condițiile favorizante (sau nu) ale contextului comunicării);

— comunicarea orală este puternic influențată de caracteristicile individuale ale emițătorului (un profesor, care este un bun orator, va fi receptat într-o măsură mai extinsă de către audienții săi ca fiind bine pregătiți);

— comunicarea orală posedă și atributele necesității (nevoia omului de a comunica), aleatorului (comunicarea orală oferă o mare proporție de elemente întâmplătoare).

Comunicarea în scris, spre deosebire de cea orală, are ca expresie vizuală textul, adică actul comunicării, care se realizează prin intermediul unui text (redactat de o persoană, care emite un mesaj, și citit de alta, care îl recepționează). De aici reiese, că pentru a comunica în scris trebuie să știm a redacta texte. Iar pentru a ști acest lucru, evident, trebuie să cunoaștem ce este un text, din ce este alcătuit el etc.

Printr-un enunț am putea comunica ceva. Însă doar cu un singur enunț nu am putea povesti ceva, nu am realiza, bunăoară, o expunere despre un eveniment etc. Pentru aceasta ne-ar trebui o totalitate de enunțuri, care să formeze un *text coerent*.

Semnele caracteristice unui text coerent sunt:

1. toate enunțurile trebuie să vizeze o temă comună (după cum, bunăoară, mai mulți vânători ar ținti același vânat);

2. enunțurile să fie legate între ele în mod logic. Gândul comunicat de un enunț va fi continuat de gândul comunicat de alt enunț, apoi de al treilea, de al patrulea etc. Tocmai tema comună, la care se referă enunțurile respective, face ca ele să fie legate. Iar legătura respectivă se numește *coerență*;

3. conținutul exprimat de totalitatea de enunțuri va forma o integritate, numită *mesaj*.

Referindu-ne la tehnologia comunicării scrise, vom aminti aici doar câteva elemente privitoare la aceasta: folosirea frazelor cu o lungime medie (15-20 de cuvinte), a paragrafelor centrate asupra unei singure idei, a cuvintelor înțelese cu siguranță de receptor; evitarea exprimării comune, tipice limbajului oral, a cuvintelor inutile, redundante; alegerea cuvintelor încărcate de afectivitate optimă în contextul creat, a expresiilor afirmative, elemente utile într-o integrare eficientă între suportul scris și cel oral în cadrul comunicării didactice.

Comunicarea scrisă posedă un număr însemnat de avantaje, de care trebuie să ținem seama la redactarea acesteia: (1) durabilitatea în raport cu forma orală a comunicării; (2) textul poate fi văzut/citit de mai multe persoane; (3) poate fi citit la un moment potrivit și poate fi recitit etc.

Pașii în comunicarea scrisă sunt similari celor din structurarea unui discurs: avem o fază de pregătire (stabilirea obiectivelor a rolului și a audienței (cei care vor citi textul), a punctelor-cheie, pe care dorim să le rețină aceștia din urmă) și o fază de redactare (în primul rând, ideile principale sunt dezvoltate urmărind o serie de indicatori precum: claritate, credibilitate, concizie; în al doilea rând, sunt folosite cele trei părți ale unei redactări: o introducere, care pregătește cititorul, un cuprins, care reprezintă partea fundamentală ce face posibilă atingerea obiectivelor, și o încheiere, care evidențiază concluziile).

De menționat, că comunicarea în scris poate avea o dominantă intrapersonală – gânduri, sentimente, modul în care ne vedem pe noi înșine; suntem, din această perspectivă, simultan și emițători și receptori, dar și una interpersonală.

În același timp, considerăm utilă scala de apreciere a comunicării pedagogice, în care se vorbește despre limbajele oral și scris văzute împreună, iar accentul cade pe mesajul scris construit de cadrul

Ina BALAN,
lector superior al catedrei „Limbi moderne”
a Academiei „Ștefan cel Mare”,
master în filologie

RITURILE FUNERARE LA GETO-DACI

Le but de notre recherche est l'étude des traditions et des rites de la civilisation dacique, qui a laissé de profondes traces et a eu une influence remarquable sur le développement social, économique et culturel du monde.

Notre attention sera axée sur les rites religieux, qui ont été décrits dans les Histoires de Hérodote, visant directement les cérémonies funèbres des Daces – faits prouvés à la suite des fouilles archéologiques.

La nécessité de notre investigation est actuelle parce qu'elle constitue une tentative de représenter d'une manière précise les rites du peuple dacique, en améliorant les connaissances des réalités historiques.

La présente étude est destinée à éveiller la curiosité du lecteur pour l'histoire et la littérature universelle, d'où l'intérêt de mieux comprendre les valeurs communes de l'humanité.

„Le bon historien n'est d'aucun temps ni d'aucun pays: qu'oiqu'il aime sa patrie, il ne la flatte jamais en rien”.

(Fénélon)

„Pentru istoricul religiilor, orice manifestare a sacrului este importantă; orice rit, orice mit, orice credință sau figură divină reflectă experiența sacrului, și, prin urmare, implică noțiunile ființă, semnificație și adevăr” [5, pag. 7].

Herodot a lăsat cele mai ample informații asupra religiei daco-geților: ei „sunt cei mai viteji și cei mai drepți dintre traci, ei se cred nemuritori: credința lor este, că ei nu mor, ci că cel care piere se duce la Zamolxis – divinitatea lor”[4, pag. 396].

Daco-geții credeau într-o existență fericită după moarte, identică celei pământești, cu îndestulări desăvârșite și cu toate bunătățile.

Zamolxis era considerat divinitatea supremă a daco-geților (pe care unii îl cred același cu Gebeleizis). După unii autori, Gebeleizis îi disputa domnia asupra împărăției umbrelor, sau cele două divinități, inițial distincte, să se fi contopit. Pentru M. Eliade, Gebeleizis reprezenta vechiul zeu celest al daco-geților, patronul clasei aristocratice și militare, și Zamolxis, „zeul Misteriilor”, maestrul inițierii, cel care conferă imortalitatea. În limba tracă cuvântul „zamol” înseamnă *pământ*. Zamolxis era izvorul vieții, zeul vegetației, al reînvierii naturii, atributele lui erau legate de creșterea vitelor și rodul ogoarelor. Ca zeu al roadelor pământului, domnia lui se extindea și asupra împărăției morților.

Uimitoarele descoperiri arheologice au aruncat o deosebită lumină asupra civilizației și istoriei dacilor. Cele mai bogate informații arheologia ni le furnizează cu privire la riturile de înmormântare – înhumare sau incinerare, și la ceremoniile care le însoțesc.

Sacrificiile umane (de tipul sacrificării mesagerului, descris de Herodot) oferite divinității pentru diferite scopuri și motive, erau obișnuite la mai multe popoare vechi. Trimiterea solului către Zamolxis se făcea în felul următor: câțiva indivizi se aranjau în rând, ținând cu vârful în sus trei sulite, iar alți indivizi, apucându-l pe acel, pe care căzuse sorțul, de mâini și de picioare, îl legănu de câteva ori și, făcându-i vânt, îl aruncau peste vârful sulitelor. Dacă, în cădere, jertfa murea străpunsă, toți erau convinși, că zeul le este binevoitor. Dacă nu murea, atunci ceilalți îl învinuiau pe sol, hulindu-l că este un om rău. După ce dădeau vina pe zeu, trimiteau un alt sol.

Dar „sacrificiul mesagerului”, practicat și de greci și de romani, dar în special de popoarele din sud-estul Asiei, avea la geto-daci semnificația restabilirii periodice a legăturilor personale cu divinitatea supremă. Motivul esențial era asigurarea nemuririi și a unei vieți fericite a omului în lumea de dincolo. Riturile funerare erau legate de credințele religioase referitoare la moarte și la post-existență.

Mai mulți cercetători au observat, că la începuturi ritul predominant era acel al înhumării. Mortul era depus într-o groapă, peste care se ridica, de obicei, o movilă înaltă de pământ — un tumul. Rareori mortul era îngropat fără a avea alături diferite obiecte; de obicei, i se puneau în mormânt unelte, arme, podoabe, de care se slujise în timpul vieții, precum și vase cu mâncare și băutură. Acest obicei se lega, firește, de credința în viața de după moarte și de teama superstițioasă, că, dacă i-ar lipsi ceva, mortul ar fi în stare să se întoarcă pe pământ pentru a-i neliniști pe cei rămași în viață și a se răzbuna. La începuturi

particularitate extrem de interesantă. În tumulul XVII, pe lângă resturile rugului din centrul platformei funerare, s-au mai găsit, pe marginea platformei, în șanțul care o înconjoară și pe marginea exterioară a șanțului, trei schelete de cal, înhumate fără material arheologic. Poziția schelelelor omenești era de-a dreptul stranie: două dintre ele aparțineau unor oameni, care au fost uciși pe marginea șanțului, stând în genunchi, cu mâinile legate la spate, iar al treilea pare a fi al unui individ îngenuncheat și cu mâinile legate la piept. Și în șanțul circular a tumulului XIX s-au găsit două schelete umane, unul peste altul, a căror poziție nefirească arată, că trupurile au fost, pur și simplu, aruncate în șanț. Mai neașteptată a fost, însă, descoperirea făcută în partea de nord a acestui tumul; aici s-au găsit două morminte colective distincte, absolut neobișnuite, conținând în total 35 de schelete umane, 50 de picioare și fragmente de picioare de cal, 11 cranii și 6 torace de cal. Scheletele omenești erau absolut nearanjate și neînsoțite de obiecte, sugerând clar că trupurile au fost aruncate în groapă de-a valma.

„Dacă tumulii sunt într-adevăr getici, avem de-a face cu un interesant exemplu de sacrificii umane, poate de prizonieri de război, care însoțeau înmormântările șefilor geto-daci” [2, p. 36]. După toate probabilitățile, numărul mic al tumulilor este în legătură cu starea socială a defuncțiilor – șefi și aristocrați. Iar atunci când rămășițele funerare erau îngropate direct, fără urnă, ar fi vorba de morminte ale unor oameni săraci, dar în unele cazuri o casetă de piatră ce constituia mormântul, vorbește despre situația materială destul de bună a familiei defunctului.

Alături de rămășițele pământești ale defunctului, inventarul funerar, considerat necesar vieții de după moarte, consta din variate piese de podoabă corporală sau vestimentară, vase de ofrandă, alimente, tot felul de obiecte de muncă și de uz casnic, uneori arme și monede. Dar, la modul general vorbind, inventarul funerar din mormintele daco-geților era modest.

Herodot spune, că tracii, după ce își jelesc mortul, îl expun timp de trei zile; apoi jertfesc diferite animale și fac un mare ospăț funerar. Abia după aceea îngroapă cadavrul, arzându-l în prealabil sau nu, și ridică o movilă (tumul) deasupra mormântului. Ceremonialul se încheie cu întreceri de călărie dotate cu prețioase premii. Dar aceste obiceiuri se practică numai la cei bogați: sărăcimea nu avea parte de rituri atât de complexe.

Unele dintre aceste obiceiuri se întâlnesc și la geto-daci (de exemplu, banchetul funerar, cu spargerea rituală deasupra mormântului a vaselor folosite). Tumulul, însă, de obicei, lipsește (în Tracia aceste morminte funerare sunt foarte numeroase, pe când la noi ele sunt rare chiar și în cazul mormintelor bogate).

Este important obiceiul traco-dacilor, notat și de Herodot, de a-și însoți funeraliile cu cântece și

jocuri: sunt evidente analogiile cu obiceiul „priveghiului”, odinioară foarte răspândit la romani, un adevărat „ospăț funerar” traco-dacic, însoțit și de portul unor măști comice, de veselie, glume și bufonerii. Despre jocurile și distracțiile, care urmau înmormântării, nu sunt încă dovezi absolut sigure, dar, în schimb, la daco-geți sunt atestate „gropile de ofrandă”, despre care am mai vorbit și în care unui defunct îi erau aduse ca ofrandă, în vase de lut ars îngrijit lucrate și decorate, grâne și oasele animalelor sacrificate.

Din cercetarea recentă a urmelor lăsate de civilizația dacilor se pot trage concluzii interesante despre anumite credințe ale geto-dacilor. Credința lor în post-existență în forme materiale analoage vieții terestre și că ei nu vor muri, ci se vor muta numai într-un loc unde, trăind de-a pururea, vor avea parte de toate bunătățile, este întâlnită și la egipteni, la perși, la celți sau la germani, fiind o clară dovadă a nivelului superior al gândirii religioase a daco-geților.

Daco-geții au intrat și au rămas în conștiința lumii antice și medievale prin tradiția eroismului lor, consemnat cu admirație pentru prima oară de Herodot, dar și prin alte calități de ordin moral și cultural. Personalități ca Miron Costin, Dimitrie Cantemir, stolnicul Cantacuzino vorbeau cu mândrie despre „neamul laudat de Herodot”.

„Religia daco-geților a ajuns în scurt timp la un nivel de spiritualitate mai înalt, decât toate celelalte religii înrudite ale popoarelor învecinate și cu trăsături de o accentuată etică” [4, p. 374].

Rolul, pe care l-au avut dacii în etnogeneza poporului român, rămâne în continuare câmp larg de investigații pentru mulți cercetători.

Referințe:

1. Crișan Ion Horațiu. Civilizația geto-dacilor. București, Hyperion, 1993.
2. Daicoviciu Hadrian. Dacii. Chișinău, ARC, 1991.
3. Daicoviciu Hadrian. Portrete dacice. București, Hyperion, 1984.
4. Drâmba Ovidiu. Istoria culturii și civilizației. București, Teora, 1999.
5. Eliade Mircea. Istoria credințelor și ideilor religioase. 2 vol. Chișinău, Epigraf, 1992.
6. Horia C. Matei. O istorie a lumii antice. Chișinău, ARC, 1993.
7. Levițki O. Culturile Hallstattului timpuriu și mijlociu în Moldova. Chișinău, Epigraf, 1994.
8. Sorokin Victor. Civilizațiile eneolitice din Moldova. Chișinău, ARC, 1994.

sentences are being studied, ask students to explain the differences in such versions as: he met his wife in an Italian restaurant/it was in an Italian restaurant that he met his wife/ his wife was the person he met in an Italian restaurant. Incidentally they might also be asked to explain the ambiguity in those sentences.

Writing is likely to be weakest area for advanced learners among the four skills and in speaking, pronunciation and prosody can usually do with attention. Gear writing practice to what learners need to do. They will be more motivated if they see the relevance of their writing practice.

Teachers may need a lot of support too when dealing with advanced learners so ensure you select those teachers with the confidence to deal with these demanding classes.

Personalised Learning is the latest buzz phrase in UK state education. It seems obvious when you think about it. Each learner's needs are specific and schools face a challenge in reconciling an individual's needs with those of the group.

Since few English Language students can afford one-to-one teaching, it is advisable to...

...combine effective group classes with personal learning programmes. I would say that this needs to be approached in two ways.

Make it clear to students that group learning is valuable. Groups allow peer interaction, communicative activities and supply elements that motivate, whether through cooperation or competition. It is important that students don't feel that group learning is less useful than attention to their individual needs. Quite apart from the opportunities for more activities in language learning, groups aid social and cultural skills to develop too. Barbara Gross Davis of Berkeley University reports that: "Researchers report that, regardless of the subject matter, students working in small groups tend to learn more of what is taught and retain it longer than when the same content is presented in other instructional formats. Students who work in collaborative groups also appear more satisfied with their classes. (Sources: Beckman, 1990; Chickering and Gamson, 1991; Collier, 1980; Cooper and Associates, 1990; Goodsell, Maher, Tinto, and Associates, 1992; Johnson and Johnson, 1989; Johnson, Johnson, and Smith, 1991; Kohn, 1986; McKeachie, Pintrich, Lin, and Smith, 1986; Slavin, 1980, 1983; Whitman, 1988)".

The group work should be geared towards tasks and activities that require interaction to help the group cohere and bond.

However, it is also true that each individual will have a personal reason for learning English. Some may wish to study in an English-speaking country or work abroad, others may be dealing with English in an international setting. Others may be involved with

tourism and some may simply enjoy learning foreign languages: whatever the reason, the personal needs have to be addressed.

One way to handle this complex situation is to devote part of the teaching week to self-study. For continuity, a daily slot is a good idea. For this to work the schools needs a good resource bank covering a full range of ESP topics. At the beginning of term students can be helped to identify their learning priorities. You could present them with a questionnaire, a checklist or ask them to draw a circle and divide it into segments prioritising their needs [3, p.27].

They will need induction on how to use the self-access materials, find appropriate exercises and monitor their progress. Once the class is working in this way, the teacher can circulate spending time with individuals to help them work out a learning plan, answer queries and offer support.

This could be further supported by weekly subdivisions of the class into tutor groups of those students sharing similar interests.

Second language learning is different from other forms of learning in that it requires us to think in the target language. If you learn curriculum subjects such as history or mathematics, or if you learn practical skills...

...such as driving or cooking, the process of learning is conducted in your native tongue. When we learn a second language, however, we have at some point to leave the safety of the mother tongue and stride into our thoughts, even our dreams with the new language. It seems to me that when sufficient confidence in the new language is acquired, it occupies a parallel track in the brain with the mother tongue [3, p.54]. This, I believe is why translation is a different activity from speaking a foreign language. I wanted to underline the need to understand how learners of ESL may have various obstacles and blocks that are unique to language learning. It is an area in which you can feel de-motivated if progress is slow, and your self-esteem can suffer if you fail to express yourself adequately. Accelerated learning involves a 'whole-person' approach that helps the learning process and make students more agile and confident [4, p.153].

First the learning environment needs to be one in which it is safe to experiment, to make mistakes and to ask for assistance. It is an environment in which everybody respects and trusts each other. For teachers this means knowing how to give constructive rather than destructive feedback. Sarcasm, carrot-and-stick approaches, scathing criticism are all out of place.

Then we need to look at various learning strategies that help students build a sense of achievement. Take learning vocabulary as an example. It is a monumental task but certain memory techniques can be taught to help learners. First, think of the

Zinaida CHILIMCIUC,
 lector superior al catedrei „Limbi moderne”
 a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

LE VERLAN ET LE LANVERS

Creativitatea este astăzi o condiție a multor forme de comunicare, a unor limbaje aparte, care evită tradiționalismul și stereotipia atât în formă, cât și în conținut. În prezent, se relevă o tendință crescândă de experimentare, de scoatere în evidență a tuturor posibilităților limbajului, pentru a obține efecte cât mai variate și cât mai surprinzătoare. În avangardă ies figurile de limbaj bazate pe semnificații accidentale, pe aluzii, pe modificări semantice și metaplasme.

Metaplasma presupune schimbarea fonetică și grafică în cadrul unui cuvânt sau al unor îmbinări de cuvinte, cu scopul de a schimba semnificația inițială și de a aduce în prim-plan niște sensuri noi. În funcție de felul în care se produce schimbarea – la început, în interior sau la sfârșitul cuvântului – metaplasmele se pot realiza prin reducere ('neața „dimineața”) prin adăugare (copchil, alămîie) prin abreviere și adăugare de sufix (profa).

Dezvoltarea practic exponențială a noilor mijloace de comunicare, a noilor tehnologii, progresul uriaș în toate domeniile și sferile vieții moderne, snobismul, fantezia orientează practic toți reprezentanții păturilor sociale în căutare de expresivitate, de pragmatism, de forme prescurtate, sincopate și anagramatice, într-un cuvânt de material „viu”, din care își modelează elementele de limbaj și de stilistică.

La langue, c'est un sujet identitaire vital, c'est notre souveraine, c'est notre disque dur. On peut bien la tourner sept fois avant de la tremper dans l'encrier, il en sort des assemblages de lettres rien moins d'innocent. La langue reflète le niveau de la pensée de chaque homme. Et tant la pensée est développée autant la langue est évaluée. „Les mots ne conserveront pas un éclat et un crédit éternel. Beaucoup renaîtront, qui ont aujourd'hui disparu, beaucoup tomberont, qui sont actuellement en honneur, beaucoup inverseront leurs syllabes, si le veut l'usage, ce maître absolu, légitime, régulier de la langue”[1, p. 562(L 155)].

Pour tout étranger apprenant la langue française, il est très difficile de réaliser à quel point la différence est grande entre le français appris à l'école, et le français entendu dans la rue. C'est pourquoi, dans l'étude d'une langue vivante, il est très important d'en connaître presque tous les aspects.

Le Verlan, un des aspects du français actuel, sera donc aborder dans cet article. Le Verlan, lui, est un jeu avec le langage qui fonctionne un peu comme un encodage du français en renversant les syllabes d'un mot.

C'est en inversant les syllabes de la locution adverbiale à l'envers que le terme de verlan a été créé. Les syllabes ont été inversées et le nom peut faire donner une fausse définition des codes du verlan. „Gaston Esnault l'écrit vers-l'en, Auguste Le Breton-verlen”. Une erreur à ne pas commettre: pour beaucoup de personnes, le verlan consiste seulement à inverser les syllabes. C'est exact pour un certain nombre de mots simple comme métro et tromé, bizarre et zarbi, louche et chelou, tomber et béton, mais les permutations ne concernent pas seulement les syllabes,

elles peuvent porter aussi sur les phonèmes ou les lettres normalement non prononcées.

Un autre aspect important du verlan concerne le sens des mots, on réduit souvent le verlan à l'aspect phonétique sans observer le travail sur les significations. Le verlan emprunte des mots à différentes sources allophones et néglige des synonymes courants, il peut aussi passer par un encodage sémantique. Il peut aussi jouer sur les métaphores afin de ne pas partir du terme exact courant. Le brouillage peut aussi se servir des homonymies avec le français standard.

La Verlan demeure essentiellement une langue orale qui respecte assez peu l'orthographe des mots modifiés. Souvent il abstrait la conversation de certaines règles grammaticales. Le plus souvent, l'écriture d'un mot en verlan est une reconstitution graphique de sa prononciation phonétique. Très souvent, la transformation d'un mot en verlan est accompagnée d'une élision. Cette dernière peut se rapporter à une lettre unique ou à un groupe de lettres, en majorité des voyelles.

Le Verlan existe ainsi depuis le XVI siècle: dans les mazarinades, on disait déjà les „Bonbours pour les Bourbons, mais l'attestation du mot pour la première fois se trouve chez Esnault en 1953. Plus généralement, le verlan est un argot, il procède à des déformations de mots, il se rattache au genre plus vaste des jeux de langage comme l'anagramme.

Pas tout à fait simple, le verlan a trois règles ou plutôt trois possibilités.

a) simple inversion:

manger – devient – géman

Noms

- Voiture – turvoi
- Soirée – réssoi
- Fête – teuf
- Cigarette – garetci
- Disque – skeud
- Photo – tof
- Chien – ienche
- Bouche – chebou
- Mouche – chemou
- Nez – zen
- Argent – genar
- Musique – zicmu ou zic
- Rap – peura
- Cité – téci

Prénoms

- David – Vida
- Jacques – Keuja
- Guillaume – Yomgui
- Jeff – Feujé

Referințe bibliografice:

1. Citations du monde entire, Art poétique. Paris, Hachette, 1990.
2. DEXI – Dictionar explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău, Arc, Gunivas, 2007.
3. Dictionnaire Hachette. Paris, Hachette, 2007.
4. Elisabeth Paul, Marie – Annick Morel. Etudes des régularités morpho-syntaxiques du verlan contemporain. Paris 3 Université, 1985.
5. <http://fr.wikipedia.org/wiki/Verlan>
6. Le petit Larousse illustré. Paris, Larousse, 2005.
7. Mikall Jamin. Introduction a l'argot: argot et verlan. Paris, Nathan, 2000.
8. R. V. Ball. Lexical innovation in Present – day French: le français braché in French Cultural. Studies, 1, 1990.

movements in the classroom; tone of teacher's voice; etc.

Obtaining of feedback from students:

Students are the best people to give the feedback on teaching. The teacher can do this by speaking with the class as a group or individually. He/she can ask them to comment on what they like and what they don't like about what the teacher has already done in the classroom as well as about what new things they would like to do.

If the thought of getting oral feedback is a bit daunting, the teacher could ask students to complete a simple questionnaire which would give specific information about teaching. It can be focused on a particular aspect of teaching (for example, error correction) or target the questionnaire to teaching in general. Students are generally quite open about what they think of teaching method, and provide some very good suggestions about new activities they would like to try.

Alternatively, students could be asked to maintain a learning diary. This could be done as part of class work (a weekly fifteen minute diary writing segment into lessons could be introduced) or a regular homework activity. Everything should be clearly explained to students (what they have to include in the diary). The diary is not meant to be assessed in any way, or shared with other students or teachers.

Invitation of a colleague to lesson observation:

Though formal observations of teaching by a superior can be not desirable, but getting feedback on teaching through a colleague may be a different experience. Colleagues, attending the lesson, may be asked to focus on a particular aspect of teaching (for example, the patterns of interaction with students), or to comment on way of teaching in general. The observer can take down notes or use a standard observation form. Immediately after the lesson, is very useful to make notes about strengths and weaknesses, and then the lesson should be discussed with the observer.

What to do next?

Having obtained information about what goes on in lessons, the next step would be to think and analyze the information:

What were the goals [for a particular lesson]?

How those goals can be achieved?

What actually happened?

How do you feel about this?

What could be done differently?

Sharing of stories:

This may be done very informally through talking with a helpful colleague/friend, or through the promotion of professional dialogue in teachers' groups. It is through the telling and sharing of teaching stories

while communicating about problems and work towards findings solutions. Seeking solutions, through professional reading or by consulting experts in the field, is needed. There is a variety of professional resources available, including research journals, teacher's magazines, resource books, and a number of websites on the internet. Ask questions. Get answers and ideas through teachers' forums or magazines as well as in teachers' groups. Observing of some colleagues' lessons may help generate ideas.

References:

1. Pennington M. *Reflecting on Teaching and Learning: a developmental focus for the second language classroom*. Oxford, 1992.
2. Richards, J. C., & Lockhart, C. *Reflective Teaching in Second-Language Classrooms*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994.
3. Wallace, M. J. *Training foreign-language teachers: a reflective approach*, Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
4. Sally Wehmeier. *Oxford Word-power Dictionary*. Oxford University Press, 1999.
5. www.onestopenglish.com
6. www.englishraven.com
7. www.teachingenglish.org.uk

înțeles, de regulă, doar de specialiști.

Având în vedere cele menționate, trebuie să selectăm texte care să conțină, în afară de cuvintele literare comune deja cunoscute de studenți, mai ales lexic științific general și lexic de profil, cunoscute atât de profesor cât și de studenți în mare măsură.

Textele ce pot favoriza formarea la studenți a deprinderilor de utilizare a literaturii de specialitate trebuie să fie alese după următoarele criterii:

- unitatea tematică;
- conținut informativ;
- unitate de conținut;
- textul să dezvăluie doar probleme esențiale;
- accesibilitate (textul să fie în concordanță cu nivelul cunoștințelor de limbă și de specialitate ale studenților);
- textele să fie scurte;
- sistemul de exerciții trebuie să cuprindă gramatica uzuală a limbii străine;
- textele trebuie să stârnească interesul studenților și să se bazeze pe cunoștințele deja acumulate în specialitatea respectivă (în limba maternă);
- să țină cont de capacitățile intelectuale ale studenților;
- unitatea de bază a textului trebuie să fie paragraful și nu propoziția independentă;
- respectarea principiului gradației dificultăților și introducerea succesivă a materialului ținându-se cont de necesitatea consolidării și verificării lui etc.

Citirea textului, evidențierea termenilor-cheie, verificarea înțelegerii textului prin traducerea selectivă a propozițiilor, atrăgându-se o mare atenție la termeni noi, exercițiile de tipul întrebare – răspuns trebuie să orienteze studenții la selectarea cuvintelor și expresiilor pentru o mai bună asimilare a lor și pentru a construi enunțuri logice și corecte din punct de vedere gramatical.

Referințe bibliografice:

1. Baylon Ch., Angels Campa, Julio Murillo, Forum. Méthode de français. Guide pédagogique. Paris: Hachette, 2000.
2. Кирилэ Ф. Обучение языку специальности. București, 1989.
3. Cotlău M., Zbanț L., Apprendre le français du droit. Chișinău, 1999.
4. DEX, Ediția a II-a, Univers enciclopedic. București, 1998.
5. Maingueneau D. Eléments de linguistique pour le texte littéraire. Paris: Nathan, 2000.